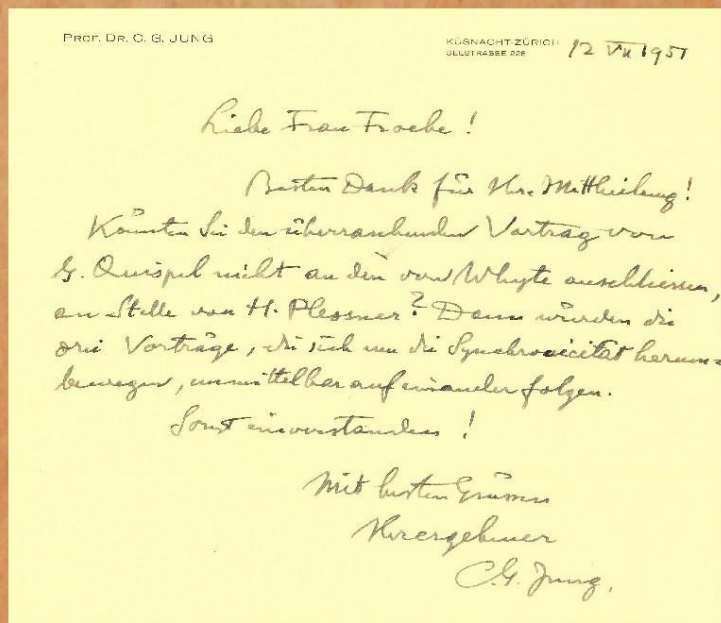


C.G. Jung

og kredsen omkring ham



Et karakterologisk studie på grafologisk grundlag
af Jens Windeleff

C.G. Jung og kredsen omkring ham

– et karakterologisk studie på grafologisk grundlag

af Jens Windeleff,

2. oplag

Omslag og illustration: Jens Windeleff.

Bogen er sat med Palatino og trykt hos Scandinavian Book/Lasertryk.

Bogen er et særtryk, oprindeligt udgivet som e-bog på www.jungforalle.dk med støtte fra Veluxfonden

© Jens Windeleff, Marts 2025



Efter bruddet med Freud stod Jung først alene med helt nye udfordringer, der faldt sammen med optakten til første verdenskrig. Hver dag var en kritisk udfordring med en slidsom, uharmonisk hverdag, der absolut skulle fungere, og en ny ukendt indre virkelighed, til og med hele verdens indre virkelighed, som absolut også skulle forstås, skønt den var uforståelig. Ved siden af indsigterne hos fortidens filosoffer og gnostikere, som kun rakte et stykke af vejen, var der ingen anden hjælp end psykens egen urgamle visdom, samt visheden om livsmålet der skulle følges, koste hvad det ville. Men så samledes en kreds af åndsbeslægtede og engagerede følgere omkring ham fra nær og fjern, og dermed startede en ny epokegørende dybdepsykologisk videnskab. For kendere af den kinesiske I CHING , Forvandlingernes Bog, svarede den samlede, komplicerede situation dengang omtrent til den unike beskrivelse i hexagram 39, 5.linje.

Indholdsfortegnelse: s.3

Indledning: s.7

Karakterbegrebet: s. 12

Analyser: s. 16

Bibliografi: s.163

Analyserne:

Unge Jung, Burghölzli og Freud m.fl., ægteskabet med Emma, s.11

CGJ fig.1, Eugen Bleuler fig.2, CGJ fig.3, Otto Gross fig.4, Franz Riklin Sr. fig.5, Emma Jung fig.6, Ludwig Binswanger fig.7, Sigmund Freud fig. 8a og b, CGJ fig.9, William James fig.10, Theodore Flournoy fig.11.

Unge Jung og polygamien, s. 33

Sabina Spielrein fig. 12, CGJ fig. 13, Maria Molzer fig. 14, CGJ fig. 15, Toni Wolff's diagram fig.16, Toni Wolff fig.17, CGJ fig.18 a og b.

Den psykologiske Klub og forarbejderne til typologien, s.46

Edith McCormick fig. 19, Harold McCormick fig. 20, CGJ fig. 21, Hans Trüb fig. 22, Alphonse Maeder fig. 23, Martin Buber fig. 24, Tina Keller fig. 25, Martha Sigg-Böddinghaus fig. 26

Rejserne, s.57

Fowler McCormick fig. 27, Jamie de Angulo fig. 28, Peter Baynes fig. 29, Ruth Bailey fig. 30, Laurens van der Post fig.31 a og b.

De amerikanske relationer, s.66

Kristine Mann fig. 32, Barack Obama fig. 33, Eleanor Bertine fig. 34, Ester Harding fig. 35a og b, Beatrice Hinkle fig. 36, Cary F.Baynes fig. 37, Joseph Henderson fig. 38a og b, Christiane Morgan fig. 39a og b, Henry Murray fig. 40 a og b, Catherine Cabot fig. 41, Jane Wheelwright fig. 42, Joseph Wheelwright fig. 43a og b, Edward Edinger fig.44, Mary Bancroft fig.45, Frances G. Wickes fig. 46

De engelske relationer, s.86

Barbara Hannah fig. 47, Edward Benneth fig. 48, John Layard fig. 49, Michael Fordham fig. 50 a og b.

Alkymien, s. 92

Richard Wilhelm fig. 51, CGJ fig. 52, Marie-Louise von Franz fig. 53 a, b og c.

De jødiske relationer, s. 99

James Kirsch fig. 54, Hilde Kirsch fig. 55 a og b, , Erich Neumann fig. 56, Gerhard Adler fig. 57, Rivkah Schärf Kluger fig. 58 ,Wladimir Rosenbaum fig. 59.

Eranos, s. 110

Hermann Kayserling fig. 60, Olga Fröbe-Kapteyn fig. 61, Mircea Eliade fig. 62, Karl Kerényi fig. 63, Henry Corbin fig. 64, Paul Tillich fig. 54, Max Pulver fig. 66 a og b, Friedrich Seifert fig. 67, Søren Kierkegaard fig. 68, Gilles Quispel fig. 69, Herbert Read fig. 70.

Sekretærerne, s. 123

Mary Foote fig. 71 a og b, Marie-Jeanne Schmid fig. 72, Una Thomas fig. 73, Aniela Jaffé fig. 74.

Vennerne, s. 129

Albert Oeri fig. 75, Heinrich Zimmer fig. 76, Victor White fig. 77 a og b, Wolfgang Pauli fig. 78, Franz Rikling Jr. fig. 79, C.A. Meier fig. 80,

Verdenskrig, Junginstituttet og de sene år, s. 137

Jolande Jacobi fig. 81, Liliane Frey-Rohn fig. 82, Toni Wolff fig. 83, Mary Mellon fig. 84, Paul Mellon fig. 85, Cornelia Brunner fig. 86, Emma Jung fig. 87 a og b, Sabi Tauber fig. 88, CG fig. 89, Ruth Bailey fig. 90, CG fig. 91.

Karaktererne i kredsen om Jung, s.155

fig. 92 a, b, c, fig. 93 a, b, c, fig. 94 a, b, c , fig. 95 a, b, c, d.

Indledning

Med global klimakrise, Ruslands illegitime forsøg på at annullere gamle aftaler om Ukraines selvstændighed, de kroniske, territoriale og religiøse stridigheder i Palæstina/Israel, truende sprækker i det amerikanske demokrati mm. lever vi i en uvant usikker verden, som vi har svært ved at få overblik over og finde vores eget svar på, forvænt som vi er med pragmatisk, velfærdsbetonet fred, i hvert fald som skandinaver gennem mere end 70 år, og mange må for deres eksistentielle og mentale sundheds skyld koncentrere sig om nære udfordringer. Det kan på den baggrund synes fjernt at dykke ned i psykologihistorien, nærmere betegnet den unikke historie om udviklingen af den analytiske psykologi med C.G. Jung som innovator efter sine første psykoanalytiske samarbejdsår med Freud. Men for vores erkendelses og sjælelige centrerings skyld er det vigtigt, at vi samler op fra alle innovationerne for at par generationer siden, og at vi lever os ind i, at den viden vi takket være dem nu nyder godt af, var ubetrådt landskab og kritiske, dialektiske problemstillinger, som kostede mange kræfter.

Mange begavelser i fortiden løfter os op og styrker vores egen individuationsproces, når vi åbner os for det livsfelt, hvori de administrerede deres egne udfordringer. Vi overraskes ofte over i hvor høj grad vores forgængere har været udfordrede af næsten de samme eksistentielle problemer, som vi kæmper med, og hvor meget vi kan lære af dem. Det handler om respekt, inspiration og tilegnelse. I Forvandlingernes Bog, I Ching, hexagram 26: 'Tæmme kraften hos det store', hedder det tilsvarende i 'Billedet': 'Således lærer det ædle menneske en mængde af fortidens ytringer og gerninger at kende, for derved at befæste sin karakter.' Og så længe siden er det jo heller ikke at dybdepsykologien blev et forskningsfelt sammenlignet med alle de fremskridt der er sket i fysikken, matematikken, lægevidenskaben, astrofysikken, automobilteknik, computerteknologi. Gud var ikke død, ej heller den sjælelige verden, men der var trukket tunge forhæng for. Jungs nysyn mht. psykologiske typer, komplekserne, det kollektive ubevidste og arketyperne og endelig paralleliseringen af individuationsprocessen med de århundredgamle symbolske alkymistiske processer, er kun 100 år gammelt. Det erkendelsesmæssige jordskred var markant. Havde Alfred Nobel været lidt mere fremsynet og åben skulle psykologien også have haft sin pris, og hvad ville

have været mere naturligt end at lade den første pris gå til Freud og Jung i fællesskab.

For Jung var på ingen måde en fjende af Freud, han var taknemmelig for det karrieremæssige løft han fik fra Freud, men var tvunget til at gå sine egne veje, og med andre læremestre som baggrund. Denne del af psykologihistorien folder sig dermed ud med tråde til hele erkendelseshistorien, Platon, Kant, Spinoza, Goethe, Schopenhauer, Bergson, William James, Flournoy som var Jungs virkelige åndelige fædre. Freud var kun en læremester og inspiration i hans egenskab af utraditionel analytisk banebryder af de kollektive, neuroseskabende lag fra den gang, primært med deres seksuelle tema. Men da Jung og Freud ikke bare skiltes fagligt, men Freud blev skuffet over, at han i Jung ikke fik en søn og efterfølger i det ikke-jødiske miljø, kom det menneskeligt karaktersvage i forgrunden, især hos Freud, som også kan være interessant at se lidt nøjere på grafologisk. Grafologisk er det sandsynligt, at bruddet med Freud influerede på Jungs psykologiske husholdning i lang tid, og måske i højere grad end han var klar over. Freud var en venlig sjæl så længe man var med ham, men det er også tydeligt at han kunne være en skarp og hadsk modstander, hvis man ikke var med ham. Freuds ressentiment har givetvis plaget Jung langt mere end man formoder.

Kredsen omkring Jung var ganske unik. I begyndelsen var der flest kvinder, og den faglige baggrund var meget forskellig, kun få var medicinsk uddannede. Førstegenerationskredsen er særlig interessant, fordi mange også med forskellig national baggrund blev magnetisk tiltrukket af det helt nye i Jungs indsigter, og fordi den analytiske psykologi fik et markant fokus på sjælelig virkelighed og individuation. Både i kunst og psykologi blomstrede innovationen omkring århundredeskiftet. Udover den fælles fagpsykologiske interesse var deltagerne måske også karakterologisk i slægt med hinanden og med Jung som en særlig pionergruppe. Og som det historisk gode og spændende selskab de er, stiller man sig måske spørgsmålet, om de mon også udviklede sig med stabile, harmoniske egenskaber som forbillede for andre, eller bevarede de et vist mål af alle de skrøbelige egenskaber, som kendes fra alle andre mennesker? De mange biografier der er skrevet om Jung indeholder også beskrivelser af kredsen omkring Jung og svarer ja til begge spørgsmål. Der var megen *wahlverwandschaft*, men også rivaliseringer og konflikter,

og der var også en del som ikke lagde skjul på, at de ikke brød sig meget om nogle af de andre.

I forhold til det psykologihistoriske er det måske ikke så relevant. Men i hemmelighed dyrker vi eventuelt også nogle særlige idealer om menneskelig fuldstændighed eller bare forbilledlig udvikling. Om hvordan vi administrerer vores talenter og hvordan vi optræder udadtil, hvor empatiske vi er, hvordan vi er som mennesker i relationer, især hvis vi skal fungere som forbilleder eller inspiratorer. Og om der til særlige begavelser også hører typiske menneskelige karakteregenskaber, eller manglen på samme. Det er f.eks. velkendt at mange store kunstnere har dyrket bizarre særheder og i forbindelse med deres modsætninger til det omgivende samfund ikke altid kunne udvikle visse menneskelige egenskaber, som man sædvanligvis sætter pris på. Det siges f.eks. også at Einstein ikke behandlede sine koner godt. En særlig interesse knytter sig til psykologer, specielt dybdepsykologer, som ofte har startet studium og karriere med kritiske sjælelige problemer, for derefter gennem flerårig analyse hos en erfaren analytiker har erhvervet sig viden og bevidsthed om psyken og dens funktioner som basis for at kunne hjælpe andre. Omgivelserne har derfor relativt berettigede forventninger til en høj grad af menneskelig udvikling og fuldstændighed, og også om samfundsmæssig horisont, i og med at klienternes problemer ofte er forbundet med samfundets mangler og det kollektivt ubevidste.

Men der findes jo forskellige terapeutiske retninger med forskelligt syn på betydningen af både det samfundsmæssige/politiske og det analytiske, det udviklingsbetonede og overføringerne, og dermed også til den stimulerende eller inspirerende værdi af terapeutens karakter og personlighed. Karakterologisk er det derfor interessant at efterprøve med grafologien som redskab, dels i hvor høj grad personlighedsudviklingen i en psykologigeneration som den foreliggende svarede til det terapeutiske hverv, dels om biografiernes karakteriseringer svarer til hvad håndskrifterne kan fortælle, herunder også om der var typiske fællestræk blandt kvinderne i kredsen, som lidt hånligt blev betegnet som 'Jungfrauen' eller 'Valkyrier', samt om mændene i kredsen repræsenterede større forskellighed. Jung var opmærksom på skyggeaspekterne og identifikationsmulighederne med kredsens 'gruppe-selv', og sagde spydigt engang: "Gudske lov at jeg er Jung og ikke jungianer", men samtidig var han dog en slags CEO for det samlede udviklingssamarbejde,

som David Bailey, forfatter til bogen om Jung og den engelske kvinde (Ruth Bailey), udtrykte det i et brev til mig.

Hovedformålet med dette studie er derfor ikke at gå i dybden med de mange personligheder i kredsen, bortset fra C.G. Jung og nogle få både biografisk og fagligt markante andre, dvs. primært Emma Jung, Toni Wolff, Erich Neumann, Marie-Louise von Franz m.fl., men gennem korte analyser og skitseportrætter at undersøge evt. typiske træk, og dermed tegne et billede af sammenholdet, åndsbeslægtetheden og generationen. Skulle man have gået i dybden med hver enkelt, skulle man også have haft mindst 3-5 håndskrifter fra hver gennem hele perioden. Men med Jung selv og den lille kreds af nære medarbejdere er der gået lidt mere i dybden svarende til dybden af relationen og engagementet i den analytiske psykologi. I betragtning af at Jungs håndskrift over årene viser aftagende dissociation mellem egodrifterne og hans dybere natur, voksende anerkendelse fra omverdenen, tiltagende forankring i sit familieliv og aftagende polygame tendenser er der også blevet anledning til at sammenstille Jungs karakterudvikling med hans faglige udvikling. Formentlig var det ikke sådan at Jungs videnskabelige linje fulgte sit eget spor og den menneskelige udvikling et andet spor uafhængigt af hinanden. Og grafologisk er det desuden sandsynligt, at det faglige brud med Freud influerede på Jungs psykologiske husholdning i lang tid. I denne del af undersøgelsen er der også refereret fra Hanne Bøjes tidligere analyse af C.G. Jung håndskrifter.

Typisk er der fra ETH i Zürich og Yale University rekvireret 2 eller 3 håndskrifter, i alt over 300 brev-sider håndskrift fra de vigtigste i kredsen, ca. 80 personer. Den billedmæssige kvalitet er svingende, det må man bære over med, ligesom størrelsesforholdene i gengivelserne varierer og ikke nødvendigvis svarer til virkeligheden. Ophavsretsligt er det ikke muligt at gengive alle de breve, som forskningsmæssigt er tilgængelige på bibliotekerne. Gengivelse af breve i sin helhed fra personer, der er døde for mere end 70 år siden er ikke underlagt ophavsret, øvrige skal godkendes af arvinger. Da det for manges vedkommende ikke har været muligt at opspore arvingerne, er der i disse tilfælde kun anvendt 3-4 linjede citatudsnit af brevene, som ikke krænker ophavsretten, og analyserne er i mange tilfælde tilsvarende dæmpede. Tilsvarende har det ophavsretsligt ikke været muligt at indføje fotos af de

mange i Jung-kredsen, en smertelig mangel, for fotoportrætter ville have stået analytisk godt til karakteranalyser.

Jeg takker ETH Zürich for stor hjælpsomhed gennem 2 år med fremsendelse af pdf-filer af store dele af skriftmaterialet, Beinike Library Yale University og Kristine Mann Library for Ester Hardings håndskrift, Andreas Schweizer i den psykologiske klub i Zürich for frigivelsen af Edith McCormick's håndskrift, Stiftung der Werke von C.G. Jung v. agenturfirmaet Paul & Peter Fritz AG for tilladelse til at anvende C.G. Jung og Emma Jung breve (fig. 13, 15, 87a og 89), Klitrose forlaget for tilladelse til at anvende skriftmateriale fra Hanne Bøjes analyse af C.G. Jung, Professor Micha Neumann v. nu afdøde Erel Shalit for tilladelse til anvendelse af Erich Neumanns håndskrifter, David Bailey og familie for tilladelse til at anvende brevet fra Ruth Bailey, Vibeke Vedel for anvendelse af breve fra Marie-Louise von Franz til Eigil Nyborg og Thomas Nordby for grundig gennemgang af manuskriptet.

Endelig, og ikke mindst, takker jeg VELUX-fonden for finansiel støtte til projektet.

© Marts 2025: *Jens Windeleff*

Karakterbegrebet.

I grafologien er karakterbegrebet centralt som beskrivelse af et menneskes personlighed. Som den præsenterer sig aktuelt, eller, hvis der foreligger skriftmateriale over store livsafsnit, også som den er endt med at blive som følge af valg og af mere dybtliggende og skæbnemæssige årsager. Vi formes af både vores psykologiske DNA og af mødet med omgivelserne i en uforudsigelig dialektik. Men også af vores egne spirituelle aspirationer og etik, herunder selvopgør og selvkritik, som hæver os ud over omklamrende determinanter, og dermed er vi i nærheden af C.G. Jungs individuationsbegreb, hvor vi både oplever friheden til at vælge os selv, men samtidig også eksistentiel finalitet: i 'valget' af os selv kan vi ikke blot opportunistisk definere os på den ubeskrevne tavle, *tabula rasa*. Ungdommen går som bekendt i sin trang til frihed gerne ud fra den tese, at det er op til os selv, hvad vi vil skrive på tavlen, medens det modne menneske ofte erfarer at friheden vindes med opfyldelsen af nødvendigheden. I vide kredse er tanken om en karakter lidt altmodisch, selvom den i det skjulte højagtes, fordi den også i høj grad er et resultat af etiske *auseinandersetzungen*. Men karakterbegrebet, som i høj grad er et klassisk psykologisk begreb, har fået et moderne indslag fra dybdepsykologien og eksistentialismen, og er ikke helt overraskende også i overensstemmelse med karakterbegrebet i det antike Kina, som det er beskrevet i I Ching, jfr. f.eks. hexagram 32. I den oldkinesiske menneskeopfattelse er karakteren et etisk-kreativt produkt af ydre og indre faktorer, et hus som vi bygger af disse byggestene, idet vi søger midten, Tao, i livet. Karakteren er dermed en bolig, hvori jeg'et konstruktivt tager livskampene med omgivelserne og sig selv og bygger rede, i overensstemmelse med Selvet. I forhold til den analytiske psykologi hos C.G. Jung beskriver karakteren og karakterdannelsen både Selvet som den samlede personlighed, ego'et som den bevidste administrator, og Ego-Selv-aksen, som beskrevet hos Erich Neumann, og er dermed ikke blot en indre 'bouillabaise' af konstellerede arketyper og komplekser, men afspejler processens integrative dimension.

Karakterdannelsen er et livsmål i sig selv, og det er interessant, at når et menneske gennem tilegnelse og dialektik har 'valgt' og befæstet sin karakter, så definerer det både relationerne til andre mennesker, som dermed finder ro

og mening i en veldefineret opfattelse af os, men også til os selv som stabil identitet. Skulle man komme på afveje i en slags kontraktbrud overfor de løfter, man har afgivet til sig selv og sin eksistentielle orientering, og dermed udløse overraskende reaktioner såvel udefra, som ubehagelig selvaftigelse, jfr. 3. linje i hexagram 32, kan vejen tilbage til Selvet og identiteten katalyseres gennem genkaldelsen af den robuste karakteroplevelse, som processen konstruktivt har afsat.

Dermed strejfer vi også karakteren som en mosaik af psykologiske elementer, som indeholder modsætninger, der endnu ikke har fundet enhed og harmoni, udadtil et konglomerat af egenskaber. Hvis vi bruger terminologien fra den analytiske psykologi, så handler det f.eks. om, at persona'en kan være blevet dominerende, dvs. ambitionerne og et konventionelt og evt. ambitiøst forhold til det kollektivpsykiske er i modstrid med de indre muligheder. Eller om uløste 'skyggeproblemer', evt. om mindreværdige sider af os selv, som vi fortrænger. Grafologisk kan disse elementer dog ses, f.eks. kan uharmonisk tryk i forbindelse med dårlig stregelasticitet indikere u-integrerede, rå kræfter helt i modstrid med personens opfattelse af egne positive kvaliteter. En blid graciøs stregføring i en mands håndskrift kan indicere indlevelsessevne og musikalitet som udtryk for de positive sider af anima, men hvis skriften er meget trykssvag og uregelmæssig, kan den pege i retning af de negative sider af anima-psykologien, stemningssvingninger, manglende modstandskraft, for stor irrationel modtagelighed og labilitet i forhold til ego-robustheden. Tilsvarende kan der f.eks. i en trykstærk, dynamisk og formsikker skrift hos en kvinde ses kreative og dynamiske muligheder, medens ublide, skarpe og snævre vinkler mm. med forbindelse med dårlig rytme kan tyde på u-integrerede eller udifferentierede kræfter på animusplanet.

Jungs psykologi er i det hele taget et vigtigt bidrag til forståelsen og beskrivelsen af karakteren, herunder især typologien. Dvs. beskrivelsen af indstillingerne introversion og ekstraversion og bevidsthedsfunktionerne tænken, følen, intuition og fornemmen/sansning ('Empfindung'). I grafologien bruger man undertiden også de freudianske synsvinkler på oral og anal libido, og også de Kretschmer'ske temperamenter, men som den eneste typologi indeholder Jungs typologi både de bevidste og ubevidste karakterelementer i en mosaik af modsætninger og støttende faktorer, og repræsenterer derfor

også en mulig dynamik i udviklingen af personligheden. Disse karakterelementer finder også udtryk i håndskriften, og det er navnlig den franske grafolog Ania Teillard, der har forsket på dette område. Indikatorer på ekstraversion er f.eks. stor, skrå, bred og højrebetonet skrift, ofte sammenhængende med guirlander, medens en lille, snæver, forenklet, evt. venstrebetonet, stejl og mager skrift med vinkler eller arkader og store mellemrum mellem ord og linjer peger mod introversion.

Det kan imidlertid ofte være svært at fastlægge indstillings- og funktions-typen grafologisk, fordi støttefunktioner ofte er forbundet med den modsatte indstilling. F.eks. kan man se introverterede skrive skrå guirlander fordi der findes et kompenserende ønske om at være fuldstændig, in casu engageret socialt. Og kreative mennesker elsker ofte 'mudderbadet' i deres 4. funktion, f.eks. holdt Jung meget af at bygge og hugge i sten, og lave symbolske vandlandskaber i haven. Og i familier med typologisk dominans ser man undertiden kunstig overudvikling af 4. funktionen, og dermed også til en vis grad indstillingstypen, af tilpasningsgrunde, fx hos adoptivbørn. Men generelt ser man hos udviklede mennesker på den anden side af livsmidten ofte ekstraversion og introversion i næsten ligelig balance.

Tilsvarende er de grafiske indikatorer for tænkning: lille, mager og forenklet skrift, klar fordeling og originale forbindelser og ofte med overzonebetoning. Medens følen som udtryk for værdiorientering ses i stor, bred og fyldig skrift, ofte med guirlander, højreskrå stil med blødt skrivetryk samt harmonisk eller ensartet præg. Sansetypen i den ekstraverterede udgave ses ofte med kompakt, stabil og ret stor og skrå skrift, evt. underzonebetonet med stor længdeforskel, pastositet og trykstyrke, medens den introverterede fornemmetype ofte har en mindre skrift, mere stejl og venstrebetonet og ofte mere kompliceret skrift med formmæssige stilelementer. Endelig er den intuitive type karakteriseret ved en let, tryksvag og uregelmæssig, men alligevel rytmisk/dynamisk skrift med originale forbindelser, ofte med markante overzoner og skålformede underzoner.

Personlighedsudviklingen afhænger af integrationen af de støttende såvel som modstillede indstillinger og funktioner, og for at blive et helt menneske i harmoni med sine forudsætninger skal man således være indstillet på at arbejde med andre sider af sig selv end de primære, medfødte og 'selvfølgelig' velfungerende. Der kan være elementer i 'skyggen', som man nødtigt vil

indse, og selvom man godtager dem, kan de være besværlige i den karakterologiske husholdning, fordi de er uøvede som en venstre arm og kræver møjsommeligt psykologisk træning. Når det drejer sig om at indbygge de indre, dybe modsætninger i karakteren som aktiver, kan vi heller ikke nøjes med vilje og selvdisciplin, eller omvendt tilpasning, men må aktivere en transcendent, synteseskabende funktion i psyken, som forskyder tyngdepunktet fra egoet til Selvet.

Om modsætningerne karakterologisk er blevet forenede, ses grafologisk i skriftens rytme som udtryk for personens livsbekræftende og levende selvstændighed, og for foreningen af modsætninger, f.eks. af labile og stabile faktorer, eller traditionelt kvindelige og mandlige egenskaber, og mellem vilje og tilpasning. Formniveauet, dvs. originaliteten i formgivningen indicerer mere de talentmæssige egenskaber, som personen er udrustet med, men ikke nødvendigvis om det er lykkedes at forene dem med almene livsudfordringer og udfolde dem. Derimod viser streg-elasticiteten hen til personens evne til at realisere sine talenter, store eller små. At få sine medfødte kreative muligheder gjort gavnlige, er således blevet et mere praktisk, moderne psykologisk begreb og terapeutisk mål i forhold til tidligere tiders romantiske dyrkelse af den store, begavede personlighed.

Unge Jung, Burghölzli og Freud m.fl.

Ægteskabet med Emma

Den unge Carl Gustav Jung født 1875 havde jfr. 'Erindringerne' tidligt udviklet en særegen karakter og selvopfattelse i relation til sin familie og omgivelser, men på mange måder en sund 'særlighed', som var forankret i den naturlige oplevelse af sig selv og alt det der i det indre åbenbarede sig med mærkbar relation til ham selv. I betragtning af hans senere markante udvikling som analytisk psykolog er det interessant, at mange af hans oplevelser og tidlige forarbejdninger af dem viste hans fænomenologiske begavelse. Men hans grundholdning i ungdommen var filosofisk, og at han valgte medicinstudiet karakteriserede han senere som opportunistisk: der ville komme et sundt erhverv ud af det. I sin studietid i Basel var han ikke desto mindre optaget af parapsykologi, men i øvrigt studerede han i et stort spektrum ivrigt de tyske klassikere Kant, Goethe, Schopenhauer og Nietzsche. Kant med sin sondring mellem fænomenerne og 'tingene i sig selv' forblev et filosofisk fundament for Jung. Vi har en håndskrift fra hans 23 år, se fig 1.

Den er meget sammenhængende, hurtig, originalt formgivet, ret overzonebetonet. Intellektuel, intens og stræbsom, næsten gammelklog, men med klare tegn på kombinationsevne og en meget alsidig begavelse. Det er lidt af en professorskrift, usædvanlig for en 23-årig. Hanne Bøje skriver i sin analyse af den, at den er følsom, men at følelserne ikke så meget er rettet mod andre, men viser sig som sårbarhed, angst for kritik. Hun nævner også forfængeligheden i forbindelse med det lidt pyntelige i stilen. Men det turde nu også røbe den ægte æstetiske sans, som Jung senere demonstrerede i sine illustrationer i 'Liber Novus'. Skriften indeholder også megen disciplin og viser det apollinske i hans karakter samt en indre orden, som han senere fik hårdt brug for. Typologisk fremtræder han her som introverteret intuitiv tænketype.

Dec. 98.

Meine Seele spiegelt sich in meinen Träumen
 oftmals herrliche, ahnungsvolle Blicke in
 blühende Landschaften, unendliche blaue
 Meere, sonnige Küsten, oft aber Darstellungen
 fremder Wege in dunkler Nacht, Freunde,
 die ich von mir trennen, einem sonnigern
 Schicksal entgegenstehe, ich allein auf dem
 Pfaden einer unerschütterlichen Frömmigkeit
 gegenüber.

„O, neige dich in einen positiven Glauben
 schreibe mein Grossestes Jung. Ja, stürzen“!
 gerne, wenn ich könnte, wenn es alles von
 einem Augenblicke abhänge. Aber ein un-
 überwindlich schweres Erbe, eine Bewegungslosigkeit
 und Behinderung, Mattigkeit und Schwäche verbinde
 stets den entbehrlichsten letzten Schritt. Schon viel
 Schritte habe ich gethan, aber den letzten noch lange
 nicht. Je höher die Gewissheit, desto übermenschli-
 cher der Zweifel, das geschehene Kollapsgefühl.
 In alle Himmel meiner Sicherheit schreibe ich

Fig. 1. C.G. Jung (1998).

Jung bliver færdig med de medicinske studier i Basel i 1900 og får kort efter ansættelse på den psykiatriske klinik Burghölzli, ledet af **Eugen Bleuler (1857-1939)**. Bleuler havde en del interesser til fælles med Jung, bl.a. associationstestene og parapsykologien, men hans tilgang til det psykiatriske og skizofrenien var meget anderledes end Jungs:

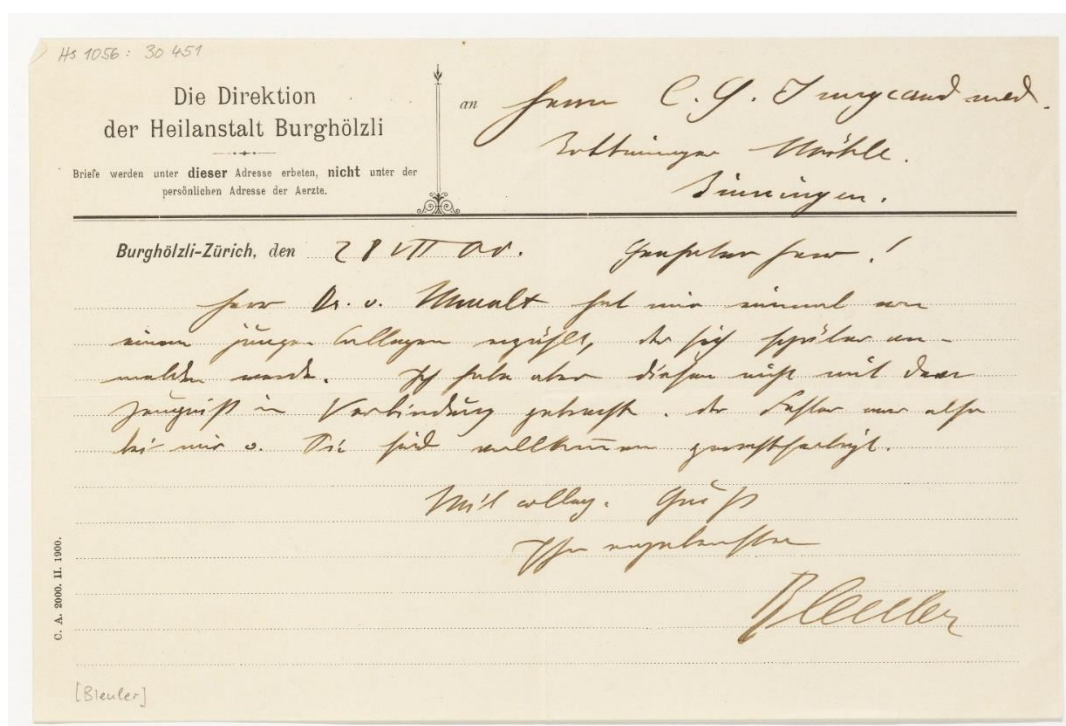


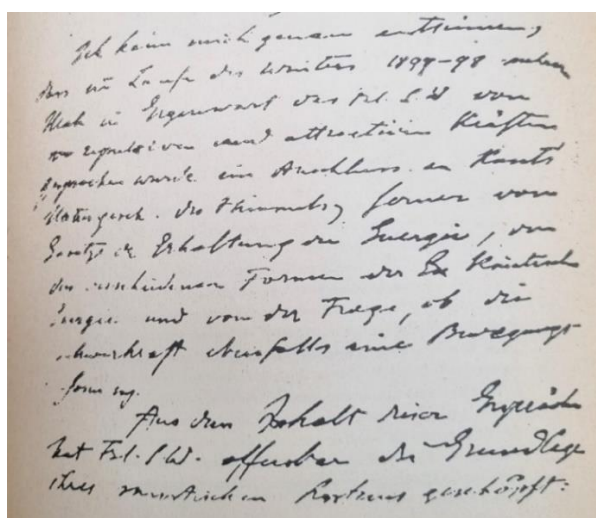
Fig. 2: Eugen Bleuler (1900)

Skriften meget skrå og bred, flydende, ret hurtig og sammenhængende, men lille og med stor længdeforskel: han er beskeden, etisk og pligtfølelse, men stræbsom og målbevidst, og tilsyneladende ret udadvendt, i hvert fald socialt anlagt med stor interesse for sine medmennesker. Der er meget forfinet empati og indlevelse i hans væsen, båret af samfundsetik. Han var også kendt for at være meget engageret i patienternes ve og vel og gjorde meget ud af at sætte patienterne i forskelligt samspil og praktisk arbejde, f.eks. havearbejde, så nær elementær og underholdende virkelighed som muligt. Skriften er endvidere mager, vinklet og sammenhængende: han er rationel, principfast og realistisk (om end han også interesserer sig for parapsykologi), og skriften viser næsten idealistisk og altruistisk askese mht. egne interesser. Han er ingen livsnyder, selvom kontaktevnen er glimrende. Det vides også, at han var erklæret afholdsmand, og at de ansatte også skulle være det. Skriften har bag sit samfundssind sine særpræg, uden at være udpræget originalt formgivet, han er ikke en åndsfyrste som CG, som i øvrigt karakteriserede ham på godt og ondt som en blanding af en skolelærer og en bonde. Og man

ville ud fra håndskriften tilføje: en ægte og engageret sygeplejerske. Det er interessant, at han har den store sammenhæng mellem bogstaverne tilfælles med Jung; Bleuler havde sine egne opfattelser af sindslidelser og kunne ligesom Jung forfølge dem over meget lange stræk.

Håndskrifter af denne type med store modsætninger: på den ene side hurtig, skrå, højrebetonet, på den anden side lille, vinklet og mager er i øvrigt meget svære at bedømme typologisk mht. indstillingstypen, fordi indikationerne på ekstraversion og introversion er næsten ligeligt repræsenterede og hinanden kompenserende, og - må man gå ud fra - repræsenterer hovedfunktion og støttefunktion. De mest udviklede funktioner i Bleuler's skrift synes at være følelse og sansning (realitetsperception) uden at man med sikkerhed kan sige, hvad der var den anlægsmæssigt oprindelige.

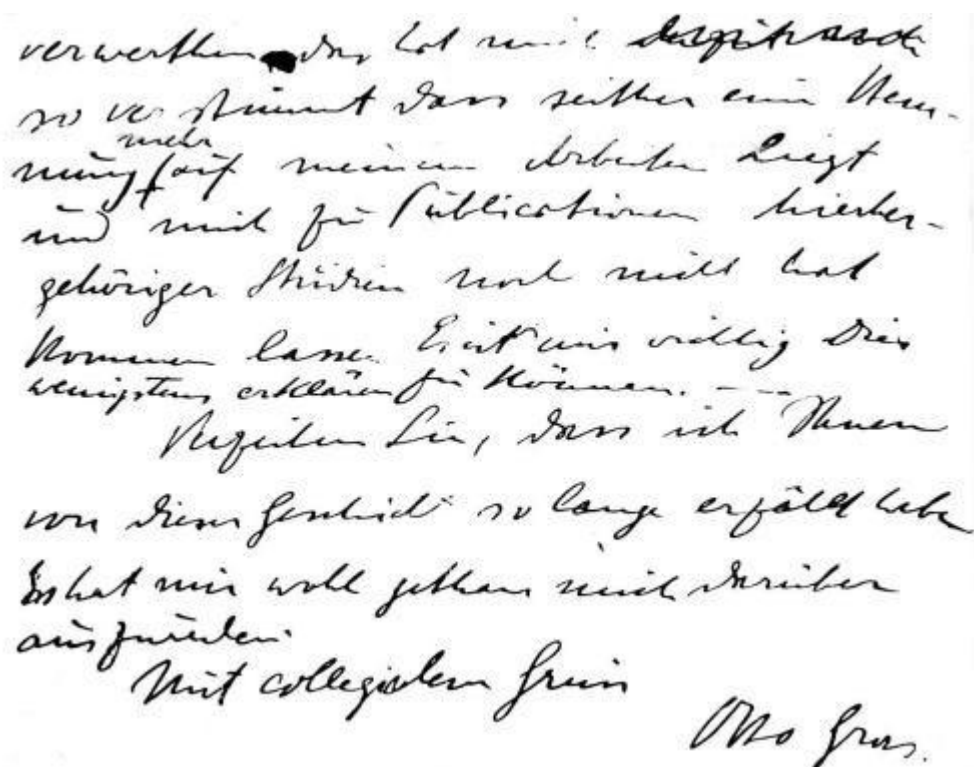
I 1902 forsvarede Jung sin doktordisputats om de spiritistiske fænomener han oplevede i forbindelse med halvkusinen Helene Preiswerk's seancer. Det gik hende ilde, for det blev hurtigt kendt i Basel, at hun var mediet i disputatsen, hvilket ikke var til hendes fordel mht. ægteskab, og hun måtte udvandre til Frankrig. Jung's indiskretion må tilskrives hans intellektuelle ambitioner og manglende følelsesmæssige udvikling. Det er ikke lykkedes at finde Helene Preiswerks håndskrift, men der findes en håndskrift fra Jung i denne periode:



Ich kann mich genau entsinnen,
dass im Laufe des Winters 1901-02 meine
Held in Gegenwart des Prof. L. B. von
seiner eigenen selbst attraktiven Kräfte
gesprochen wurde ein Anschluss an Kunst
Stellung. Die Thematik, ferner von
Sorge & Erhaltung der Energie, von
den verschiedenen Formen der Kräfte
Energie und von der Frage, ob die
Kraft ebenfalls eine Bewegung
form ist.
Aus dem Inhalt dieser Exzerpte
ist Prof. L. B. offenbar die Grundlage
des nachstehenden Vortrags geschöpft:

Fig.3: C.G.Jung (1902)

Skriften er lidt løs og forjasket, meget atypisk for den senere Jung. Hanne Bøje nævner i sin analyse, at den næsten er hysterioform. Formentlig er det en kladde og måske skrevet under indflydelse af den parapsykologiske atmosfære, han i denne periode ofte befandt sig i. Den viser at Jung kunne være aldeles opslugt af sit emne, og midlertidigt kunne suspendere sin integritet for i hast at kunne notere alt det ned, der for igennem ham. Den kan også være skrevet under indflydelse af samtalerne med den højt begavede, men helt udflippede freudianske analytiker Dr. Otto Gross, som i flere omgange var indlagt på Burghölzli, skriften minder i hvert fald påfaldende om Otto Gross's:



verwerfen. Das hat mich sehr
 so es scheint dass selber ein Neu-
 mung auf meinen Arbeiten liegt
 und mich für Publicationen hien-
 gehöriger Schriften noch nicht hat
 kommen lassen. Es ist mir richtig die
 wenigsten erklären für Können. --
 Meinen Sie, dass ich Ihnen
 von dem Gefühl so lange erzählt habe
 Es hat mir wohl gethan, mich schreiben
 auszuüben.
 Mit collegialen Grüßen
 Otto Gross.

Fig. 4: Otto Gross (1912)

Otto Gross (1877-1920), søn af den berømte kriminalpsykolog Hans Gross, blev af Freud i flere omgange sendt til Burghölzli-klinikken for at blive normaliseret på grund af sit excessive, ustabile liv. Han var intellektuelt

påvirket af Nietzsche og D.H. Lawrence, men havde tilsluttet sig kredsen omkring Freud. Han drev rundt i et højest utraditionelt liv, han vaskede og barberede sig aldrig, var vegetarianer og hverken drak eller røg, til gengæld var han heftig narkoman, og mellem konferencerne deltog han og hans kone i diverse sexorgier i de psykoanalytiske kredse. Jung havde imidlertid givende samtaler med ham bl.a. om psykologiske typer, og Otto Gross er endda blevet kaldt Jungs 'tvilling', hvilket turde være en parallelisme af den type, hvor der optræder visse ligheder parret med afgørende forskelle.

Håndskriften er bred og uregelmæssig med både løs og spændt, og i det hele taget meget dårlig stregelasticitet. Han er labil, inflatorisk, kan ikke opretholde sin integritet. Han svarer næsten til den 'overfladiske', ekstraverterede type, som han bidrog med til Jungs typologiske studier. Intelligensen er også tydelig i håndskriften, men begavelsen blev misbrugt. Jung fik ham som patient, og på trods af, at han anså Gross for at lide af psykopatisk storhedsvanvid, mente han efter sidste indlæggelse at have kureret ham efter et par måneders behandling. Men Gross snød Jung, kravlede over klinikkens mur ud til stofferne, og endte sine dage forhutlet og forfrossen i en gade i Berlin. Den terapeutiske fiasko var med til at belaste Jungs forhold til Bleuler, der endte med et brud i 1909.

Forholdet mellem Bleuler og Jung var ellers i mange år godt og stabilt. Jungs opfølgning af Wundts associationseksperimenter havde gjort både Burghölzli og Jung berømt, og Jung avancerede til overlæge, skønt han primært var interesseret i forskning. Bleuler deltog aktivt i udviklingen af testene, som yderligere fik deltagelse af den nyansatte assistent:

Franz Riklin Sr. (1878-1938), som senere giftede sig med en kusine til Jung.

Hans håndskrift er lille, mager, forenklet, de enkelte bogstaver er ofte uden sammenhæng med hinanden, men skriftbilledet indeholder en fin og smuk rytme.:

sind mir freilich die Hauptsache, aber andere Bedingungen. Herr Prof. Tusch
hat mir in sehr freundlicher Weise einen sehr günstigen Entsch. beizugeben für
die Sache, bezugnehmend auf die Verfügung gestellt und zwar für den ersten Be-
tragungen mit der ersten Entsch. Die vor. Nummer soll im Januar
1913 werden. Die Abrechnung vom ersten Entsch. ist freilich von
Stellen gegeben, und es ist am besten, die solche bestimmten Karten der
Abrechnung (Abh. 625, - , in welchem Bezug, die Lösung Abrechnung
in Bezug auf) aus der ersten Karte. 10. ja betrachten, dass der Mitglieder der
Verordnung am dieser Verhandlung keine Abrechnung zu erwarten. Am in Zukunft
ähnlichen in Bezug auf die Befolgung zu erwarten, wird der erste Entwurf in
Hinsicht der Verordnung einen detaillierten Entwurf mit dem Entwurf, dass
bestehen. In der Folge der neuen Entwurf werden. Für die Spedition
der neuen Entwurf an die Mitglieder wollen Sie sich direkt an den
Befehl Herrn Hugo Heller Danneberg 3. Wien I wenden.

Mit besten Grüßen

Sie

i. Verh. v. Dr. Tusch

G. A. Riklin

Fig. 5: Franz Riklin, Sr. (1913)

Han er yderst realistisk med en højt udviklet iagttagelsesevne og sans for afgørende detaljer, og samtidig kan han tage tingene på afstand og bevare overblik og orden, den ligner en moderne begavet forskerskrift - men med stilsans. Han er beskeden, ligevægtig og tilbageholdende, går ikke ind i stridigheder, holder sig til det væsentlige. Typologisk er han formentlig introverteret sanse-tænketype. Følelsesmæssigt er han fintfølelse, men kontakt-evnen er ikke på højde med hans kritiske sans og forstandsmæssige udvikling, og de nedadgående linjer tyder på, at han i denne periode kæmper med depressive tendenser. Han havde ind i mellem lidt svært ved at finde sin plads og møde anerkendelse, og han forsøgte sig også med fresco-maleri, hvilket harmonerer godt med hans præcise skrift. Men hans energi har været

ukuelig, og han var myreflittig, og netop sansen for de vigtige enkeltheder i associationstestene har gjort ham til en uvurderlig medarbejder.

Jung selv blev på trods af den store succes en smule træt af arbejdet med testene i det lange løb, fordi der kom for meget rutine i det. Han blev også kritiseret for som overlæge ikke at interessere sig nok for patienternes liv, men mere for deres drømme og hallucinationer. Det var primært forskningen som optog Jung i disse år – og så tilrettelæggelse af konferencer. Riklin forlod i 1904 Burghölzli for at blive direktør for klinik Rheinau.

Jung mødte i 1903 Emma Rauschenbach som han anede at han skulle blive gift med, og det skete året efter, og CG og Emma flyttede ind i en lejlighed på Burghölzli, og dannede fagligt venskab à quatre med Bleuler og hans kone.

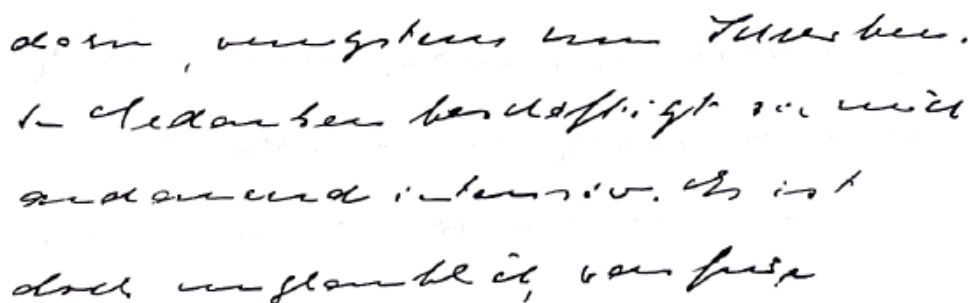
Emma (1882-1955) var datter af den stenrige Rauschenbach-familie, men hendes far døde tidligt, hvilket indebar, at hun måtte tage sig ekstra meget af huslige forpligtelser inkl. familiens økonomi, og hun fik ingen uddannelse. Hendes skrift fra denne periode er regelmæssig, skrå med guirlander, ensartet og harmonisk, men formmæssig lidt konventionel:



Fig. 6: Emma Jung (1910)

Hun er tilpasset og stilfærdig, markerer ikke sig selv, er trofast, etisk, venlig og imødekommende, en lille smule konform, man ser på dette tidspunkt ingen intellektuelle ambitioner, kønsrollerne er velfordelte efter datidens traditionelle mønster, og allerede i hendes år på Burghölzli føder hun 2 børn. Men selvom hun senere får yderligere 3 børn, kommer hendes tilværelse til at ændre sig markant, som vi skal se senere. Hun er introverteret sanse-tænkertype, og i CG's kriseår 1913-15, som Emma kun i begrænset omfang kunne følge, læser hun latin, græsk, fysik og matematik, men finder gradvist ind i den analytiske psykologi. Emmas udvikling vender vi tilbage til.

Ligesom Franz Riklin og Ernest Jones var også **Ludwig Binswanger (1881-1966)** assistent på Burghölzli fra 1906. Han blev gode venner med Jung, og fik lov til at udføre associationstests på Jung til brug for sin medicinske afhandling, tests som i øvrigt blotlagde et 'Goethe-kompleks' og et 'polygami/skilsmisse-kompleks'. Det gode forhold bevirkede, at Jung tog den unge Binswanger med til Wien, da han og Emma tog på besøg hos Freud i 1907.



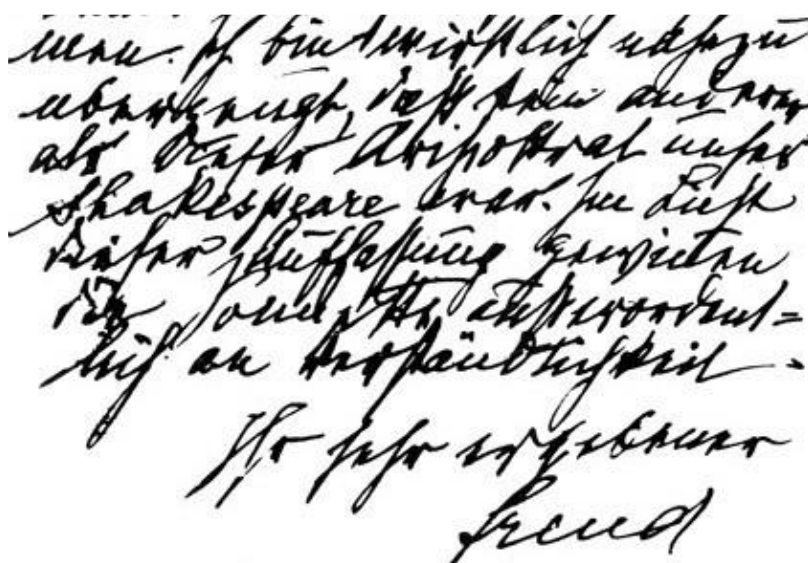
den, ungstenen i Tiden.
i Tiden den berøftigt i den
anden end i den. Es ist
den i glæde, den i den

Fig. 7: Ludwig Binswanger (1908)

Håndskriften er hurtig, bred, højreskrå, mager og ret usammenhængende og giver indtryk af en initiativrig og udadgående ung mand med gode kontakt-evner og sans for perspektiver. Han har et stort program foran sig og orienterer sig primært gennem sin intuition og forstand, dvs. også gennem sin flair for at opleve såvel indre som ydre muligheder. Han blev en pioner inden for eksistentiel psykologi og blev forstander for den psykiatriske klinik Bellevue i Kreuzlingen 1911-56.

Freud (1856-1939). Freud udgav sin berømte bog om drømmetydning ved århundredeskiftet, og Jung fattede hurtigt interesse, og begyndte omkring 1906 med Bleuler's velsignelse en korrespondance med Freud. Bleuler selv var dog noget forbeholden og anså Freud for dogmatisk. Kontakten med Freud blev udvidet markant i de kommende år, Jung og Emma besøgte Freud i Wien, og Freud og Jung rejste i 1909 sammen med Ferenczi i 1909 til USA, en rejse hvor Jung i øvrigt boltrede sig i den amerikanske udadvendthed, medens Freud var stærkt forbeholden. Deres indbyrdes kontakt øgedes og det blev klart for Freud, at han i Jung havde en længe ønsket arvtager af psykoanalysen uden for de jødiske kredse. Tilsvarende konsolideres Jungs karriere og internationale bredde.

Som man kan se af Freuds håndskrift, var Jung og Freud karakterologisk ganske forskellige:



Mein Herr! Ich habe Ihnen
 dankend, daß Sie mir aus dem
 abstrakten Bereich der
 Shakespeare'schen Kunst
 die für die Auffassung der
 Seele so wichtige Erkenntnis-
 nisse an Handreichung
 S. Freud

Fig 8a: Sigmund Freud



Fig. 8 b: Sigmund Freud

Skriften har en stærk, men stiv og uharmonisk rytme. Der er mange spidse vinkler, og uregelmæssigheden omfatter også mindsket afstand mellem linjerne, overlængderne løber op i underlængderne i linjen ovenfor. Han er kontaktsøgende med interesse for sine omgivelser, men er samtidig en stovt, ganske vedholdende og viljesbetonet natur, rationel, men temmelig usmidig, han kan stædigt holde på sit og lade hånt om alle modsigende nuancer. De skarpe vinkler betyder principfasthed, men også en uforsonlig natur, som det kan gøre ondt at være uvenner med. Fleksibiliteten er ikke så stor, ikke typisk jødisk, som Erich Neumann skrev til Jung om Freud.

At skriftbilledet er så rodet og tæt betyder positivt, at hans styrke er at kaste sig ud i det ukendte og få føling med substansen og virkeligheden i det, men negativt at han har svært ved at se tingene i større perspektiver end dem han forfølger. Det er som om han hugger sig med machete gennem den ukendte jungle uden helt at vide hvor han ender henne. Man kommer let til at tænke på Freuds bekymringer og fordomme overfor Jungs opfattelse af det kollektive ubevidste, og at hans egen psykoanalyse skulle være et værn mod 'den sorte, okkulte slamflod'. I grunden har Freud længe svømmet rundt i floden, men uden at komme i land med klare konklusioner. Typologisk anså Jung Freud for at være en føletype, introverteret på det personlige plan, ekstrasverteret fagligt.

Da Jung af Freud blev udnævnt til kronprins, blev forholdet til Bleuler anstrengt, og Jung forlod stedet i 1909, men fortsatte sine eksterne forelæsninger som Burghölzli-repræsentant. Og han bevarede i øvrigt forbindelsen med Bleuler i mange år. Jung og Emma flyttede til det nybyggede palæ i

Küsnacht, tegnet af Jungs fætter professor Fichter, og det passede Emma fortrinligt at få sin egen bolig og husholdning, hun ventede det tredje barn. Forholdet til Bleulers hustru var også blevet kølnet, og rygterne om CG's begejstring for kvinderne omkring ham summede på Burghölzli. Til driften af det nye store hus blev der også ansat husholdersker og gartner, og Emma fik mulighed for at videredelegere meget af husmoderrollen for at kunne hellige sig sine andre interesser.

Familien, Emma, børnene.

Det blev til 5 børn: drengen Franz og 4 døtre Agathe, Anna, Marianne og Helene. Efter vore dages målestok blev der ikke taget sig så meget af dem, Jung tog dem engang imellem på ture, Emma sørgede for at de ikke forstyrrede CG. Der var meget gammeldags takt og tone i hjemmet, børnene gav deres forældre hånd til hilsen indtil Ruth Bailey fik indført kys og kram. Det var mest farmor Emilie Preiswerk som boede i nærheden, hvor søster Trudi også var flyttet ind, som tog sig af børnene. Emilie var meget kraftig og holdt sig mest for sig selv, men en gang imellem kunne hun møde uanmeldt op hos CG i Seestrasse og give ham en opsang på trappen, for derefter at vende hjem ("det var bare det jeg ville sige" 😊). Børnene accepterede Toni Wolff's hyppige tilstedeværelse, men behandlede hende køligt, se senere.

De 4 piger blev sendt på husholdningsskole uden universitetsuddannelse, det var også den barndom Emma havde fået. De blev alle gift godt og et par af dem kom til at spille en rolle i den aldrende Jungs forhold til astrologi, i Jung-instituttet som blev dannet i 1948, samt i tilblivelsen af Jungs erindringer. Franz mislykkedes med medicinstudiet, og CG sendte ham ud af reden med besked om ikke at vende tilbage før han havde fundet sit ståsted i verden. Han blev arkitekt, hjalp CG med byggeriet af tårnene i Bollingen, tegnede herskabelige huse og også Marie-Loise von Franz's sene tårn og hus i Bollingen.

Det har ikke været muligt at finde håndskrifter fra Jungs familie og børn.

Bruddet med Freud

Efter at Jung havde forladt Burghölzli og ikke havde daglige forpligtelser ud over sine private patienter, gik han erkendelsesmæssigt sine egne vegne, hvilket fik konsekvenser for forholdet til Freud. Jung var desuden blevet præsident for International Psychoanalytische Gesellschaft 1911. Freud insisterede fortsat på seksualteorien og havde svært ved at følge Jungs begyndende teorier om det kollektive ubevidste og hans omfangsrige mytologiske og religionshistoriske studier (selvom Freud med sin bog om Totem og tabu i virkeligheden gik nogle af de samme veje). Freud måtte skuffet indse, at han i Jung ikke ville få den efterfølger han havde håbet på, og efter en række perfide og narcissistiske brevvekslinger skiltes de i 1913. Når man har set de skarpe, vinklede hidsige træk i Freuds skrift jfr. fig. 8a og b, er det ikke overraskende, at Freud kaldte Jung for et hovmodigt og brutalt fjols, og senere, efter læsningen af 'Psykologiske typer', kaldte den "et værk af en snob og en mystiker". Freud blev nederdrægtig, og man kommer næsten til at tænke på rigskanslers Bülow's tale i 1903: 'Und willst Du nicht mein Bruder sein, so schlag ich Dir den Schädel ein'.

Jung viste mere stil i sit afskedsbrev:

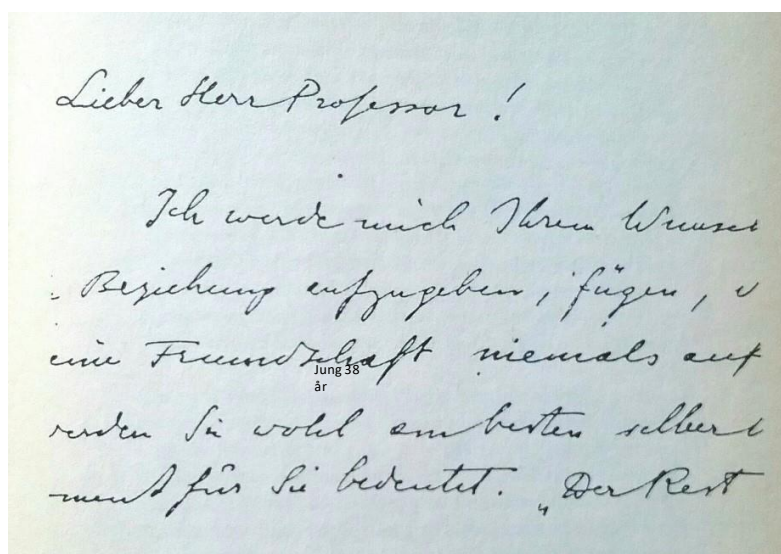


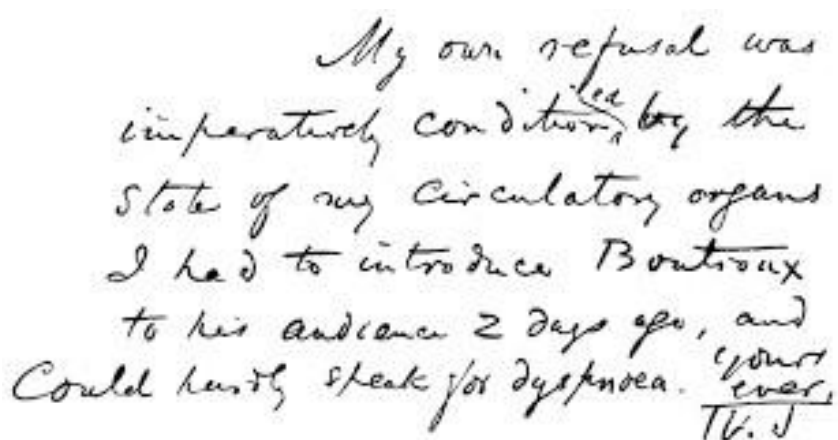
Fig. 9: Jungs afskedsbrev til Freud 1913

Det er lidt af en formfuldendt persona-skrift, men viser, at han kunne være til det yderste sleben og stilfuld, og pakke aggressionerne ned, når bølgerne

gik højt. Indledningen daler lidt i linjen, Jung er trods alt lidt ked af forløbet. Det apollinske i skriftbilledet er fremtrædende: den er overzonebetonet, relativt regelmæssig og ensartet med god elasticitet og fordelingsrytme. Han er ambitiøs og spirituel, men samtidig balanceret og selvsikker. I det stille har han sikkert frydet sig over, at han kunne præstere mere kvalitet i afskeden end Freuds 'ad hominem'-udfald. Skriften er meget sammenhængende, ofte bindes ikke alene bogstaverne, men ordene sammen. I engelske håndskrifter er det et forholdsvis almindeligt fænomen, men i andre håndskrifter betyder det stærke funktionelle kvaliteter, og at man forfølger meget lange linjer; men hvis formniveauet er ringe kan det negativt også betyde en vis selvradikalisering eller himmelstormende fanatisme. Politiske ildsjæle, formatet ufortalt, f.eks. Napoleon og Bernie Sanders, skriver sådan. Annelise Garde tolker den store sammenhæng i Jungs skrift som et ukueligt mod til at kaste sig ud i det ukendte og erobre ny erkendelse, koste hvad det ville, men man kan måske også sige, at han var nødt til at være så radikal i sin erkendelseskurs, så meget som han var kastet ud i. Han havde måske ikke andre muligheder.

I tilbageblik lærte Freud og Jung meget af hinanden som mennesker, de respekterede hinanden som to pionerbegavelse og havde mange frugtbare år sammen, selvom relationen indeholdt et element af gensidig opportunisme. I interviews i de sene år beskriver Jung Freud som en Kæmpe og krediterer ham dermed for det analytiske nybrud i psykologien, som han reelt repræsenterede. Men han tilføjer også, at hans egentlige læremestre foruden Janet i Frankrig var den amerikanske psykolog og filosof **William James (1842-1910)** og den schweiziske psykologiprofessor **Théodore Flournoy (1854-1920)** i Geneve.

William James repræsenterer det fulde spektrum fra filosofi til psykologi, som også Jung, og Flournoy's parapsykologiske studier modsvarede Jungs egne. Jung mødtes nogle gange med dem begge. Det fører for vidt her at gå nærmere ind på den psykologiske og erkendelsesmæssige samhørighed, men vi kan kaste et blik på et par håndskrifter:

A handwritten note in cursive script, written on a light-colored background. The text is arranged in six lines, with some words spanning across lines. The ink is dark, and the handwriting is fluid and expressive, characteristic of the late 19th or early 20th century. The final line includes a signature 'W. J.' and a date '1890'.

My own refusal was
imperatively conditioned by the
state of my circulatory organs
I had to introduce Boutroux
to his audience 2 days ago, and
could hardly speak for dyspnoea. ^{your} ever,
W. J. 1890

Fig. 10: William James

Skønt William James håndskrift har alle overzonetegn på en klassisk-filosofisk indstilling, er den en uhyre moderne skrift, den kunne være skrevet af en tilsvarende begavet filosofisk sjæl i slutningen af 1900-tallet. Den er ukompliceret og åben i stilen, men originalt formgivet i moderat skrivetempo, som viser et temperament der lever og ånder i refleksioner. Den er samtidig forenklet og klar med harmonisk fordeling af ord og linjer, og med kurvede former: dvs. et menneske med uforfalsket sans for essens og med klare, harmoniske relationer. Skriften er ret usammenhængende (mellem bogstaverne) men har i sin billed- og fordelingsrytme en slags 'usynlig mosaik' mellem det skrevne og ubeskrevne på papiret, næsten som i et vellykket kunstværk, og det viser et talent for det irrationelle og for at kunne læse og se i alt, både forgrund og baggrund i en helhed.

Vous pour vous souhaiter bon
 voyage au début de votre belle et
 difficile entreprise. Je vous, de loin,
 me joindre avec, et vous présenter,
 cher monsieur, pour vous et
 votre famille, mes meilleurs vœux
 pour que tout marche au gré de
 vos desirs, — que le mal de mer
 vous épargne tous, qu'aucun de

Fig. 11: Théodore Flournoy

Flournoy skriver i en nobel og skønsom stil der udstråler indfølelse, om end lidt tilbagetrukket. Håndskriften er forholdsvis vertikal, har ret ensartet harmonisk rytme, er løs stregelastisk med snæver mellemzone, er ret tryk-svag med guirlander. Formgivningen er selvstændig men uprætentiøs. De blide, næsten vegetative guirlander og den ret enkle formgivning viser finfølelse, indtryksmodtagelighed og stor indlevelsesevne parret med sans for det enkle, nære, oprigtige og givende i menneskelig kontakt, og har derfor mange af de kvaliteter, der traditionelt forbindes med kvindelig følelses-mæssig begavelse. Snæverheden og den ret stejle skrift viser imidlertid også behovet for at beskytte sig mod i udifferentierede indvirkninger udefra, og det kan der være god mening med, for den følsomme konstitution rummer også elementer af eftergivenhed og naiv, tillidsfuld åbenhed. Skriften er mellemzone-betonet uden de store udsving, og med god fordeling, hvilket betyder klarhed og sans for det, der fungerer, og dermed også uvilje imod at indgå i frugtesløse konfrontationer. Der ses sammenhænge mellem ordene, som hos Jung, hvilket betyder evne og tilbøjelighed til konsekvent at forfølge ideer og sammenhænge over lange stræk.

Fra denne periode findes et interessant terapeutisk forhold mellem Jung og den russiske filosofiske journalist **Emilii Medtner**, bror til komponisten Nicolai Medtner, til hvem Emilii fik et kompliceret forhold. Hans analyse indebar vidtgående diskussioner med Jung og kredsen om typologi og national identitet, og han oversatte også nogle af Jungs skrifter til russisk. Desværre har det ikke været muligt at finde håndskrifter fra ham i arkiverne.

Unge Jung og polygamien

Kunne Jung ikke følge Otto Gross og Co. i det promiskuøse, så gav indvirkningerne fra Gross dog Jung modet til at erkende, at han havde stærke polygame tendenser i sin karakter. I det hele taget betød årene med Freud og psykoanalysen et stærkt fokus på det seksuelle, inklusive ens egen seksualitet. Det udfordrede hans ægteskab med Emma til det yderste, og skilsmisse var tæt på flere gange. Vi kender ikke deres indbyrdes diskussioner, men der er næppe tvivl om at Jung har været nødt til at være hudløst 'objektiv' og ærlig om sine behov og nødvendigheden af at blive stimuleret af flere kvinder, samtidig med at han har overbevist Emma om, at han aldrig ville forlade hende. Der er næppe heller tvivl om, at de udlevede forhold var en kolossal udfordring for Emma, og at hun i perioder led meget under dem, selvom hun heroisk mobiliserede næsten overmenneskelig tolerance. Men med tiden kom det til en overenskomst mellem dem, som også indebar at Emma blev mere involveret i det psykologiske arbejde, og Jung kunne senere med faglig, næsten lidt overmodig selvsikkerhed erklære, at "de bedste ægteskaber er dem, hvor der er licens til utroskab". Og den aldrende Marie-Louise von Franz kunne i tilbageblik loyalt konstatere, "at en mand af Jungs format aldrig ville kunne klare sig med én kvinde".

Sabina Spielrein (1885-1942)

Hun var en af de første som Jung blev fascineret af i sin anima-udviklingsperiode. Hun var ældste datter af russisk-jødiske forældre, og blev af Bleuler og Jung behandlet for hysteri i 1904. Jung korresponderede også med Freud om hende. Efterhånden som hun blev kureret, udviklede forholdet sig mellem dem, de holdt sig længe tilbage, men det udviklede sig til en erotisk affære, hvor hun ønskede sig et barn. Men det kom også til en skandalekorrespondance med Sabinas mor, som anklagede Jung for at have brudt etikken i terapeutiske forhold. Jung forsvarede sig med at forholdet blev til efter at terapien var slut, hvilket fremgik af, at han ikke havde taget honorar, og tilføjede sarkastisk, at hvis moderen fortsat insisterede på at stemple det som

et utilbørligt forhold, ville han sende hende en regning for datterens ubetalte honorar.

Da han behandlede Sabina kaldte han hende hysterisk psykotisk, men beskrev hende senere som udisciplineret, utraditionel, bohemeagtig, excentrisk, hvad der svarer godt til håndskriften. De havde telepatisk kontakt indbyrdes og han var sikkert lidt fascineret over Sabinas lidenskabelighed, som svarede til hans dionysiske side, som var i vækst.

Hendes håndskrift, se fig. 12, er fyldig med kraftigt, pastost tryk, uregelmæssigt, men grundig, hun er lidenskabelig, driftsbetonet, sensuel, fantasifuld og krævende. Det seksuelle var undertrykt af moderen, og er tydeligt på vej ud nu, og hun har nok ikke været helt sagesløs i forholdet til Jung. Grafologisk har hun et væld af drifter, som hun har svært ved at styre, men som samtidig udgør et kreativt potentiale. Men bag det fanden-i-voldske er hun foreløbig meget usikker og hendes kreativitet er bundet af det tunge og udifferentierede i hendes instinktsfære. Hun er intelligent og sprogbegavet, men den spirituelle begavelse, som Jung mente hun havde, ses kun latent i denne håndskrift.

I det stærke, til tider lidt plumpe tryk ligger også en arbejdsmæssig råstyrke og drivkraft, og Jung fortsatte både kærlighed (inkl. en dramatisk knivepisode som hos Edvard Munch) og psykologisk samarbejde med hende i de kommende år, så man ikke vidste, hvem der havde opdaget hvad. F.eks. påstås hun at stå bag Jungs anima-begreb, ligesom nogle biografer mener at Jung lånte hendes opfattelse af arketyperne i det kollektive ubevidste. Hun blev i alt fald sammen med **Honegger** af Jung sat i gang med at finde mytologisk materiale vedr. det kollektive ubevidste.

Hun fik desuden lov at deltage i gennemførelsen af associationstestene på Burghölzli, og fik desuden 1911 medicinsk eksamen stimuleret af CG.

10. VI 09.

Sehr geehrter Herr Professor!
Versuchen Sie, dass ich Sie
noch einmal höre: „3 ist
halt die Gotteszahl?“ Sie
meinen, dass ich mich an
Sie wende, damit Sie Zwi-
schen mir und Dr. Jung
Frieden stiften? Ja wir
hatten aber gar keinen
Streit! Mein heimerlicher
Wunsch ist dass ich
mich losbünd von ihm
trenne. Ich bin genug
analytisch, kenne mich
genügend mit wem das

Fig. 12: Sabina Spielrein (1909)

Det fortsatte forhold, som også omfattede lidt korrespondance om typologi, retfærdiggjorde Jung overfor Freud med erfaringer om terapeutisk tilbagefald ved for hurtige afslutninger. Sabina forsøgte også at mægle mellem Freud og Jung, men Jung blev fornærmet over at hun indviede Freud i deres fælles drøm om det åndelige barn Siegfried. CG opløste til sidst forholdet da han ellers ville blive gal, og hun flyttede til München og blev freudiansk analytiker med lang karriere. Desværre har det ikke været muligt at finde en håndskrift fra denne periode. Hun vendte 1923 tilbage til Rusland, men blev sammen med sine døtre tragisk henrettet 1942 af invaderende nazister.

Jung korresponderede med Freud om forholdet:

Ms 10561 30 945
DR. C. G. JUNG
Privatdozent der Psychiatrie

~~Sigmund Freud~~ 4. Juni 09.
Zu Fd. W. Kierisch / Zürich.

Lieber Herr Professor!

Ihren Wunsch entsprechend sandte ich Ihnen heute ein Telegramm, das ich so aufklärend wie möglich gestaltete. Mehr wusste ich im Moment nicht zu sagen. Die Spielrein ist dieselbe Person, von der ich Ihnen geschrieben. Sie ist abgekürzt publiziert in meinem Wintersemester Vortrag seligen Augen denkens. Es war mein psychoanalytischer Schulfall zu sagen, weshalb ich ihr eine besondere Dankbarkeit und Affektion bewahrte. Da ich aus Erfahrung wusste, dass sie sofort rücksichtlich wurde, wenn ich ihr meinen Beistand versagte, zog sich die Beziehung über Jahre hin und ich hielt mich schließlich quasi für moralisch verpflichtet, ihr meine Freundschaft weitgehend zu vertrauen, solange, bis ich sah, dass das Spielrein unbeabsichtigtes Pöbel-Rollen geriet, weshalb ich schließlich abbrach. Sie hatte es natürlich planmässig auf meine Verführung abgesehen, was ich für inopportun hielt. Man sagt sie für Rache. Ringer hat sie über mich das Gerücht ausgestreut, ich werde

Fig. 13: Jungs brev til Freud om Sabina Spielrein. (1909)

Håndskriften er ikke særlig elastisk eller originalt formgivet, den er mager og ret lille, de første linjer er meget usikkert skrevet, Jung er trængt og duk-

ker sig lidt over affæren. Men han er også ambitiøs og prøver at være disciplineret samtidig med sit oprør mod hykleriet, mentalt i klemme som han er mellem sin borgerlige etik og trang til frihed og det usædvanlige, og han prøver at komme ud af det hele så straight som muligt og med image og selvrespekten i behold. Hele dilemmaet gentages i det senere forhold til Maria Molzer og Toni W, hvor det gradvis finder en løsning

Maria Moltzer (1874-1944)

Maria Moltzer, eller Schwester Moltzer, som hun blev kaldt, da hun i 1910 blev assistent hos Jung på Burghölzli og indgik i teamet sammen med Riklin, var hollandsk født, arving til Bols likører og dermed potentielt stenrig som flere af Jungs kvindelige bekendtskaber. Han kom tættere på hende gennem Freud-samarbejdet, og hun overtog også nogle af hans patienter når han var på farten, ligesom hun også etablerede privat praksis. Hun var tynd som et siv, men Jung var meget tiltrukket af hende, og han fortalte Freud, at tiltrækningen var så stor, at han heroisk måtte holde hende i armslængde. Hun påstår også at have inspireret ham til anima-begrebet (ligesom Sabina Spielrein), i hvert fald mente hun, at han havde en uløst overføring på hende. De skændtes om hvem der projicerede på hvem. Jung fortæller i de sorte bøger en vision, hvor "Emma er foran mig, Maria til venstre og Toni til højre, hvorefter han besvimer". Maria bidrog også til typologien, som vi kommer til senere. Men hun mente at CG udnyttede hende, hvilket kostede hende en fyreseddel. Samtidig havde CG muligvis også en anden affære med **Martha Sigg-Böddinghaus** (se s.56), som rivaliserede Moltzer. Det hele førte til en krise med Emma, men den blev reddet af med en 3. graviditet.

Marias håndskrift, se fig. 14, er ret stor, skrå og sammenhængende, forholdsvis mager og regelmæssig og desuden med ret spidse vinkler og vinkelguirlander. Stregelasticiteten ret stram. Ret små underzoner, hun kommer ikke så langt ned i det instinktuelle. Intelligensen er tydelig, hun er ret rationel og analytisk, og desuden viljestærk, energisk, entreprenant og selvhævdende, jfr. også den understregede underskrift. Hun er ikke særlig sjælelig frodig, magerheden tyder snarere på asketisk indstilling, hun er i hvert fald ikke

nogen livsnyder. Hun har kontakttrang, men også lidt skepsis overfor relationer, hun føler ikke hun får noget forærende og er ofte kampberedt og ret-haverisk. Hun kan være skarp og bister og er psykologisk langt fra det lille yndige væsen, som Jung blev fysisk betaget af, og man forstår at nogle af de senere spændinger, de havde indbyrdes, har ligget på anima/animus planet. Der er nogle sammenklappede a'er og o'er i mellemzonen, der tyder på angst. Hun føler sig klemmt, men bruger ikke sine følelser til at frigøre sig, overkompenserer i stedet med intellektualitet, og har svært ved at finde frem til almindelig gemytlighed i relationer.

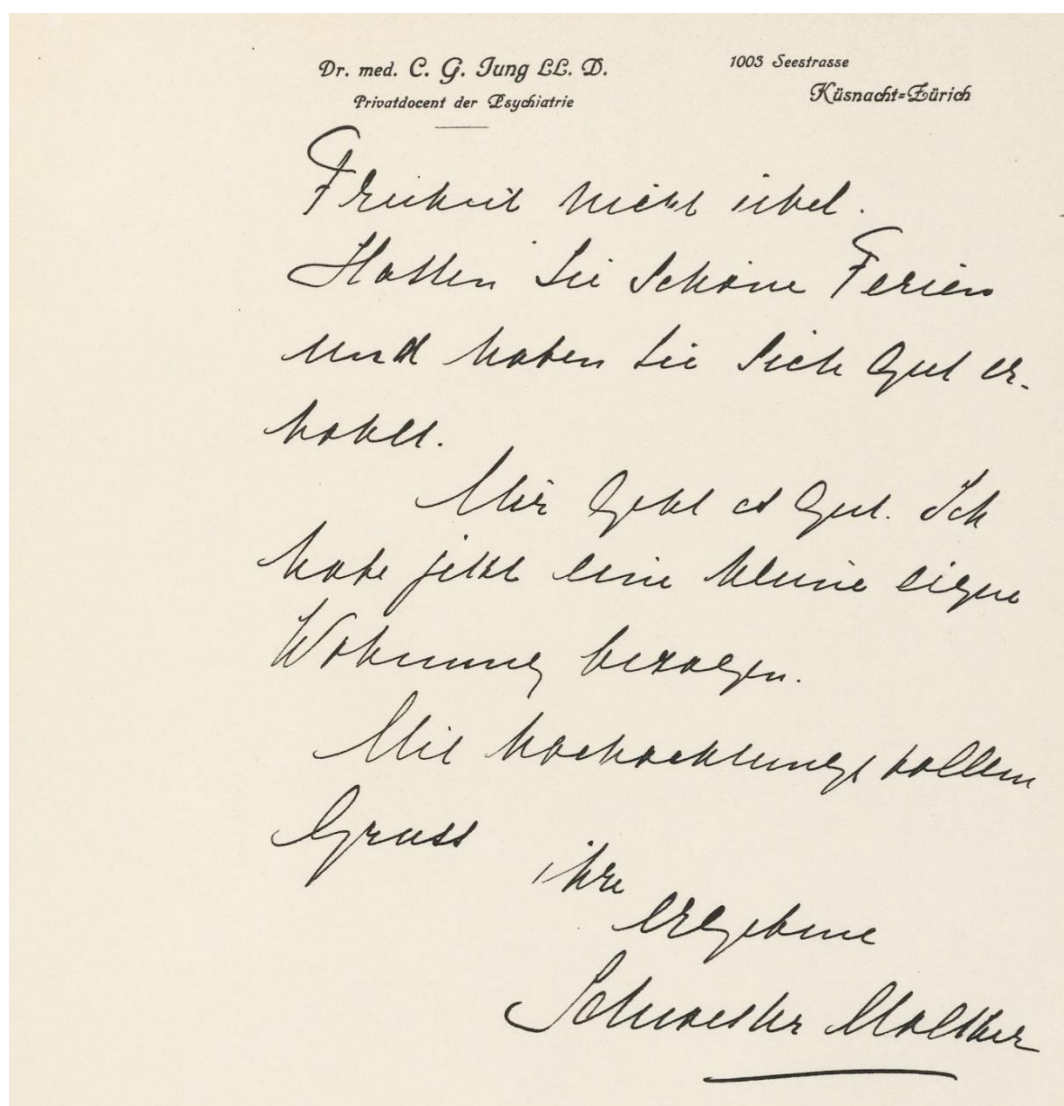


Fig.14: Maria Moltzer (1912)

Hun havde legitime ambitioner og bidrog med flere psykologiske arbejder, heraf nogle posthume. Hun har muligvis ikke altid været helt nem at samarbejde med, men der er intet psykopatisk i håndskriften, hun er ganske stråight.

Dette nævnes af én bestemt grund: Jung nævner i 'Erindringerne' at en kvindelig drømmeskikkelse, som han genkender som "en psykopat der havde en overføring på ham", karakteriserer hans illustrationer til bl.a. Liber Novus som 'kunst'. Det irriterede Jung grænseløst, fordi han oplevede sætningen som 'primært kunst', hvilket ikke harmonerede med hans intentioner om sobert og næsten videnskabeligt at gengive sine symboloplevelser. Der er blevet gættet på at kvinden kunne være enten Sabina Spielrein eller Maria Moltzer, Shamdasani mener at det med overvejende sandsynlighed var Maria Moltzer. Jung har nok været lidt nærtagende, for de fleste der har set Jungs usædvanligt smukke og særprægede illustrationer vil jo bestemt mene, at de også er kunst. Jung havde foruden ånd også *techne*, dvs. stil og praktisk håndlag.

Jungs brev til Maria fra 1911, da alt var godt imellem dem, se fig.15, er skrevet i den sammenhængende, konsistente stil, men med ret uharmonisk rytme, som var typisk for ham i denne periode. Det var kort før bruddet med Freud og de store indre omvæltninger før 1. verdenskrig, og man aner i skriften de indre udfordringer Jung kommer til at håndtere i de kommende år. Overzonebetoningen er markant og formgivningen er som sædvanligt åndfuld og intens, det er stadig en 'professor-skrift', og han er desuden saglig og grundig – men får dog i brevet også lige flettet ind, at de kun bor 5 minutter fra hinanden 😊:

(Schwester Maria
Moltzer)
1911?

Meine liebe Maria!

Ich laschte Dir Schmid's Antwortbrief hin-
legen. Die Angabe, dass Schmid nur berechnend -
kalt mit Dir hatte, wird dich "durch meine Brille" an-
gucken lassen, scheint demnach nicht zu stimmen. Ich
hoffe, dass Schmid die Schmid-Affäre endlich erledigt ist.

Ich werde um Ostern ein paar Tage frei machen und
wenn Du irgendwo bist, so möchte ich Dich, wie gesagt,
gerne besuchen. Ich bin Dir dankbar für Antwort.

Ich denke, Du wirst P. Pichler's Artikel in der
N. Z. Z. eingesehen haben. Er ist gut geschrieben.

Morgen Abend lese ich in Club Litgauerh.

Am Freitag will mir Schmid einen Besuch machen.
Nächste Woche bin ich zu Hause und arbeite an den
Typen und schreibe ab.

Ich werde gerne einmal über die Bedeutung
der Subjektstufe mit Dir sprechen, wenn Du willst.

Die Thatsache, dass Du den Tage 5 min. weit
von uns weg wohnst, hat mir zu denken gegeben.
Das muss halt offenbar so sein. Ich sträube mich gar
nichts mehr. Für gelegentliche Antwort bin ich
Dir dankbar. Dein Carl.

Fig. 15: Jung til Maria Moltzer (1911)

Toni Wolff (1888-1953). Hun var den ældste datter af en velhavende familie i Zürich, interesserede sig for filosofi, mytologi og astrologi, men fik ikke lov at studere. Efter faderens død fik hun en depression og gik 1910 i analyse hos Jung. I 1913 afbrød hun fordi hun fandt CG for ustabil og hellere ville have en mere intim forbindelse, og da Jung derefter drømte positivt om det, blev det sådan. Hun var højt begavet med litterær baggrund og kunne følge Jung i det meste og blev hans store støtte i hans kritiske periode efter bruddet med Freud og under optakten til 1. verdenskrig. Hun levede det meste af sit liv sammen med sin mor, bortset fra samlivet med CG., hvor hun blev hustru nr. 2. i en livslang relation, hvor hun både deltog på konference-rejser og i de to hjem i Küsnacht og Bollingen.

Hun deltog aktivt i den psykologiske klub hvor hun senere blev præsident i 17 år 1928-45. Hun styrede den resolut og selektivt og blev kaldt 'klub-tigeren' (ligesom hun også senere begrænsende vogtede antallet af klienter til Jung) - eller den 'sorte perle', bl.a. på grund af hendes udsøgte klædedragter og hatte. Hun menes at have stået bag en regel i 1944 om maksimalt 10% jøder i klubben. Hun etablerede en stor terapeutisk praksis, ofte af klienter som Jung sendte, dels fordi de også skulle have en kvindelig analytiker, men også fordi en del af klienternes emner, f.eks. om barndom og relationer, ikke interesserede Jung synderligt.

Hun skrev ikke så meget, selvom Jung mente at hun burde gøre det, men hun deltog som kritisk sparringspartner på mange af Jungs artikler, f.eks. menes hun at have bidraget væsentligt med typologien. Og Jung krediterede hende for terminologien 'kompleks psykologi'. Hun er mest kendt for sin oversigt over kvindens 4 typer (modertypen, hetæren, amazonen og den mediale).

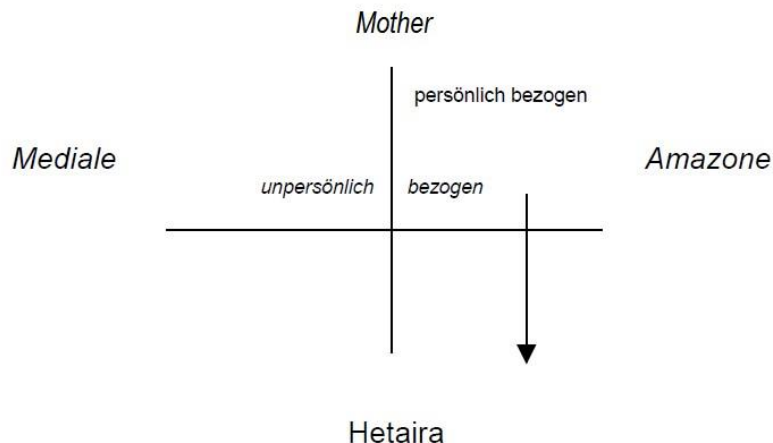


Fig. 16: Toni Wolff's kvindetypologi

8. Jan.

Lieber Fräulein von Koenig,

Ich schicke Ihnen die 1. Korrektur
 von Dr. Jung's Aufsatz über den Frauen.
 Sie können sie behalten & hoffent-
 lich gut verwerten. Der Titel der Sam-
 melbandes ist: Wirklichkeit der Seele.
 (Ranher u. die). Psychol. Abhandlg. Bd. IV.

mit herzlichen Grüßen

Ihre
 Toni Wolff.

Fig. 17: Toni Wolff (1934)

Hendes håndskrift er meget harmonisk, balanceret og midtsøgende. Det er en lidt pastos guirlandeskrift med mange runde og kurvede former, ensartet,

sammenhængende, mellemzone-betonet, lille ord- og linjeafstande. Hun gik for at være tvær og ekstremt indadvendt, reserveret og aristokratisk, og havde en del konfrontationer med andre kvinder i kredsen, bl.a. Ruth Bailey, Cary F. Baynes og Jane Wheelwright, sidstnævnte kaldte hende for iskold (selvom hun respekterede hendes terapi).

Men grafologisk bedømt synes der at være noget galt med de biografiske billeder af Toni som den ekstremt introverterede tænketype med ringe evne til at navigere med sine følelser, og det er en af dette studies store overraskelser, at hun i virkeligheden anlægsmæssigt er varm, sensuel, naturlig og indlevende, har sans for nærvær og kan være meget imødekommende, omend selektiv. Forklaringen synes at være, at nok var hun nødt til at dele Jung med Emma, men ikke med flere, og derfor blev hun selvbeskyttende ift. sin unikke relation til CG, og kunne forfalde til en distanceret selvhøjtidelighed i kongenialitet med Jungs spiritualitet, som i virkeligheden ikke var hendes natur.

Også ifølge CG var hun introverteret intuitiv tænketype, og hun selv anså sig som mediumistisk. Nogle opfattede hende som meget æterisk, Jungs søn Franz opfattede hende som 'ren ånd', men skriften er pastøs og grundig og vidner om kohærens, der er balance mellem det spirituelle og det enkle, naturlige, derfor kunne hun foruden at være medsvingende også være en støtte til CG, da han var depersonaliseret og overvældet af indbrud fra det kollektive ubevidste. Nogle mener - uden at redegøre nærmere for det - at hun bar Jungs skygge. Mellemzone-betoningen betyder sammen med sammenhængen, at hun var funktionelt anlagt om foreliggende virkelighed, hvilket sandsynligvis har været substansen i hendes terapi. Ifølge Barbara Hanna og Tina Keller dyrkede hun heller ikke aktiv imagination, og havde ingen tilbøjelighed til at søge det ubevidste, hendes terapi beroede på indlevelse og at stimulere andre til kontakten med det ubevidste, hun var sandsynligvis et naturtalent. På rejser i England etablerede hun mange venskaber, hun havde som Jung også en kontakt-begavet, udadvendt side, og et behov for at 'bygge rede' i intense relationer.

Man bemærker også at skriften ikke er så forenklet, formgivningen er gennemført som smukke gavepakker til de udvalgte. Men grundigheden er interessant i relation til hendes forhold til Jung. Hun er meget trofast og udholdende, men der er også en vis tyngde i guirlanderne, som fortæller, at

hun også er krævende på den måde, at hun forventer lige så stærk og forpligtende en relation som hun selv er indstillet på at give.

Hun blev naturligvis en udfordring for Emma, som for 2. gang overvejede skilsmisse. Men hun indgik en 'ménage à trois'-aftale med CG. Toni var til stede i huset i Küsnacht både formiddag og eftermiddag, hvor hun arbejdede med Jung, men Emma ville trods alt ikke have hende til frokost. Toni var ofte med CG i ugevis i Bollingen, hvor Emma ikke gerne opholdt sig. Og til offentlige præsentationer og på rejser tog CG ofte dem begge med. Men Emma måtte ofte sukke dybt. Børnene kaldte Toni for tante Toni, men behandlede hende respektfuldt omend køligt, de syntes hun fyldte for meget, og Franz var decideret sarkastisk overfor hende. Vi vender senere tilbage til både Toni og Emma.

At Jung i disse år med konflikter med Freud og under presset fra det kollektive ubevidste før 1. verdenskrig havde brug for en sund, medlevende Toni Wolff til at holde sammen på det hele, fremgår af disse to brevstumper 1912-13:

I accept your kind invitation
to stay in your house during the time of my
lectures. I am very grateful for this

The sky of Europe becomes
more and more dark. We are in a
pretty uncomfortable situation on our
island. It is interesting to see how

Fig 18. a og b: Den flossede C.G. (1912-13)

Håndskrifterne er grundige og forceret sammenhængende, som uanset hvad altid kendetegner Jungs karakterologiske kohærens, men der er ingen rytme, eller rytmen er flosset, streg-elasticiteten er dårlig, stift knækket, og formgivningen er uoriginal. Det er ikke den levende Jung vi ser her, men den spaltede og kritisk ensomme Jung, der martret til det yderste mobiliserer alt hvad han har til rådighed af ego-kræfter for at holde stand imod det underminerende. Man forstår at han mod slutningen af denne periode udbrød: "Jeg skal bygge!", hvormed han også mente konstruktivitet i den ydre virkelighed som tribut til den store moders synlige og sanselige verden.

Toni Wolff's intense samarbejde med Jung varede helt frem til 30'erne, hvor Marie-Louise von Franz overtog en stor del, fordi Toni Wolff som klassisk kristen ikke interesserede sig for alkymi og ydermere var nervøs for at Jungs image skulle lide skade af det mystiske indhold i alkymien.

Den psykologiske Klub og forarbejderne til typologien

Jung etablerede klubben i 1916 for at få skabt et uformelt samlingssted for de nye studerende blandt analysanderne, og hvor diskussioner og almindeligt samvær inkl. skyggesiderne kunne få sin naturlige plads og komplettere det intellektuelle. Det blev et udklækningsforum for nye idéer og også et slags teamwork for bl.a. typologien, men ikke uden konflikter. Det blev også den mere officielle ramme for ro mellem CG, Emma og Toni. Emma blev præsident 1916-20, Toni W. senere fra 1928-45.

Et af de første bidrag til typologien kom fra Otto Gross, inden han flippede helt ud, idet han var på sporet af sekundære funktioner, og fik beskrevet 'løs, åben' indstilling i modsætning til 'kontraheret, intens' indstilling som en forløber for ekstraversion og introversion. Det samme tema tog Jung op i diskussioner med **Hans Schmid** i Basel, men i begyndelsen var introversion forbundet med tænkning, og ekstraversion med følen – i øvrigt svarende til de to kollegers personlige type på det pågældende tidspunkt. De var tæt på at blive uvenner, men bevarede den gode stil, og Hans Schmidts datter blev senere sekretær for Jung.

Et af de vigtige bidrag til videreudvikling af denne 2-dimensionale typologi kom fra Maria Moltzer, som fik indført intuitionen som funktionstype. Hun betragtede intuitionen som groet ud af instinkterne, og der foreligger et væsentlig essay om typologi, som sandsynligvis stammer fra hende. Hun brød dog med Jung i 1918, fordi hun ikke mente hun blev krediteret nok for sit bidrag, og hun fortsatte sin karriere uden for kredsen, fordi hun ikke ville "arbejde miskendt i mørket, alene". Toni Wolff var dog enig i at intuitionen var en selvstændig bevidsthedsfunktion, ligesom sansning/realitetsperception (Empfindung), og det er muligvis hende der står bag typologiens beskrivelse af de 8 typer, sprogligt adskiller den sig fra Jungs sædvanlige stil ved sin klare skematik.

Jung fik således mange bidrag til typologien af gode analytikere i kredsen, men han var den mest syntesebegavede, som kunne sætte det hele sammen. Som tidligere nævnt var Freud en af de første til at læse den færdige typologi, som han dog kommenterede ætsende hånligt som et "værk af en snob og en mystiker".

En af de vigtigste personer i etableringen af den psykologiske klub var **Edith McCormick, (1872-1932)**, ganske enkelt fordi hun finansierede den.

Hun var datter af John D Rockefeller (Standard Oil) og gift med **Harold McCormick**, der ejede alt med store landbrugsmaskiner i USA, og var dermed en af verdens rigeste kvinder. Edith havde mødt Jung i 1912 i forbindelse med Harolds kontakt med Jung, som førte til analyse i 1914, og hun selv kom i analyse hos Jung, men også med Maria Moltzer, som hun engang tog med til USA.

Hun havde store problemer med at færdes i kollektive transportmidler, og Jung anså hende for latent skizofren, men tog hende ikke desto mindre under vingerne og uddannede hende. Hun købte Gemeindestrasse-bygningen i Zürich til klubben, og hun tilbød at købe et stort hus til Jung og familie i USA, men han og Emma afslog. Da hun så blev nødt til at fortsætte analysen hos Jung i Schweiz, fandt hun på en af sine terapeutiske togrejser ved Zürich-søen et umådeligt fornemt hus, som hun ville købe for millioner, men schweizerne ville ikke sælge, og hun modtog så i stedet sine klienter i suiten på et af Zürichs dyreste hoteller. Hendes popularitet som analytiker befastedes også af hendes pengedonationer til begavede patienter i pengekø.

Hun blev skilt fra Harold som hun anklagede for at være homoseksuel (skønt hun var mor til 5 børn med ham), og vendte tilbage til USA som analytiker med særlig interesse for reinkarnation.

Edith McCormicks håndskrift er ganske usædvanlig:

concerned we find the chief the center
 for so far as we want to ~~do~~ see many
 things which are life giving and enjoy-
 able and which are splendidly done in
 the world let us do these things in the
 world. Let us come to the club to get
 these ~~things~~ ^{three things} which we can get no where
 else. You ask what those things are? This
 I ask too, for we are on the threshold of a
 new development with so much ahead
 that much is yet to be revealed.

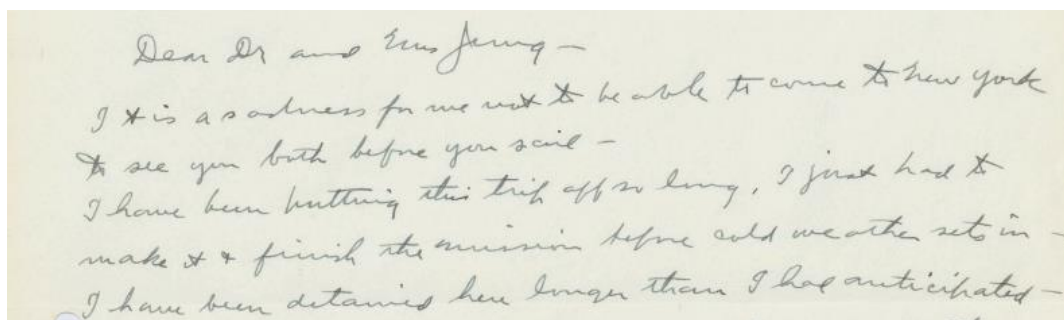
Edith McCormick

November 16th 1916

Fig.19: Edith McCormick (1916)

Den er ret regelmæssig med stiv streg-elasticitet, og bred og trykstærk med vinkler, vinkelarkader og stort set ingen marginer, en ret sjælden kombination. Det usædvanlige er, at det generøse, søgende og modige i hendes natur, som ses i den brede skrift, er parret med en markant viljestærk og entreprenant aktivitetstrang. Det etiske spiller en vigtig rolle og er en ingrediens i hendes principfasthed, hun vil gerne gøre en indsats for andre, men der er også tegn på at hun selvrådigt og egensindigt kan forfølge sine egne mål, jfr. de mange skarpe og driftige træk, som man normalt kun ser hos stridbare, konfliktbetonede mænd. Det kan heller ikke have været let at være datter og hustru i to af verdens største forretningsimperier. Hun interesserede sig for filosofi og blev anset for at være en introverteret tænketype, men ingen tvivl om at hun har nydt at blive respekteret som en disciplineret, men gavmild dame med pondus, jfr. også ligaturelementet i underskriften, og de støttede vinkler, som signalerer, at hende kommer man ikke til at løbe om hjørner med. I betragtning af hendes engagement i analytisk psykologi virker hun sjæleligt og spirituelt noget usmidig og klempt af rigide kollektivkræfter, hun har mange indre spændinger som kan tage modet fra hende, jfr. også de faldende linjer, og indlevelsessevnen og medsvingningsevnen er f.eks. ikke så udviklet som hos Toni Wolff.

Harold McCormick (1872-1941), gift med Edith indtil 1921, gik også i analyse hos Jung (1914) og deltog i den psykologiske klub, hvor han bidrog med et essay om 'Zürich-skolen'. Hans håndskrift viser at han er en noget andet karaktertype end hustruen:



Dear Dr and Mrs Jung -
It is a sadness for me not to be able to come to New York
to see you both before you sail -
I have been putting this trip off so long, I just had to
make it & finish the mission before cold weather sets in -
I have been detained here longer than I had anticipated -

Fig. 20: Harold McCormick (1937)

Skriften er ret lille, trykssvag, uregelmæssig, bred og forenklet. Rytmen er lidt svag og stregelasticiteten løs og usikker. Han er meget følelsesbetonet, sensibel og indtryksmodtagelig, langt fra så robust som Edith McCormick, og ofte bliver han offer for sin følsomhed i form af sårbarhed. Han er intelligent og har indlevelsesevne og intuition, men de afkortede underzoner betyder utilstrækkelige rødder og ringe forankring i det instinktuelle, hvilket Edith i øvrigt også bebrejdede ham. Labiliteten og den vaklende selvfølelse må ikke have været let at huse for en chairman af et af USA's største forretningsimperier, og man kan forestille sig at han kunne have brugt sine følelsesmæssige anlæg mere positivt på andre måder.

Jungfamilien forbliver venner med McCormick-familien resten af livet, især også med sønnen Fowler, som vi vender tilbage til.

Klubbens foredragslokale var indrettet med 3 flotte stole til Jung flankeret af Emma og Toni. Jung var katalysator, og som del af hans program med at løsne for skyggesiderne og det elementære foranstaltede han diverse lege, som mange af de mest introverterede dog ikke så frem til med glæde. Fra sine rejser i USA havde han i modsætning til Freud lært at sætte pris på et

vist mål af brav og humørfyldt udadvendthed. Men han kunne være ret arrogant og vulgær. Kunne f.eks. tale højlydt med Toni midt i en andens forelæsning, eller tænde bål af et tipi-telt af tændstikker for at fortælle, at han syntes der manglede lidt glød i foredraget.

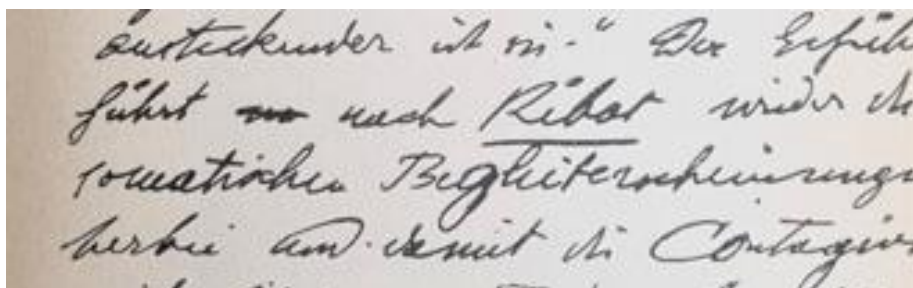


Fig. 21: Den bombastiske Jung

Håndskriften viser bl.a. konflikten mellem det apollinske og dionysiske, som han i øvrigt ikke var ubekendt med fra sine studier af Nietzsche. Aktivitetsniveauet er højt, men der er noget bombastisk ved nogle udformninger, især begyndelsesbogstaverne, som viser at han kunne være grov og brysk, når han ikke fik løst problemerne kreativt. Vi kender det stilfulde og raffinerede fra Jungs afskedsbrev til Freud, fig. 9, men i fig. 21 ser vi, at hans kvalitetssans kan gå tabt i bestræbelserne på at opnå resultater, hvis han er stærkt emotionelt udfordret. På relations-planet havde han jo langvarige spændinger med Freud, Sabina Spielrein og Maria Moltzer. Formodentlig har især Freuds nagende ressentiment gjort indhug i Jungs sjælefred.

Selvfølelsen er tilsyneladende stor, men periodisk har han svært ved at nå frem til det egentlige eller stilfærdigt intense, og overpotenserer egoets rolle. Han føler at han må slås for sit domæne, men det er mest antastelserne inde fra der forstyrrer ham, og dermed undertiden også relationerne. I studenter-tiden fik han øgenavne som 'tønden' eller 'dampvalsen', og Ruth Bailey skriver i sine erindringer, at han foruden Bach og Wagner kunne lide militærmusik. Om kunstneren skriver Jung: "Hvis han opfører sig som et forsømt barn og bliver hensynsløs, selvisk eller forfængelig, så er det fordi hans ego ikke har andre muligheder for at bevare sin vitalitet". Det kunne passe på

CG i disse perioder. Jung kunne livet igennem være episodisk ophidset og rå, og han advarede sine sekretærer om det. Da han skrev 'Svar på Jobs spørgsmål' var han rasende og irriteret i 3 måneder. Råstyrken kom ham imidlertid til gavn på afrikarejsen, hvor han med knaldende pisk og animeret schweizertysk fik pacificeret en livstruende afrikansk stamme.

Det svære ved mennesket Jung er, at man både beundrer hans sublimе indsigter og udsyn, elsker hans humor inkl. 'skygge-trylleriet', når han bevidst overspiller skyggesiderne for at inducere psykologisk forståelse – men har svært ved at tilgive ham, når han en gang imellem som offer for sin egen skygge behandlede folk på mindre flatterende måde. Biografierne har sådanne beretninger om Hans Trüb, Michael Fordham, Vladimir Rosenbaum, Jolande Jacobi og Toni Wolff i de sidste år.

Selvom Jungs mere sociale klub-program var båret af gode psykologiske intentioner, såvel som en hel del humor, der også gik ud på at stimulere omgivelserne til en sund selvkonfrontation, så var hans optræden ofte for karsk og barsk og demonstrativ for mere sarte, introverterede klubmedlemmer. Men der var ikke mange af de menige medlemmer der vovede at kritisere Jung.

Den daværende formand **Hans Trüb (1889-1949)**, som var uddannet af Maria Moltzer og Franz Riklin, og også personligt var ven med CG, tog dog mod til at lufte nogle af misfornøjelserne. Men det gik ikke godt, Jung tålte ikke kritikken, blev rasende og trak sig prompte ud af klubben sammen med Emma og Toni. Det medførte store problemer på kryds og tværs i relationerne, Jung og Trüb familierne havde gudbørn sammen. Og Emma var nødt til at være solidarisk med CG, men Trüb var på den anden side hendes daværende analytiker. Og Hans Trüb var gift med Toni's søster Susi.

als Sprechender einnimmt erst mich
erhalten an mich löst ein Gefühl der
Dankbarkeit aus. Ich habe mich im Stille-
halten und in vollkommener Erwartungslosigkeit
geübt und wir, das das Gefühl nicht nur
eine Lauer ist. Es ist mir lieb, dass
ich Dich davon einen Lauer darf.

Sei Dir auch herzlich
gegrüßt von Diana
Hans Trüb

Fig. 22: Hans Trüb (1931)

Hans håndskrift er lille, intens og originalt formgivet. Den viser klassisk germansk åndfuldhed, det er mindst lige så meget en filosof- som en psykolog-håndskrift, og den selvstændige formgivning viser begavelsen, kreativiteten og trangen til at gå sine egne veje. Uregelmæssigheden og det usammenhængende viser stor følsomhed og intuition, men også svingende selvfølelse, der er bittesmå mellemzoner der viser selvforglemmende søgen efter essens, men også en lidt større underskrift med et velvoksent T, der viser ærgerrighed og behov for at markere sig. Der er desuden både pastositet og tryk i skriften, som viser djærvhed og temperament bag den overvejende spirituelle indstilling.

Trüb fik dog støtte af **Alphonse Maeder (1882-1971)** der havde været Bleuler's og Jung's assistent på Burghölzli. Maeder var oprindeligt af Jung foreslået som præsident for klubben efter Emma, men betakkede sig, da han

mente at Jung alligevel ville være styrende og enerådig, og han havde også flere direkte konfrontationer med Jung inden han trak sig ud af klubben.

Håndskriften er hurtig, skrå, bred, forenklet, usammenhængende og pastøs, med en levende, energisk rytme, elasticitet og originale former. Han er en analytisk og intuitiv begavelse som Hans Trüb, men mere dynamisk og mere impulsiv, og mindre filosofisk. Længdeforskellen, bredden og trykket viser sammen med de øvrige skriftkendetegn, at han er ambitiøs og har stort program med mange idéer, som han forfølger lidenskabeligt. Kombinationen af et energisk, stort udrustet ego, der gerne går sine egne veje, og en farverig anima (jfr. f.eks. pastositeten) har karakterologisk flere ting til fælles med CG. Han griber mange nye perspektiver og pointer i flugten og tager hurtige beslutninger, og med stor sikkerhed på grund af sin sans for det væsentlige, der er parret med stor horisont. Det er ikke svært at forestille sig, at han med det vid og temperament både kunne være genuint på linje med CG, men også kunne komme i hanekampe med ham.

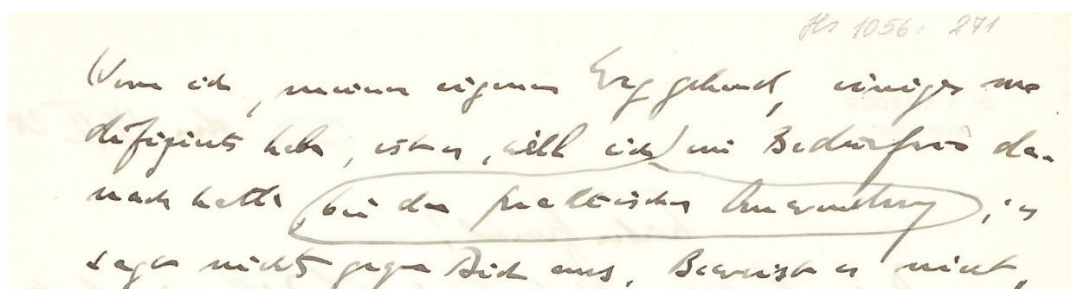
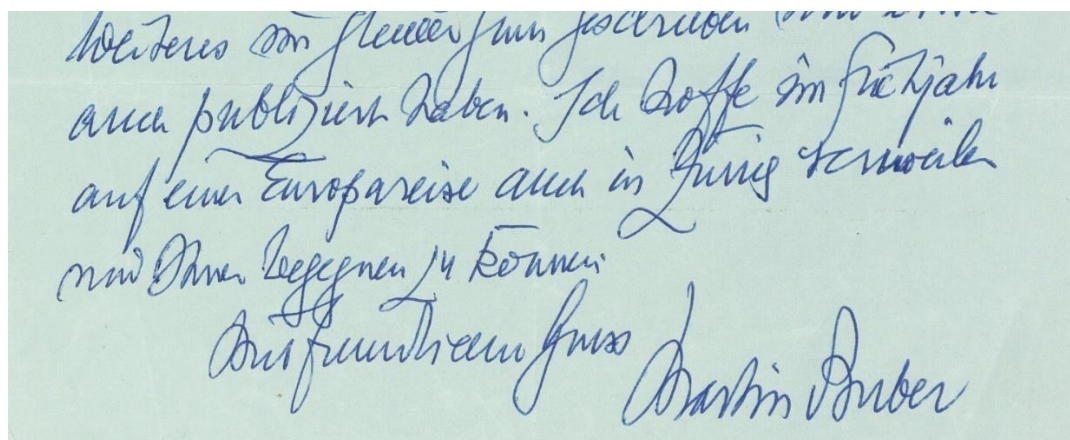


Fig. 23: Alphonse Maeder (1928)

Selvom Maeder grafologisk bedømt ikke havde Jungs 'gnostiske', controverterede dybde, var han en af de mest alsidigt begavede mandlige kolleger i 1.generationskredsen. Han er bl.a. kendt for bogen 'Selbsterhaltung und Selbstheilung'.

Trüb ville i sin formandsperiode gerne gøre den psykologiske klub til en bredere institution, der ikke nødvendigvis var centreret om Jungs primære kreds, og han gik desuden i gang med at skrive et større værk 'Fra Selvet til Verden', som Toni Wolff tiggede og bad ham om ikke at udgive, da hun opfattede det som en faneflugt fra den analytiske psykologi. Trüb var ydermere

blevet inspireret af **Martin Buber (1878-1965)**, som havde holdt foredrag i den psykologiske klub. Selvom Martin Buber ikke kan siges at høre til kredsen omkring Jung, kan vi kaste et kort blik på hans håndskrift:



Weiteres von fleischen für jüdischen
auch publiziert haben. Ich hoffe im nächsten
auf einer Europareise auch in Zürich zu sein
und Ihnen begegnen zu können
Aus freundschaftlichen Grüßen
Martin Buber

Fig. 24: Martin Buber (1955)

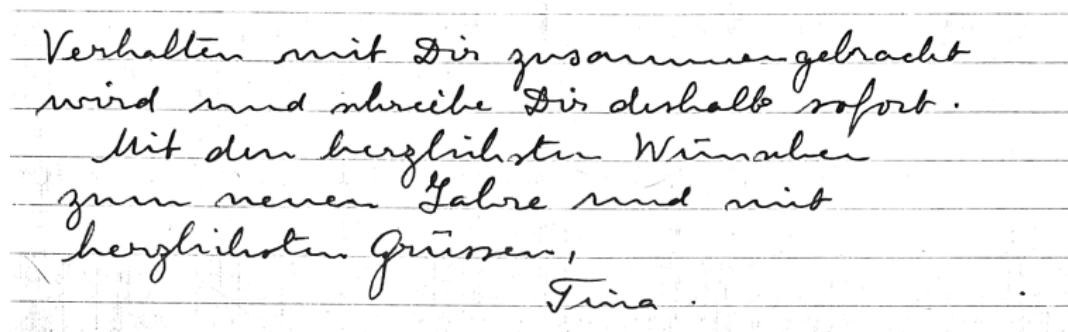
Håndskriften er stor og trykstærk og viser følsomhed, patos og idealisme parret med stor grundighed, energi og lyst til at manifestere sig. Selvfølelsen er ganske velvoksen, hans formidlingsprogram ligeså, stolthed, soliditet og klassiske værdier er indbyrdes forbundet, og der er varme i hans natur. Men hans pondus-persona er egentlig slet ikke på linje med Trüb, Og snæverheden i skriften viser, at han trods sin trang til det markante også passer på sig selv og har forbehold i relationerne, som muligvis har at gøre med oplevelsen af magt og skepsis i relation til hans visioner.

Trüb fortsatte nogle år som formand i den forrevne klub uden det store trekløver, og uden kampe med Jung, men da Jung fik foranlediget ringe deltagelse til et Buber-foredrag i klubben, gav Trüb op. En vigtig person i kredsen var også **Linda Fierz**. Fierz-familien var nabo til Jung i Bollingen og indførte ham som forelæser på DTH, men det har ikke været muligt at finde håndskrift fra Linda, der er mange breve i arkiverne, men alt sammen maskinskrevet.

Undervejs forsøgte Harold McCormick at gyde olie på de oprørte vande, idet han procederede jævnbrydighed mellem deltagerne uden rangorden, og han spenderede også et lån til Trüb til en bygning, hvor han kunne etablere en

ny klub efter sine egne idéer. Riklin havde trukket sig, og Maria Moltzer lige så, dels fordi hun følte sig miskendt, men også fordi hun syntes det var uværdigt at klubben ikke blev finansieret af egne midler, men blev sponseret af Edith McCormick.

Tina Keller (1887-1985), medlem af 'Riklin-kredsen', blev i klubben, skønt hun støttede Trüb's og Maeder's kritik af Jung. Hun havde mødt Jung i 1912 sammen med sin mand, teologen **Adolf Keller**, der var ven med Jung, og gik i analyse hos Jung i 1915. Hun fik en del ud af det, men følte også at Jung var sarkastisk og gjorde grin med folk. Jung overførte hende til Toni Wolff, med hvem hun også fik et langt venskab. Hun blev uddannet psykiater med egen jungorienteret praksis, men fik aldrig det ønskede 'svendebrev' fra Jung, hvilket fik hende til i nogen grad at søge andre veje. Hun tog til USA hvor hun i Los Angeles sammen med flere andre udviklede danse-terapi. Hendes håndskrift er ikke typisk for førstegenerationskvinderne omkring Jung:



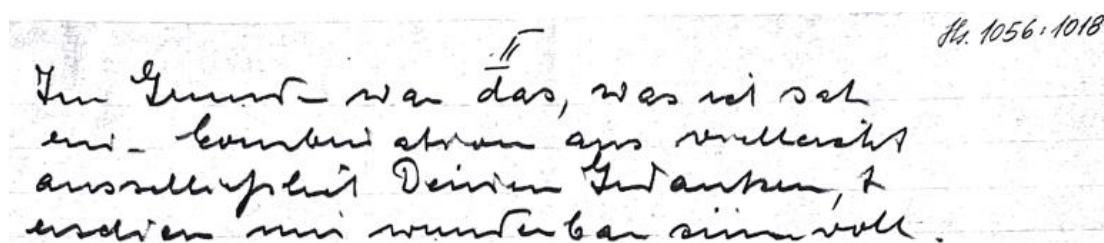
Verhalten mit Dir zusammengebracht
wird und schreibe Dir deshalb sofort.
Mit den herzlichsten Wünschen
zum neuen Jahre und mit
herzlichsten Grüßen,
Tina.

Fig. 25: Tina Keller (1946)

Skriften er bred, sammenhængende, relativ langsom, trådet, pastøs med løs stregelasticitet og konventionel formgivning. Hun er ganske 'u-intellektuel' af væsen, følelsesmæssig åben, sensitiv og large, men også påvirkelig og ganske godtroende, for ikke at sige naiv. Hendes konstitution er labil, hun ved ikke helt hvem hun selv er, og egentlig heller ikke hvem de andre er, og prøver at træde vande i enkle, ukomplicerede relationer. Og det kan hun med

en varm naturlighed og oprindelighed i sit væsen, men hun mangler et robust ståsted, såvel som et nødvendigt mål af analytisk intensitet, og hendes selvfølelse kan let undermineres. Det vides at Jungs terapi hovedsageligt bestod i at styrke hendes ego, hvorimod Toni Wolff stimulerede hendes billeddannende side, begge dele forekommer relevant, grafologisk bedømt. Der er noget meget sanseligt og givende i de blide, bølgende, trådede bevægelser i skriften, og det harmonerer godt med hendes senere professionelle virke som danse-terapeut.

Med i 'Riklin-kredsen' var også **Martha Sigg-Böddinghaus**. Hun var veninde med Emma Jung, og tilhørte hendes 'Kreis der Sieben' der interesserede sig for kvinders vilkår, men var i relation til Jungs interesse for kredsens kvinder i et let rivaliserende forhold til Maria Moltzer. Hendes håndskrift er bred, uregelmæssig, lidt kantet med tværtryk, og ikke specielt originalt formgivet, stilistisk som en mellemtung mellem Edith McCormick og Tina Keller. Hun er energisk, åben og large, med en frejdig trang til at markere sig, også intellektuelt, men kan også være usmidig i relationer, evt. sætte sig på tværs, hvis hendes position i gruppesammenhænge betvivles. Hun vil gerne gøre en enkel og solid indsats i en gruppe hvor hun føler sig hjemme, men er lidt usikker på hvilken rolle der passer til hendes udrustning.



Du Gunt - was das, was wir sah
 ein - kombi strom aus vollen
 ausschlupf hat Dein Gedanken, &
 erden mir wunderbar sinn voll.

Fig. 26: Martha Sigg-Böddinghaus

Da Hans Trüb til sidst havde trukket sig som formand for den psykologiske klub, og lavaen fra det langvarige vulkanudbrud var størket, vendte CG, Emma og Toni tilbage i 1924.

Rejserne

Jungs første store rejse i 1909 var til USA sammen med Freud og Ferenczi, den næste i 1912 gik også til USA, hvor han knyttede mange bånd til kolleger og venner. Efter en rejse til Algier og Tunis i 1920 med Hermann Sigg gik rejsen igen til USA, New Mexico, og denne rejse havde en usædvanlig optakt. Edith og Harold McCormick's søn Fowler havde forelsket sig i en næsten 20 år ældre kvinde, hvilket var for skandaløst for McCormick familien. Fowler havde gået i analyse hos Jung, der var blevet en faderfigur. Familien bad derfor Jung om til at tage til USA for at overtale Fowler McCormick til at opgive relationen, men det måtte ikke se for planlagt ud, så der blev arrangeret en rejse sammen med den finansierende ven George Porter til Grand Canyon og en antropologisk rejse til de indfødte stammer ved Puebloland og møde med Mountain Lake, hvor Jung så bag linjerne kunne gøre sin indflydelse gældende.

Fowler McCormick (1898-1973) har en ganske uregelmæssig håndskrift, der ikke har meget til fælles med moderen. Han er følsom og intuitivt begavet, oplevelseshungrende og frihedssøgende som Jung, men er labil af konstitution med store indre spændinger, og har ikke Jungs disciplin og målbevidsthed. Ikke desto mindre bliver de venner for livet, og dannede senere med Ruth Bailey et rejselystent kulinarisk selskab, ligesom Fowler ledsagede Jung på sin sidste store rejse til Indien og passede ham da han blev syg. I parentes bemærket lykkedes det på rejsen til New Mexico ikke Jung af overtale Fowler til at opløse sit kærlighedsforhold, tværtimod blev de gift nogle år senere.

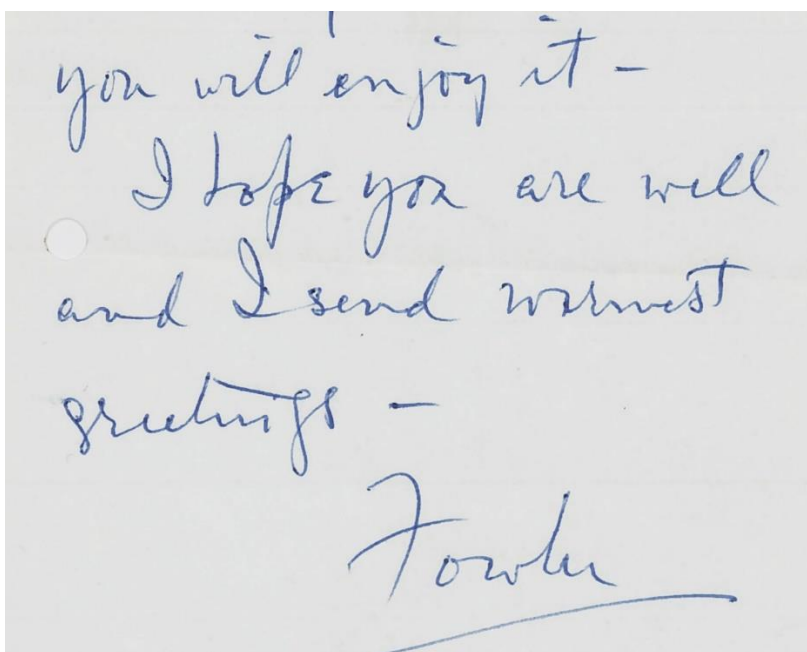
A photograph of a handwritten note on a light-colored, slightly textured paper. The text is written in a cursive, handwritten style in blue ink. It reads: "you will enjoy it -
I hope you are well
and I send warmest
greetings -
Fowler". The signature "Fowler" is underlined with a single horizontal stroke.

Fig. 27: Fowler McCormick (ca. 1958)

På rejsen i 1924 fik Jung og Fowler i Grand Canyon selskab af den antropologisk interesserede lingvist **Jamie de Angulo (1887-1950)**, der havde været gift med Dr. Cary Fink, senere kendt som **Cary F. Baynes**. Angulo var en indflydelsesrig og provokerende intellektuel, og hans synspunkt at Jungs 'Det ubevidstes psykologi' og Freuds 'Totem og tabu' var vrøvl fra ende til anden vakte Jungs interesse og aktiverede hans debat-gen, han var glad for at få lidt dialektisk modstand, for han var alt for vant til 'beundrende kvinder, der ikke stillede spørgsmålstejn ved hans hypoteser'. Den lidt specielle kontakt førte til at de begge forsøgte at bringe pueblo-psykologien i relation til Jungs typologi. Og at den unge Jamie overvandt sin bekymring for at forholdet til Jung skulle blive et fader-søn-forhold og gik på Cary's anbefaling i analyse hos Jung. Cary blev efter skilsmissen med Jamie senere gift med **Peter Baynes**, hvilket vi vender tilbage til.

Angulus giftede sig også igen. Endskønt hans antropologiske og mytologiske interesser var godt forankrede i kontakten med indfødte via hans ranch, tog alkohol og svampetrips langsomt over. Jung støttede ham både terapeutisk og økonomisk, men det gik - ligesom for Otto Gross - gradvist ned ad

bakke, og efter bilulykke, hvor hans søn omkom, og efter selvmordsforsøg døde han som 63-årig.

Jamies håndskrift er kurvet, uregelmæssig og forenklet, men med en ret god rytme og fyldige overzoner og originale forbindelser, som viser hans følsomme, intuitive begavelse og spirituelle anlæg. I pastositeten ses den farverige nydeevne og naturglæde, men sammen med de øvrige løsningstegn også labiliteten.

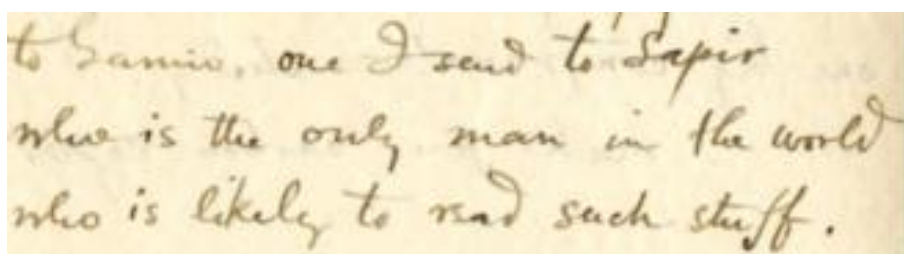
A photograph of a handwritten note on aged, yellowish paper. The text is written in a cursive, somewhat slanted script. It reads: "to Samir, one I send to 'Sapir' who is the only man in the world who is likely to read such stuff."

Fig. 28: Jamie de Angulo

Allerede året efter New Mexico rejsen besluttede Jung sig i 1925 for sin næste store rejse til Østafrika. Der er i biografierne og af Jung selv blevet angivet forskellige forklaringer, f.eks. at han var træt af Europa, træt af konflikten Emma/Toni, at han følte sig fortæret af sine analysander, at han trængte til at finde sig selv. Formentlig var det lidt af det hele, under alle omstændigheder følte Jung sig udfordret og havde behov for fornyelse, men tog et I CHING hexagram for rejseplanerne. Det blev hexagram 53 'Udviklingen' (Gradvist Fremskridt), men 3. linje, som ikke lover godt. Der står:

*Vildgåsen flyver langsomt mod højsletten / Manden drager ud og vender ikke tilbage/
Kvinden bærer et barn, men bringer det ikke til verden/ Ulykke! / Det gavner at holde
røvere fra livet.*

Det er interessant, at 'højsletten' svarer nøje til Mont Elgon, som blev en central del af denne Bugishu expedition, samt at 'manden ikke kommer tilbage', hvilket skal forstås skæbnesvangert. Jung var faktisk et par gange i livsfare på turen og kunne have endt med ikke at komme tilbage til Schweiz. Det er

også interessant, at hexagramlinjens advarsel imod at kaste sig ud i unødige udfordringer afsluttes med anbefalingen, i stedet at nøjes med at holde røvere fra livet. Det kunne måske godt referere til Jungs følelse af at blive for-tæret af omgivelserne. Imidlertid fulgte Jung ikke rådet og tog afsted allige-vel; som den store sammenhæng i hans håndskrifter viser, kunne han ikke kun følge en kurs over lange stræk, men også på godt og ondt forcere van-skelighederne.

Det var meningen at Fowler McCormick skulle have været med (og forment- lig finansiere turen), men Harold McCormick satte sig på tværs. I stedet blev det den stenrige, unge jet-setter George Beckwith, der havde været i analyse hos Jung, som tog med som finansierende eventyrer, samt Jungs trofaste elev Peter Baynes.

Helton Godwin (kaldet 'Peter') Baynes (1882-1943) var uddannet læge, videreuddannet af Jung og medlem af den psykologiske klub, og havde gjort op med sig selv, at hans livs mening var at følge og bistå Jung i et og alt. Hans håndskrift viser tilsvarende tjenstivrig tilpasning:

Den er lille, men med stor længdeforskel, forenklet med en god fordelings-rytme. Han er ganske klarhjernet med en god sans for orden og harmoni. Han har et balanceret forhold til modsætninger, f.eks. mellem beskedenhed og stræbsomhed, mellem realisme og intuition. Underzonerne veksler i fyl-dighed, de dybe og runde tyder på god kontakt med det jordiske, instink-terne og drifterne. Han regnes for at være en ekstraverteret føletype. I nogle breve er skriften så lille, at man får indtryk af svigtende selvfølelse og et lidt martyrisk forhold til magt i verden – som imidlertid kompenseres af hans foretagsomhed og ambitioner:

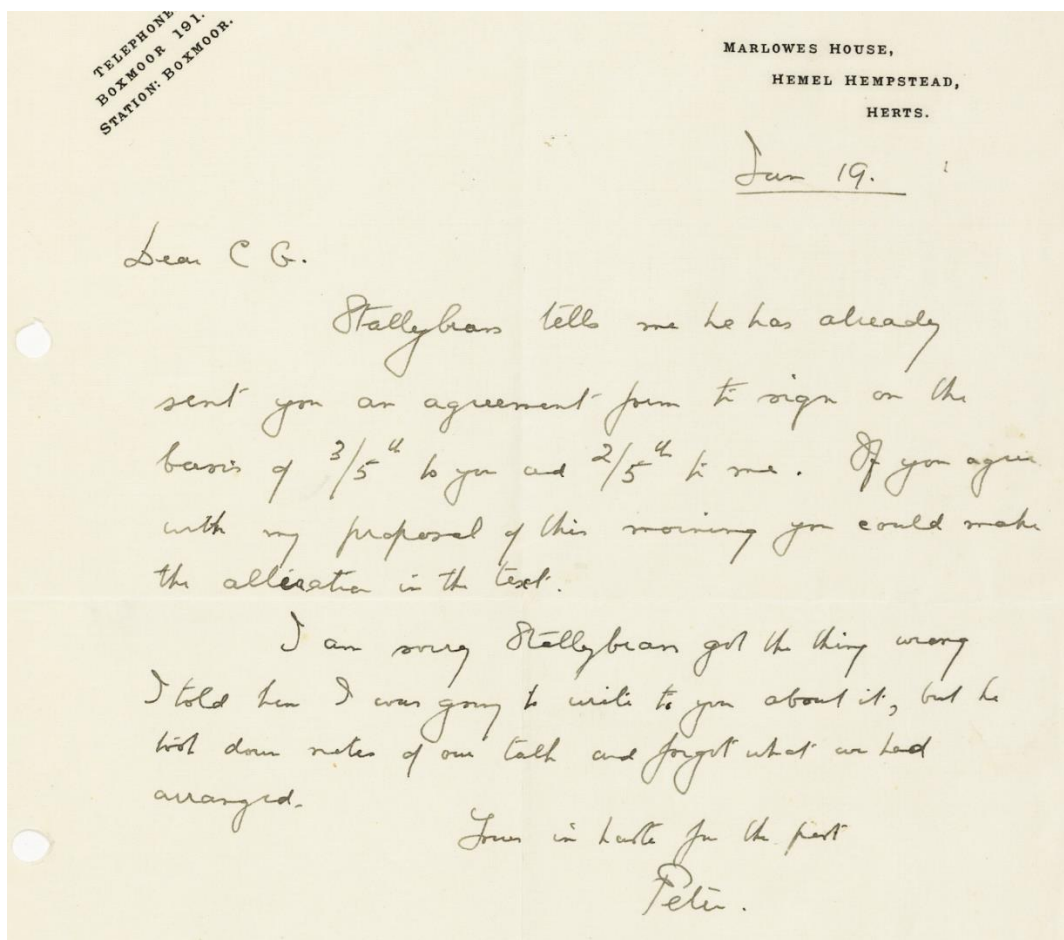


Fig. 29: Peter Baynes (ca. 1928)

Der var fra starten af turen spændinger mellem de 3 mænd, hvilket i øvrigt svarer ganske godt til I CHING's udsagn i hexagram 53, 3. linje, at der manglede sund kvindelighed i set-up'et. Jung var ikke helt tryk ved Beckwith og havde tolket hans urolige drømme som forvarsel om tidlig død, hvilket efter turen viste sig at blive udfaldet, da han kort efter døde i en trafikulykke. Peter Baynes kone nr. 2 Hilda, som var depressiv, truede med selvmord, hvis han tog med Jung til Afrika; Jung rådede Baynes til at negligere truslen, da han fra sin analyse med hende mente, at det ikke ville hjælpe hende at Baynes blev hos hende. Men hun begik selvmord, så Baynes var fra starten af turen tyngt af samvittighedskvaler, men uden at bebrejde Jung. Spændingerne blev bemærket på af en kvindelig engelsk medrejsende på en damper på vej til Kenya, **Ruth Bailey**.

Peter blev senere gift med Cary Fink, (Cary F. Baynes), de fik nogle år i Californien, og sammen oversatte de en del af Jungs bøger og artikler. Han vendte senere tilbage til England og blev leder af London-klubben.

Det har ikke været muligt at finde håndskrift fra Beckwith.

Ruth Bailey (1894-1980), uddannet sygeplejerske, var på vej til sin søsters bryllup i Afrika da hun mødte Jung, som inviterede hende til at slutte sig til ekspeditionen. Hun sagde ja selvom hun i begyndelsen fandt ham temmelig rå. Og dermed kom det tiltrængte kvindelige ind i gruppen af 3 vanskelige mænd, hvilket er symbolsk interessant i og med at Jungs kritiske holdning til kristendommens treenighed handlede om det manglende fjerde kvindelige element, og overgangen mellem det dynamiske 3 til helhedens 4. Ruth viste sig at være et naturtalent af en hjælper, og Emma sagde bagefter at hun havde reddet deres liv. Hun var ved at blive gift 3 gange, inkl. med ekspeditionens George Beckwith, men alle 3 mænd døde i ulykker, og hun viede sit liv til at bistå Jung-familien, som blev hendes andet hjem og egentlige livsmening. Foruden sit *caritas* væsen havde hun samme humor som Jung og Fowler McCormick, med hvem hun deltog i et internationalt selskab for rejse-kulinarisk forskning. Udover Toni Wolff var hun den eneste af kvinderne omkring Jung som kunne lide at være i Bollingen, og hun tog tit med ham ud og sejle, men hendes forhold til ham var rent platonisk, og hun var lige så meget ven med Emma som med CG. Hun var måske den eneste sande veninde Jung fik, alle de andre kvinder var enten koner, kærester eller kolleger. Hun aftalte med familierne, at uanset hvem der døde først af Emma eller Jung, vil hun passe den overlevende, og det løfte holdt hun.

Hendes skrift, se fig. 30, er rytmisk, harmonisk og stregelastisk, fyldig og grundig, men forenklet, pastos og sammenhængende, som viser at hun er funktionelt og alsidigt begavet uden at være intellektuel, og hun har humør og et rigt mål af naturglæde, farvesans, sensitivitet og oprindelighed. Det er en meget varmblodig skrift med sjælskerne og udviklet kontaktevne. Ifølge CG var hun ekstraverteret intuitiv føletype, hvilket stemmer godt med de grafologiske tegn. Og der er noget tryk i skriften også.

Hun kan være handlekraftig og robust hvis det kræves, selvom hun er følsom, hun kunne f.eks. godt sætte sig igennem overfor både Toni Wolff,

Aniela Jaffé og CG. Der er noget kunstnerisk over skriften, i hvert fald livs-kunstnerisk. Selvom underzonerne er lidt små og viser nogen sublimering af driftslivet, viser håndskriften den måske sundeste karakter i dette studie, og på sine gamle dage formanede Jung Barbara Hannah om aldrig at drøfte analytisk psykologi med Ruth, med mindre hun selv bragte det på bane hende. Den intense og trofaste kærlighed til livet individuerer i sig selv.

[Bailey, R.] No 1056: 7771 Bailey
July 27th 1939.
LAWTON MERE,
VIA RODE HEATH,
STOKE-ON-TRENT.

Dear C.G.,
This is to wish you many very happy Returns
of your Birth day but I am sorry that it is a day late.
I wish very much that you were coming over in August
and that you were coming here! That would be
a grand thing to which to look forward. At the
moment it is a hell of a world isn't it? All
the preparations and exercises for war are well
nigh intolerable, like living on a threatened
earthquake all the time, and I think with
longing of some peaceful spelt-like Regaf!! for
example, the only excitement, a bush fire!
But even in Kenya there is now unrest and the
natives are agitated apparently by outside
influences! Devils are loose in the world.
But Lawton is peaceful, although even here

Fig. 30: Ruth Bailey (1939)

Efter afrikarejsen kunne CG vende tilbage til 'gradvis udvikling' som i hexagram 53, og det vigtigste resultat han fik ud af rejsen var måske det livslange venskab med Ruth Bailey.

Jungs interesse for de indfødte afrikanere medførte en lang relation til den sydafrikanske forfatter **Laurens Van der Post (1906-1996)**. Der findes i arkiverne et par håndskrifter fra de sene års korrespondance med Jung:

December 23 1951.

Dear Doctor Jung: I am very sorry
that my work prevented me from
doing the enclosed note for your
letter. If it is not long enough

Fig. 31 a: Laurens van der Post (1951)

Dear Dr. Jung: I apologise for
my apparent churlishness in not
thanking you before for my
book which you sent me,

Fig. 31.b: Laurens van der Post (1954).

Håndskrifterne er sammenhængende og med klar fordeling af ord og linjer, som viser det intellektuelle overblik, selvom formgivningen ikke tyder på større originalitet. Der er lidt snæverhed i begge skriftprøver som betyder følelsesmæssig forsigtighed. Det er bemærkelsesværdigt at 1951-håndskriften er overstejl, hvilket dels betyder en næsten ungdommelig trang til at markere sig på trods af de kollektive normer, men også på følelsesmæssig ambivalens, som formodentlig har dybe rødder. 1954-skriftprøven er løsnet op i så henseende, der er runde guirlander med almindelig hældning udadtil, underzonerne er fyldige og betyder en mere åben og ærlig tilgang til drifterne og fantasierne. Afstanden mellem ord og linjer er større, han har vundet en klarhed, men også en ensomhed, som han måske ikke helt trives med. Han synes grundlæggende at være et følelsesmenneske, der dyrker det varme og enkle og oprindelige, men også på en lidt enfoldig måde, som ikke altid finder umiddelbar social resonans, og som tvinger ham til at holde tingene på større afstand end hvad han er anlagt for. Man forstår hans interesse for det klassisk faderligt spirituelle hos Jung og den mulige syntese mellem Eros og Logos.

Kemiprofessoren ved ETH og sejlervennen **Hans Edward Fierz-David** tog i 1933 Jung med på en Palæstina-rejse, og **Fowler McCormick** deltog sammen med Jung i indiensrejsen 1937-38.

De amerikanske relationer

Det lå i Jungs natur, at han ville udover det europæiske, herunder det schweiziske, og hans mange rejser til USA medførte et væld af nye kontakter, og mange blev så fænget af den nye analytiske psykologi, og var så velhavende, at de praktisk talt udvandrede til Zürich for at blive analyseret og uddannet af Jung. En af de første var som nævnt Edith McCormick. Jung selv mente, at grunden til at så mange amerikanske kvinder søgte ham i 20'erne var deres realitetssans (underforstået sjælelig virkelighed), som Jung opfattede som et amerikansk karaktertræk.

En anden var **Kristine Mann (1873-1945)**. Hun var læge med speciale i kvinders sundhed, opvokset i New Jersey. Moderen var dansk og begge forældre swedenborgianere. Hun tog til Berlin hvor hun studerede historie, filosofi og psykologi. I 1920 blev hun direktør for et sundhedscenter for kvinder i New York, og knyttede livslangt venskab med 3 af sine elever Cary F. Baynes, Elinor Bertine og Ester Harding, som alle fandt vej til Jung. Med Elinor Bertine og Ester Harding dannede Kristine Mann et 3-kløver, som tilbragte en stor del af vintrene sammen i Zürich og somrene på Kristine Mann's sommerresidens på Bailey Island, hvor Jung i 1936 holdt seminarer om drømmesymboler (W. Pauli's drømme), og hvor Emma Jung i øvrigt deltog. 3-kløveren dannede også i 1936 den psykologiske klub i New York. Kristine Mann har skrevet flere bøger, bl.a. om Swedenborg's selvanalyse, men døde ret tidligt som 63-årig under store lidelser.

Hendes håndskrift (fig. 32) er en bred, relativ fyldig guirlandeskrift med ret løs stregelasticitet, som i rytme og formgivning i øvrigt kan minde lidt om ingen ringere end Obamas håndskrift 😊 (se fig. 33). Selvom den er uregelmæssig giver den indtryk af ro, balance og selvstændighed. Den viser at hun er meget indtryksmodtagelig, rummelig og varmhjertet. Og meget nu-tidig kvindelig med indføling, generøsitet og formulerings- og kontaktevne. Der er meget glæde og hjertelighed i skriften. Den er desuden mellemzonebetonet og sammenhængende, dvs. hun er funktionelt orienteret i retning af essens og mening i dagligdagen. Forenklingen, de stedvist magre underzoner og de markerede t-tværstreger i overzonen tyder dog også på en vis intellektualitet og nedtoning af driftssfæren. Hun er et caritas-menneske samlet om

væsentlige og kærlige relationer. Den vertikale skrift betyder ikke reservation, men en selvstændighed, der kompenserer muligheden for labilitet og den store empati.

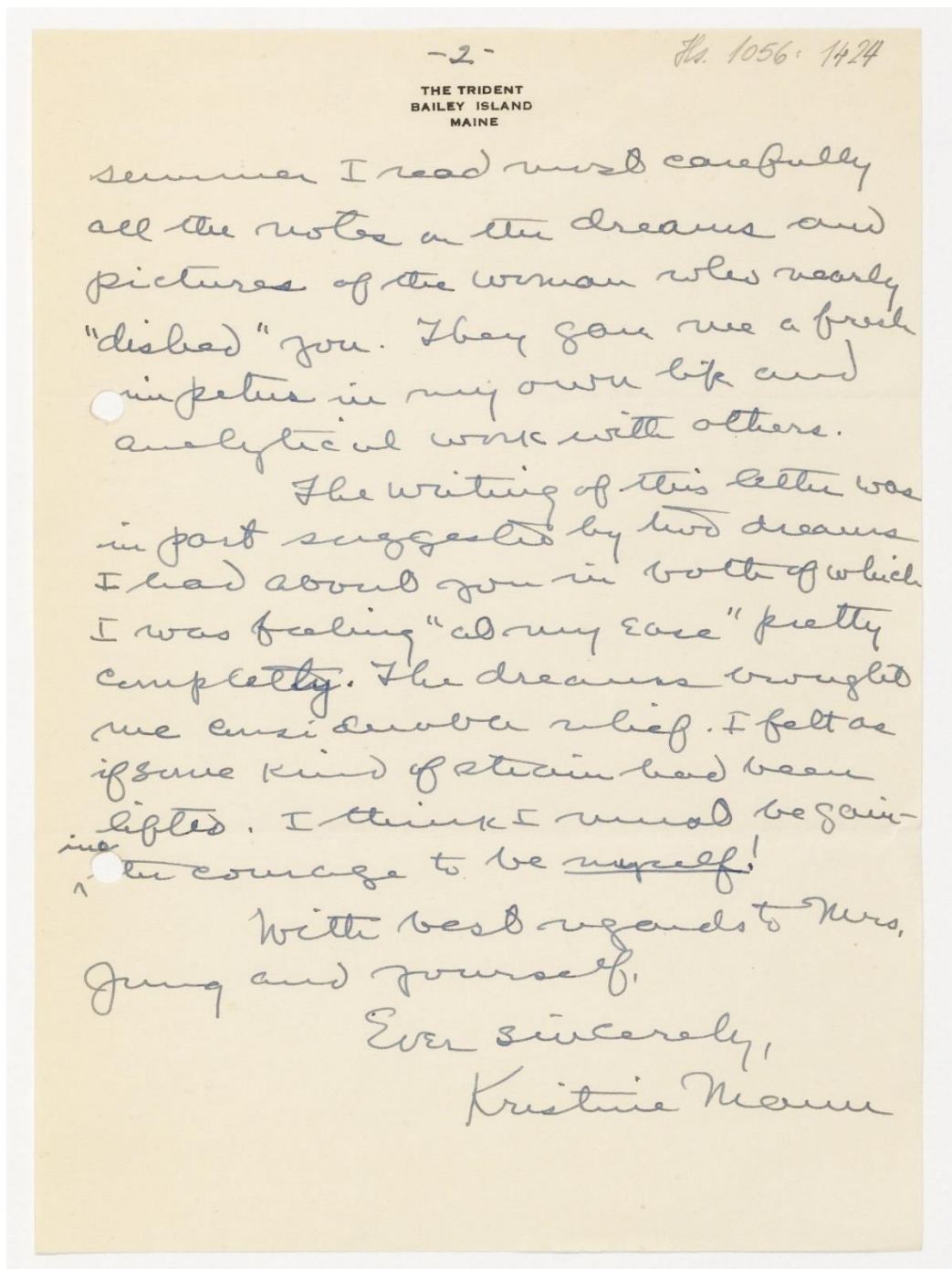


Fig. 32: Kristine Mann (1932)

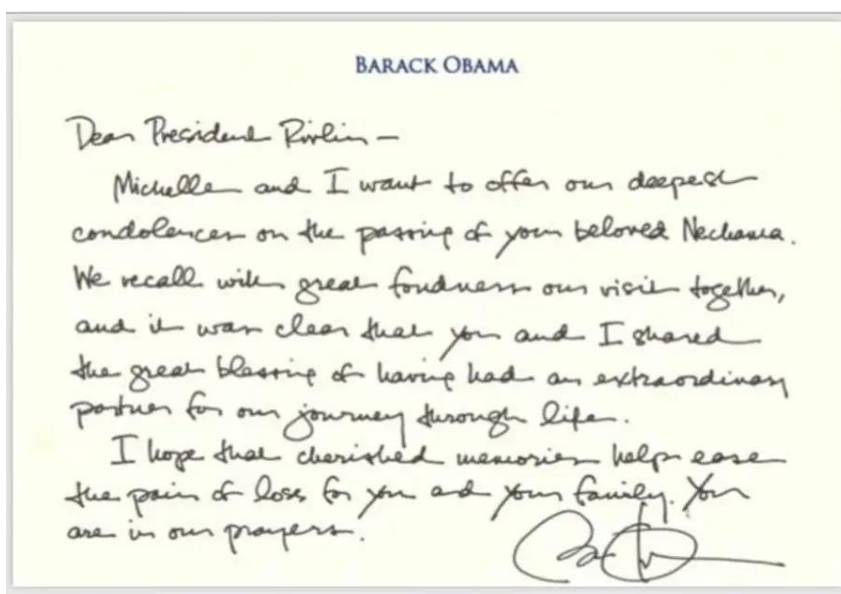


Fig. 33: Barack Obama

Eleanor Bertine (1887-1968). Hun læste til læge sammen med Kristine Mann, og var lige som hende optaget af kvinders sundhed, men fra begyndelsen mest det psykiatriske. I 1920 rejste hun til London og gik i analyse der hos jungianeren Constance Long, men derefter sammen med Ester Harding hos Jung i Zürich. Kristine og Eleanor etablerede sammen en analytisk praksis i USA, og grundlagde senere sammen med Ester Harding den analytiske klub i New York i 1936. Trioen fortsatte alle ugifte sammen om sommeren på Bailey Island i Kristines hus, og om vinteren i Zürich. Eleanor Bertine og Ester Harding flyttede sammen og boede i New York resten af deres liv.

Feb. 26, 1935.

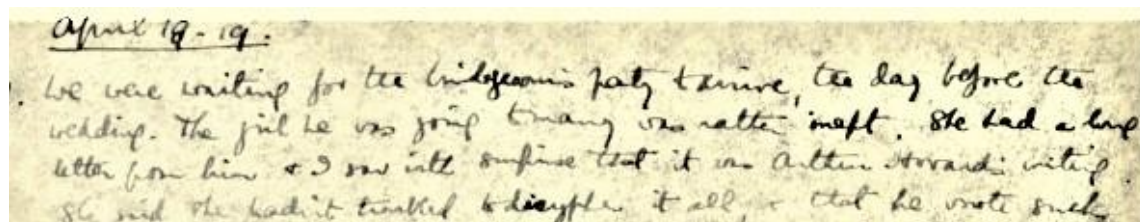
Dear Dr. Jung:

Day by day now for weeks I have
 put off writing to ask if I might come to you
 in the fall, hoping that somehow fate would
 give me some sort of a guarantee that I could

Fig.34: Eleanor Bertine (1935)

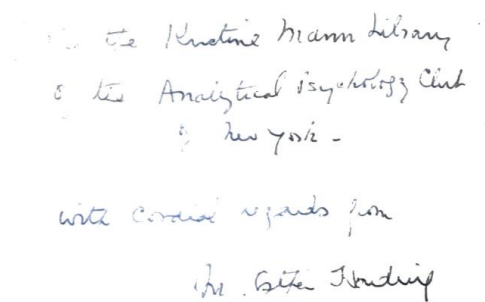
Hendes håndskrift er meget kompliceret: særpræget formgivning, spændstig elasticitet, lille, sammenhængende med raffinerede forbindelser, bred, forenklet, overzonebetonet, lidt trådede guirlander med tværtryk. Der er noget fagert, orkide-agtigt over skriftbilledet, men også noget næsten 'destilleret', det er næsten mere en forfatterskrift end en psykologskrift. Hun er højt begavet og meget kreativt og spirituelt anlagt, men også noget intellektuel, bemærk de højt placerede t-streger. Hendes tankegang er original og avanceret, hun har en forfinet sans for pointer, indlevelsesevnen er stor, og hun er derudover ihærdig, foretagsom, og forfølger sin linje med stor målbevidsthed og konsekvens. Men de små, næsten glidende mellemzoner tyder på at hun flyver hen over sit mere personlige følelsesliv, og tværtrykket betyder at hun omdirigerer libido til sine viljesbetonede mål. Hun er meget søgende samtidig med at hun underspiller sit ego, hun vil ud over sig selv. I mange breve ses der dalende linjer, og der kan ligge en dybere utilfredshed bag hendes etiske og kærlige stræbsomhed, det er som om der er noget andet der mangler. De mange magre og næsten kun antydende underzoner tyder på, at hun prioriterer og forcerer det spirituelle på bekostning af det driftsmæssige og instinktuelt, og det er måske det, der er problemet. Bredden i skriften viser at hun har kontakttrang, og søger intense relationer, men det er som om hun ikke får den kvindelige frodighed med, og man kan godt få den tanke, at hun måske gemmer på noget ubevidst hysterioformt og en angst for dybderne.

Ester Harding (1888-1971) var egentlig født i England som den 4. af 6 døtre af en tandlæge. Forinden var den eneste søn død som 4-årig, og EH opfattede barndommen sådan, at hendes forældre var skuffet over at hun ikke blev en dreng. Ligesom de 2 andre i 3-kløveret studerede hun medicin med speciale i kvinders sundhed, senere psykiatri. Blev interesseret i Jung og tog sammen med Eleanor Bertine til Zürich. Hun arrangerede i 1923 sammen med Peter Baynes en konference i Cornwall, og grundlagde et engelsk jungiansk society. Hun flyttede sammen med Elinor Bertine i New York, og de tog hver sommer til Kristine Mann i Bailey Island, og om vinteren til Zürich. De 3 grundlagde den psykologiske klub i New York i 1936, hvor der opstod en dramatisk opdeling af jungianerne i dem, der var tilhængere af homoseksuelle analytikere, og dem der var modstandere. En anden grund til spændingerne var Ester Harding selv, hun styrede klubben med en jernnæve i fløjlshandsker og havde indrettet sig med en særlig højt placeret stol ved siden af podiet, så alle kunne se når hun nikkede eller rystede på hovedet, en positionering hun måske havde lært i den psykologiske klub i Zürich. Ingen kunne rigtig lide hende, selvom hun gjorde hvad hun kunne for at udvikle sin følefunktion. Hun var udover Marie-Louise von Franz næsten den eneste selvstændigt forskende kvinde og kendt for sine bøger om 'Womens mysteries' og 'The Way of all Women', som Jung satte meget pris på. Hendes håndskrift er lille, originalt formgivet, ret harmonisk og ensartet skønt uregelmæssig, med god fordelingsrytme.



April 18-19.
We were waiting for the bridegroom's party to arrive, the day before the wedding. The girl he was going to marry was rather inept. She had a long letter from him & I was still surprised that it was Arthur Howard's writing. She said she hadn't troubled to decipher it all, & that he wrote such

Fig. 35a: Ester Harding

A handwritten note in blue ink on a light background. The text is written in a cursive, somewhat slanted script. It reads: "The Kristine Mann Library", "of the Analytical Psychology Club", "New York -", "with cordial regards from", "Ester Harding".

The Kristine Mann Library
of the Analytical Psychology Club
New York -
with cordial regards from
Ester Harding

Fig. 35 b: Ester Harding

Hun er intens og meget forankret i sit væsen og sin indre verden, og har et klart udsyn og overblik. Der er ikke så mange komplekser der styrer hende, hun kender sin plads i livet, og der er meget balance og moderation i hendes håndskrift. CG kaldte hende på et tidspunkt ekstraverteret, men det tyder håndskriften dog ikke på. Hendes indlevelsesevne og dømmekraft er god, og i modsætning til klubbens bedømmelser af hendes adfærd synes hun egentlig ikke at være magtbetonet, men kommer med sin integritet, intensitet og myndighed alligevel til at udøve den. Arkaderne viser at hun ikke er så åben generelt i relationer, men selektiv. Hun er tænketype og går ind ad de mange små døre, en forsker og professortype der prioriterer indsigt. Ligesom de 2 andre i 3-kløvet er underzonerne ikke så udprægede, det er ikke drifterne og lidenskaberne der prioriteres, men det spirituelle.

Beatrice M. Hinkle (1874-1953) fra Californien var også lægeuddannet, og deltog sammen med 3-kløvet i tilrettelæggelsen af seminarerne på Bailey Island. Hun kom egentlig fra det freudianske, men bevægede sig væk fra seksualteorien, og blev en af de første oversættere af Jungs værker til amerikanske læsere. Hun blev en overgang rollemodel for Emma Jung, og Jung anså hende for en amerikansk charmetrold. Grafologisk bedømt er charmen temmelig stormende:

WASHINGTON, CONN.
Dear Dr. Jung,
I owe you an apology
for the long delay in replying
to your note asking for the
name of the Princeton man
with whom I lunched and who
told me the story that drove
Mrs. Jung. I was away when
your letter came, and later

Fig. 36: Beatrice M. Hinkle (1938)

Håndskriften er stor, hurtig, højre-skrå, uregelmæssig med en kantet, uharmonisk og forceret rytme og ret stiv stregelastitet. Formgivningen inkl. lange t-streger er markant og dynamisk, men ikke særlig original. Hun er ikke bare aktiv og ambitiøs, men udfarende og temperamentsfuld og kan være ganske usmidig i relationer, selvom kontakttrangen er stor, og hun vil det vel. Hun er opfyldt af visioner og erobringstrang, og hun vil gerne anerkendes for sine utraditionelle initiativer, men begejstringen har en tilbøjelighed til at gå over gevind i frihedstrang; selvkritikken halter, mellemzonerne er helt sammenklappede, hun skøjter over følelserne og hendes finfølelse drukner let i hendes rastløse projekter. Ikke desto mindre kan man mærke en ægte selvfølelse i hendes drive, selvom hun er taget i besiddelse af en stormende guddom. I betragtning af hendes interesse for analytisk psykologi er hendes indfølelsesevne mindre udviklet end de øvrige 'valkyriers'.

Cary F. Baynes (1883-1977) fra USA studerede også medicin hos Kristine Mann. Hun blev gift med sin medstuderende, den senere antropolog Jamie de Angulo, men blev i 1921 af Kristine Mann overtalt til at tage til Zürich for at studere hos Jung. Hun blev skilt fra Angulo og blev gift med Peter Baynes og blev en af de vigtigste kvindefigurer omkring Jung i 20'erne og frem. Hun deltog i klublivet, men med en vis distance. Og hun stenograferede for Jung og oversatte en del af Jungs essays sammen med Peter og begyndte en transkription af *Liber Novus*. Jung foreslog at hun blev analytiker, da hun både var medicinsk og antropologisk uddannet, men det sagde hun nej tak til. Hun havde for mange projekter i gang, og måske havde hun heller ikke tålmodighed til at være terapeut og beskæftige sig med andres problemer, jfr. tolkningen af håndskriften nedenfor. Hun tog tilbage til USA i 1928 og blev et par år efter skilt fra Peter, som havde fundet sin 4 forelskelse. (Jung havde advaret dem om, at de ikke passede sammen). På Jungs opfordring begyndte hun også på Jung-erindringer sammen med Lucy Heyer, men Jung opgav Heyer, og Cary ville ikke fortsætte alene, så hun kastede sig i stedet over oversættelsen af Richard Wilhelms version af *I Ching*. Hun fik i 30'erne kontakt med Olga Fröbe-Kapteyn og Mellon familien og deltog meget i Eranos sammenhænge, men også i de sene, komplicerede dialoger omkring tilbivelsen af Jungs erindringer. Hun var en objektiv mægler i mange Jung-konflikter og forblev kreativ til sin død som 94-årig.

Hendes håndskrift er skrå, elastisk, ret regelmæssig, bred, sammenhængende med faste guirlander og med en rytme, der er fuld af begejstring og arbejdsglæde:

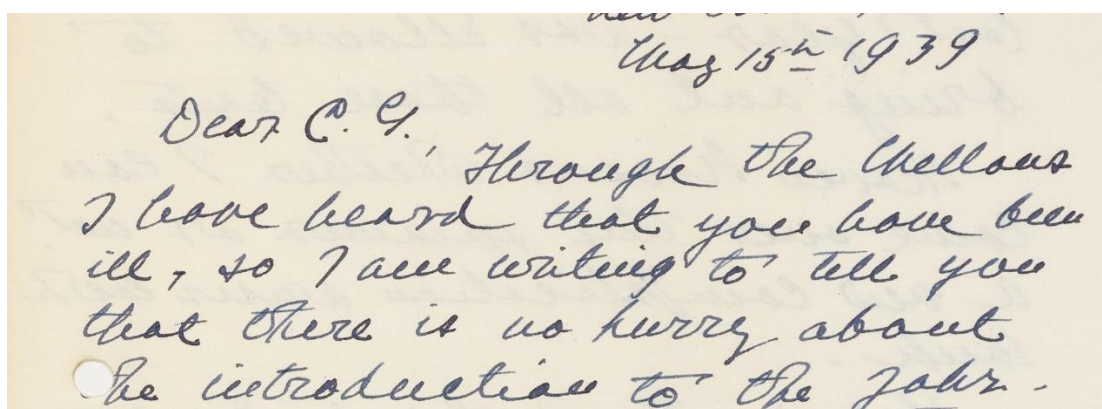


Fig.37: Cary F. Baynes (1939)

Hun er usædvanlig foretagsom og forfølger sine langsigtede mål med grundighed og konsekvens, som CG. Der er næsten noget sporty og præstationspræget over det direkte og dynamiske drive, selvom den alsidige begavelse også falder i øjnene. Hun lever og ånder for interessante perspektiver. Hun gik for at være meget introverteret, men de brede, højre-skrå guirlander viser grafologisk mindst lige så meget udadgående projektorientering og ekstraversion. Hun er i hvert fald meget ihærdig og hengiven, hun involverer sig i meget og er hjælpsom, retsindig og trofast. Der er meget varme og åbenhed overfor andre i hendes ligefremme væsen, men der er også grænser for hvor meget hun godtager; der ses gennemsløjfede guirlander, som viser at hun også selv kunne stille store følelsesmæssige krav. Hun var kendt for at sige tingene lige ud, også til Jung, som respekterede hende højt af samme grund. Hendes medsvingningsevne og selektive kontaktberedskab har træk til fælles med Toni Wolff, som hun mærkeligt nok ikke kunne lide, måske på grund af Tonis mere 'stilfærdige', reserverede væsen. Hun brød sig heller ikke om Marie-Louise von Franz, som hun mente var for 'servil' overfor Jung, hvilket måske skyldes Cary's større følelsesmæssige volumen og de mere entreprenante aspekter af hendes temperament. Cary F. Baynes blev med sit alsidige og engagerede væsen en meget stor, pålidelig og objektiv force gennem årtier indenfor den analytiske psykologi, selvom hun ikke selv var terapeut.

Joseph Henderson (1903-2007) voksede op i Nevada i en familie af prominente forretningsfolk og ranchers. I den lille by Elko kom indfødte jævnligt til markedet, og Henderson fik nær kontakt med dem, hvilket førte til hans senere interesse for mytologi og initiation. Han kom som ret ung journalist til Zürich i 1929, læste medicin og gik i analyse hos Jung, en overgang delte han bopæl med **Barbara Hannah**. Efter uddannelsen tog han tilbage til USA og grundlagde Jung- instituttet i San Fransisco sammen med ægteparret **Wheelwright**. Han har skrevet et væld af bøger i et meget bredt spektrum og praktiserede som terapeut til han var 102 år.

Hans ungdomsskrift før analysen hos Jung er meget kompliceret og uharmonisk. Den er grundig, men meget uregelmæssig, stregelasticiteten er dårlig og veksler mellem noget løst og noget ret spændt. Der er stedvis meget kantede former og bevægelser som peger på dissociationer, og det er grafologisk

tydeligt, at han har et stort arbejde foran sig for at finde midte og samling i sin personlighed. Overzonebetoningen tyder på idealisme og intellektualitet. Højre margin er meget uregelmæssig, ofte bliver linjen ikke skrevet ud, hvilket tyder på introversion og angst for at vove sig for langt ud i relationer. Typologisk var han introverteret intuitiv.

for analytical work next Autumn in
Lübeck. I have done some work in
California with Dr. Elizabeth Whitney and,
more recently with Dr. Baynes. H

Fig. 38 a : Joseph Henderson (1929)

Håndskriften fra det 45 år viser at der er sket en væsentlig udvikling.

May 25, '48.

Dear Dr. Jung,

I was very glad to hear from Miss Schmidt
that you could see me this summer during your
vacation. I have arranged to be in London for the
International Congress Aug 11-14, and will fly to

Fig. 38 b: Joseph Henderson (1948)

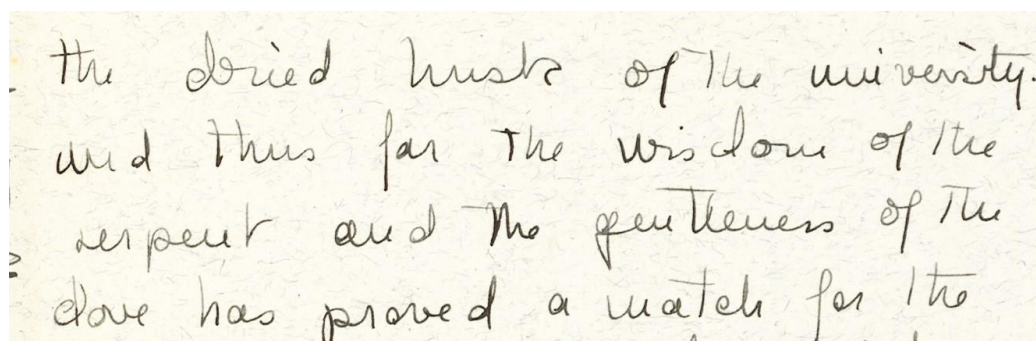
Skriftbilledet er mere roligt, der er større ensartethed og balance. Stregen er pastos og ikke særlig elastisk, til gengæld er der ikke så store forskelle mellem løse og spændte forløb. Den er lidt 'ulden', han afstår fra udfordrende markeringer og tilpasser sig sine vilkår for at få et fredeligt *temenos* til sin indre receptivitet, til gengæld er det som om han endnu ikke helt ved i hvilken retning de mange indtryk skal forarbejdes. Skriften er også mindre og mere mellemzonebetonet, hvilket viser større virkelighedssans og bedre forankret selvfølelse omkring naturlige opgaver, ambitionerne er tilpasset en indre virkelighed og relevans. Pastositeten tyder på udvikling af følelseslivet

i sensitiv retning, på naturlighed og åbenhed i relationerne, og glæde ved facetter og nuancer.

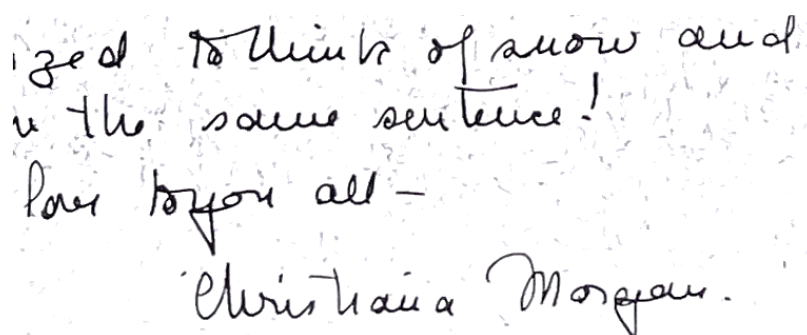
Desværre har det ikke været muligt at finde at finde håndskrifter fra Hendersons supersenior år, som vidnesbyrd om fuldendelsen af hans lange udvikling.

Christiana Morgan (1897-1967)

Hun var en amerikansk kunstner, gift, men havde en del elskere, deriblandt psykologen Henry A. Murray livslangt. Murray ville som hende ikke lade sig skille, og både han og Christiana gik i analyse hos Jung, som stimulerede deres lange forhold som en mulighed for at forløse kreative kræfter (jfr. CG's eget forhold til Toni W.). De udviklede sammen den Tematiske Apperceptionstest TAT, men hun fraskrev sig senere sit akademiske ansvar for den. Hun var stilfuld og æstetisk anlagt som Toni W, og hun er også kendt for sine billeder, som Jung analyserede i de såkaldte Visions-seminarer, men hun blev vred over at Jung ikke var diskret nok med hendes identitet og fik seminaret stoppet i 1934, hvorefter Jung fortsatte med Nietzsche-seminaret. Jung var meget betaget af hende og fik en modoverføring på hende, betragtede hende som det evigt kvindelige, og at hun var skabt til at være inspiratrice, men den rolle var hun ikke tilfreds med. De genoptog venskabsforholdet på Jungs USA-tur i 1936, hvor CG i Emmas nærvær flirtede åbenlyst med hende.



the dried husk of the university.
and thus far the wisdom of the
serpent and the gentleness of the
dove has proved a match for the



ized to think of snow and
in the same sentence!
Love to you all -
Christiana Morgan.

Fig. 39 a og b: Christiana Morgan (1931)

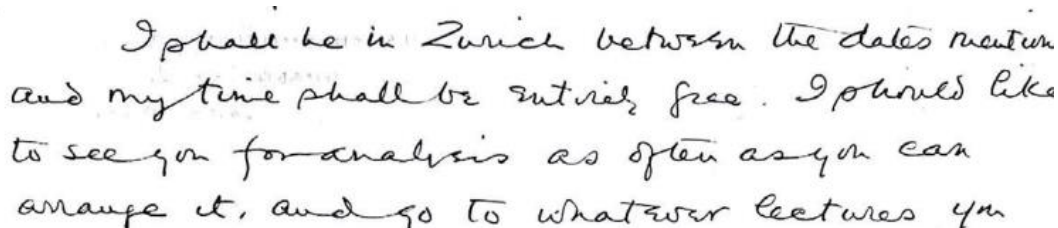
Hendes skrift er vertikal, uregelmæssig, venstrebetonet, kurvet med guirlander, ikke særlig hurtig med løs stregelasticitet. Rytmen er ret dvælende, hun er ikke dynamisk af natur som f.eks. Cary F. Baynes, men mere reflekteret. Hun er følsom og åben, men følelserne går ikke altid dybt (se de korte g'er), i seminarerne siger Jung, at hun er intellektuel (tænketype) med for dårlig kontakt med det ubeviste. Guirlanderne viser dog, at hun har gode anlæg for kontakt, og er indfølelse og indtryksmodtagelig, men også eftergivende og påvirkelig, der er i formgivningen også noget naivt. Det vertikale og tilbageholdende i skriften viser behov for selvstændighed, og at hun kan trække sig ud af relationer for at kompensere sin labilitet. Hun er ikke så rodfæstet i sig selv og har behov for at balancere mellem impulser, tilskyndelser og kontrolbehov.

Mod slutningen af sit liv havde hun tilbagefald af depressioner og drak tungt, hun blev fundet død i strandkanten af Murray på lavt vand, og er enten faldet om eller har selv taget sit liv.

Henry A. Murray (1893-1988). Eller Harry Murray, som han også blev kaldt, kom i analyse hos Jung på anbefaling af Christina Morgan efter at han i 1923 var blevet forelsket i hende. Som flere andre (Tauber, Cabot) oplevede han Jung i analysetimerne som ikke meget lyttende, men derimod indgribende, talende uafbrudt om alt mellem himmel og jord, inkl. sit forhold til Toni Wolff, men selv om der måske var noget konkurrence imellem dem, fandt Murray Jungs psykologi "den første fuldblods, Goethe'sk intelligente psykologi". Som tidligere nævnt udviklede han TAT-testen sammen med

Christina Morgan og blev kendt for mange psykologiske værker og som leder af Harvard Psychological Clinic.

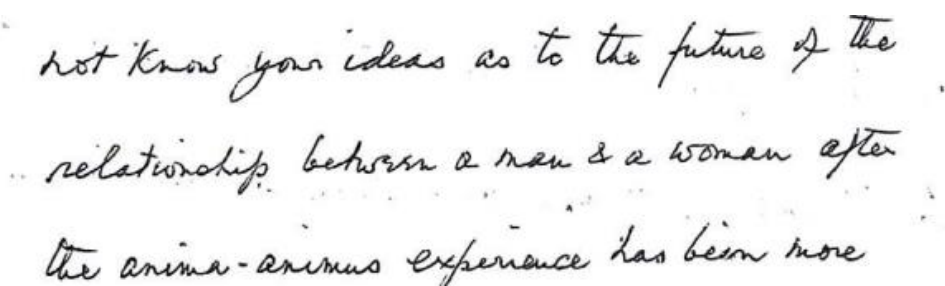
Henry Murrays ungdomsskrift er meget levende og samtidig balanceret:



I shall be in Zurich between the dates mention
and my time shall be entirely free. I should like
to see you for analysis as often as you can
arrange it, and go to whatever lectures you

Fig. 40 a: Henry A. Murray (1929)

Den er bred, kurvet, sammenhængende med originale forbindelser, mellemzonebetonet med god rytme og stregelasticitet : Klarhed, fantasi og kombinationsevne er forenet med kontaktbegavelse, indlevelsessevne og modtagelighed. Der er god balance mellem introversion og ekstraversion, mellem følelse, intuition og intellekt og mellem umiddelbarhed og refleksion. Den indeholder en moden centrering, også af ambitioner i forhold til en velfungerende dagligdag, som man sjældent ser hos en 36-årig.



not know your ideas as to the future of the
relationship between a man & a woman after
the anima-animus experience has been more

Fig 40b: Henry Murray (1949)

Håndskriften fra 1949 har mistet lidt i elasticitet og rytme, og dermed også i umiddelbarhed og ungdommelig sjælfuldhed og 'genialitet', og også lidt i naturlig selvfølelse, der er kommet nogle underminerende elementer ind, som søges imødegået med disciplin og grundige overvejelser. Den er mere

veldisponeret mht. linjeafstand, og mere overzonebetonet, klarheden og udsynet forstyrres ikke af impulserne. Ifølge CG var Murray intuitiv tænketype. Og den er højreskrå, og dermed mere kontaktsøgende, men formgivningen er mere persona-præget, og kontakten er dermed også ofte mere formel.

Catherine ('Katy') Rush Cabot (1894-1976) var hverken psykolog eller medicinsk uddannet, men en dame af det højere sociale lag i Philadelphia og Boston. Hun led af agorafobi og gik i analyse hos Jung, som hun kaldte 'Onkel', men fandt ind i kredsen omkring Jung inkl. Eranos-kredsen, dels på grund af sin interesse for den analytiske psykologi og sit venskabelige temperament, men sikkert også fordi hun omgikkes en række europæiske kongelige og berømtheder, og således repræsenterede et velkomment prominent og underholdende indslag i de mere analytiske cirkler. Hun kom også på Jungs opfordring i supplerende analyse hos Toni Wolff. Hun førte omhyggelig dagbog over alle sine timer med Jung, både de analytiske og selskabelige, og har således leveret et enestående portræt af Jung både som terapeut og menneske, der er nedfældet i datterens bog 'Jung, my Mother and I'. På sine ældre dage fulgte hun alle Jungs forelæsninger og havde meninger om alle 'valkyrier'.

Hendes håndskrift er levende og frodig, om end med et vist præg af skødesløshed og naivitet:

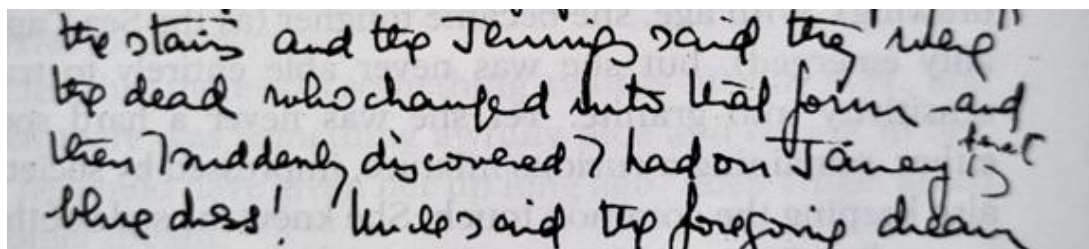


Fig. 41: Katy Cabot

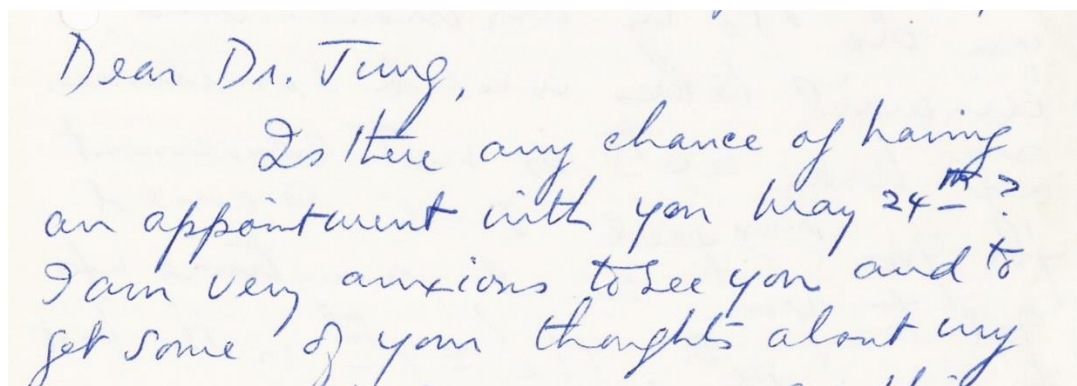
Uregelmæssig, fyldig, pastøs, sammenhængende, lidt trådet med løs stregelasticitet, og med beskeden afstand mellem ord og linjer. Formgivningen er ret enkel. Hun er et fantasifuldt og varmblodigt nydelsesmenneske, glad for

natur og mennesker. Ifølge **C.A. Meier**, som hun også gik i analyse hos, en sansetype. Hun er umiddelbar og ukonventionel, følger sine indskydelser, som meget handler om nærhed og at bygge rede i elskværdige og interessante omgivelser, men hun synes at mangle lidt stabilitet og retning for sit liv.

Ægteparret Jane Wheelwright (1905-2004) og Joseph Wheelwright (1906-1999)

Jane voksede op på en ranch som cowgirl, havde meget begavede forældre, især en intellektuel og ambitiøs mor. Hun tog sammen med sin mand og Joseph Henderson til Jung i slutningen af 20'erne. Jung prøvede at afsætte hende til Toni W, men det gik ikke rigtig, hun syntes Toni var kold som is og fjendtlig overfor andre kvinder, hvad der nok mere skyldtes at Toni forsvarede sin position ift. CG, samt at Jane var meget rebelsk og udfordrende. Jane blev uddannet og skrev en række bøger, boede nogle år i England, som hun ikke fandt sig hjemme i, og grundlagde senere sammen med sin mand og Henderson m.fl. det jungianske institut i San Fransisco.

Hendes håndskrift er sammenhængende med trådede guirlander og blandede bindingsformer, løs elastisk, uregelmæssig og med magre underzoner:



Dear Dr. Jung,
Is there any chance of having
an appointment with you May 24th?
I am very anxious to see you and to
get some of your thoughts about my

Fig. 42: Jane Wheelwright (1959)

Hun er meget følsom, spontan og indtryksmodtagelig og har god kontakt-evne, men det stikker ikke så dybt, hun binder sig ikke særlig forpligtende, hun vil gerne være uafhængig. Hun er lidt intellektuel (jfr. moderen), har både fantasi og logisk tankegang, og vil gerne manifestere sig, men er ikke særlig intens og forankret, selvom hun vedholdende forfølger sine mål. Hun er følelsesmæssig lidt mere labil og flagrende end mange andre af jungkvinderne. Hun gik for at være en introverteret sanse/tænke-type, der havde svært ved at læse Jungs mere intuitive skrifter, men der er flere tegn på at hun også havde en god intuition.

Joseph, også kaldet **Jo**, blev også uddannet af Jung, men først efter at have fuldført en medicinsk uddannelse, hvilket Jung krævede af de mandlige elever. Fra interviews fremgår det, at ægteskabet mellem Jo og Jane indeholdt mange dialektiske modsætninger, som de arbejdede med i deres lange liv, blandt andet typologien. Jo var således en mere ekstraverteret føletype. I den sidste del af deres liv havde de ydermere det problem, at Jane blev næsten døv og Joseph næsten blind.

Jo's håndskrift (fra 1939) er meget vital. Den er sammenhængende, fyldig, trykstærk, kurvet med guirlander, men vertikal. Rytmen og formgivningen er god og selvstændig med fin stregelasticitet.

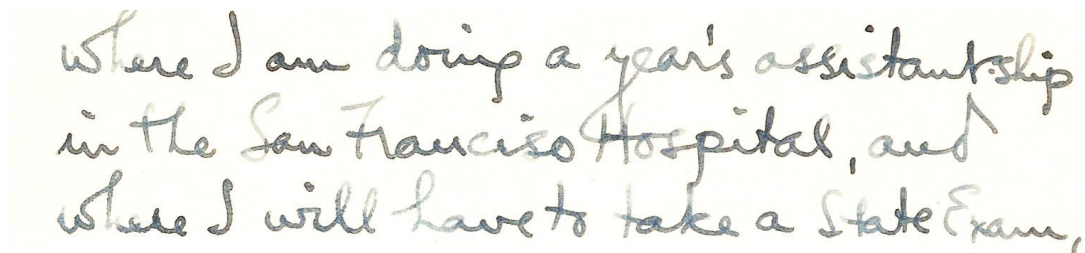
A photograph of a handwritten note on lined paper. The handwriting is in a cursive, slanted style, written in dark ink. The text is arranged in four lines, following the curve of the paper. The ink is dark and the lines are clearly visible against the light background of the paper. The handwriting is fluid and expressive, with some loops and flourishes, particularly in the word 'Hospital' and 'State Exam'.

Fig. 43a: Joseph Wheelwright (1939)

A photograph of a handwritten note on lined paper. The text is written in a cursive, somewhat slanted script. The ink is dark, and the paper has faint horizontal lines. The text reads: "know what is usually said in such things, except that I've learned something and you think that perhaps I may be a passable analyst".

Fig. 43b: Joseph Wheelwright (1939)

Skriften viser en meget livsglad og meget alsidigt begavet 33-årig, fuld af energi, sensitivitet og driftstyrke, jfr. f.eks. de dybe, fyldige underzoner, men også udrustet med fantasi og kombinationsevne. Han har en meget frodig oplevelsesevne, der er næsten noget malerisk, farverigt over skriftbilledet, og der en god balance mellem selvstændighed og glæde ved at manifestere sig og være i kontakt med andre. Modsætningerne mellem Jane og Jo har været store, når man sammenligner fig. 42 og 43. Men typologisk er det også interessant, at både Peter Baynes og Jo Wheelwright er blevet karakteriseret som ekstraverterede føletyper, når man samtidig ser hvor stor forskel der er på deres temperamenter, jfr. fig. 29.

Edward Edinger (1922-1998) var fra Iowa og blev uddannet i kemi og medicin og blev militærlæge. I New York gik han i analyse og uddannelse hos Ester Harding og blev senere medstifter af Junginstituttet, hvor han var præsident fra 1968-79, indtil han flyttede til Los Angeles tilknyttet Junginstituttet som senioranalytiker. Edinger's psykologiske forfatterskab er omfattende. Hans håndskrift er hurtig, sammenhængende, forenklet, lidt mager:

This is my first trip to Europe and
probably my only opportunity to meet the
founder of Analytical Psychology - which I am
making my life work.

Sincerely yours,
Edward J. Edinger

Fig. 44: Edward Edinger (1958)

Bevægelsesrytmen, sammenhængen og de magre underzoner + højrebetonede t-streger viser logik og hurtig opfattelsesevne, nøgternhed og kritisk sans med teoretisk og forstandsbetonet tilgang samt udviklet sans for det essentielle. Bindingsformerne i mellemzonen er trådformede, hvilket viser indlevelsessevne og fleksibilitet i relationer selvom han er introverteret. Men han ejer ikke Jo Wheelwright's varme djærvhed.

Mary Bancroft (1903-1997). Hun var amerikansk freelance journalist, men kom i 30'erne til Europa, og gik i analyse hos bl.a. Jung, der kurerede hende for en psykosomatisk astma. Hun var gift, men havde en mængde andre mandlige relationer, bl.a. CIA-lederen Allen Dulles. Mary Bancroft blev under 2. verdenskrig USA-spion i Schweiz med det formål bl.a. at afsløre dobbeltagenter. Men en af hendes opgaver var også at erhverve Jungs opfattelser af situationen i Europa, specielt analyser af Hitler, Goebbels og Görings taler mv., og Jung blev dermed CIA agent 488. De fik et flerårigt samarbejde og hun gik også i analyse hos Toni, som beundrede hendes intelligens, men Toni syntes analysetimerne var som en dans med en kvælerslange. Bancroft, der blev medlem af den psykologiske klub, bevarede efter krigen sin interesse for analytisk psykologi, og bidrog med forelæsninger og artikler, ligesom hun blev administrator af Jung Foundation i New York.

Hendes skrift er fyldig, tung, pastøs, trykstærk og stærkt uregelmæssig:

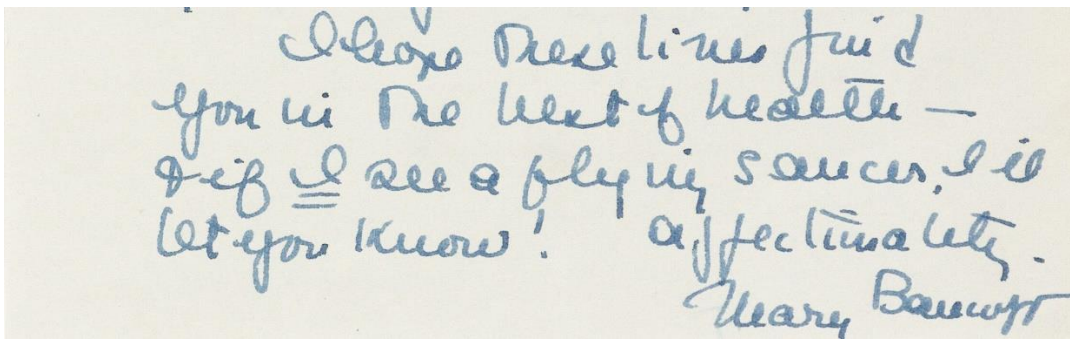


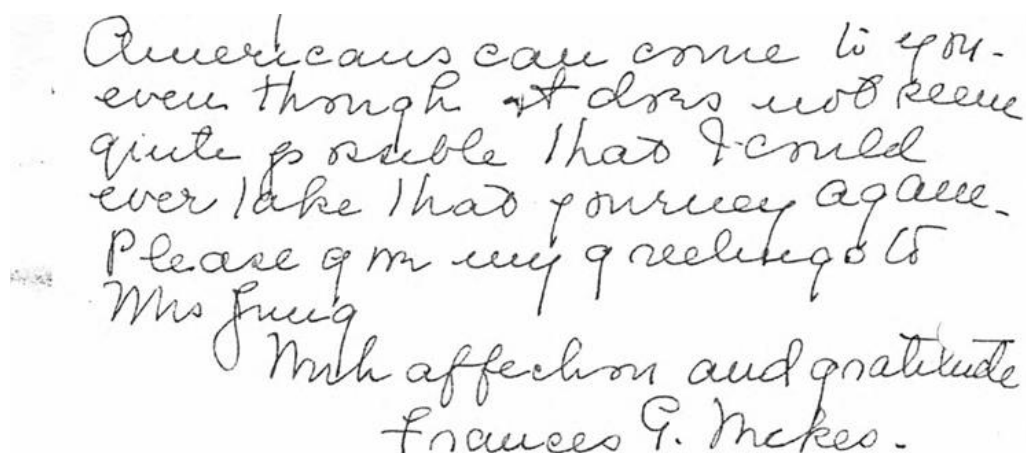
Fig.45: Mary Bancroft (1958)

Hun er meget lidenskabelig og driftsbetonet, og var i øvrigt åbenlyst seksuelt tiltrukket af CG, som imidlertid ikke var interesseret. Hun skriver vertikalt, går sine egne veje, men guirlanderne betyder god kontaktevne. Men der er gennemsløjfninger, så hun kan være følelsesmæssigt krævende. Hun er meget manifesterende og ekspansiv, formgivningen viser intelligens, men er her og der lidt klodset og boltrer sig som en hund i et spil kegler, og man kan undre sig over hvordan hun kunne forene sin frodige, nydelsesbetonede impulsivitet med opgaven at være udspekuleret spion. Folk der havde været i selskab med hende kunne ikke bagefter huske hvem der ellers havde delta- get, og hun indrømmede, at hun havde en tendens til at fortære al ilten i et rum. Jung anså hende typologisk for at være ekstraverteret intuitiv, hvilket passer godt med de grafologiske kendetegn, bortset fra at pastositeten mm. også peger på markant sanselighed.

Frances G. Wiches (1875-1967) var oprindelig en lærer og skuespilfor- fatter for børn og unge i New York, men kom i kontakt med Jung i forbin- delse med hans USA-rejser i 1920'erne. Hun mødte bl.a. Mountain Lake i Puebloland og opfordrede Jung til at møde ham, jfr. kapitlet om Jungs rejser. Hun blev analyseret og uddannet af Jung i Zürich med særlig interesse for børne- og kunstnerpsykologi, og er kendt for sine bøger om 'The Inner World of Childhood', som Jung skrev forord til, samt 'The Inner World of Man', og fra hendes senere år 'The Inner World of Choice'. Hun var desuden en af medstifterne af det jungianske tidsskrift 'Spring' og underviste på forskellige

Jung-institutter. Hun havde en stor vennekreds som også omfattede berømt-heder som den indiske premierminister J. Nehru og filosofen A.N. Whitehead.

Hendes håndskrift er ret stor, forenklet men fyldig og kurvet, og guirlanderne giver sammen med den rolige og harmoniske rytme indtryk af en følsom, venlig, optimistisk og fredsommelig karakter. Da Jung til et foredrag i USA provokerede tilhørerne ved at kritisere amerikanerne for mangelfuld kontakt til deres forfædre, var det også hende som kunne gyde olie på vandene.



Americans can come to you -
even though it does not seem
quite possible that I could
ever take that journey again.
Please give my greetings to
Mrs Jung
With affection and gratitude
Francis G. Wickes.

Fig. 46: Francis G. Wickes (1946)

Formgivningen er ikke uden særpræg, men den er grundlæggende enkel og viser sans for det frie, glade, åbne og oprindelige, man forstår umiddelbart hendes interesse for børn. Varmen i hendes natur er forbundet med fantasi og stor indlevelse, det frodige og godmodige kan dog godt slå over i en vis naivitet, som kan give hende skuffelser i relationer; og de stedvise gennemsløjfede guirlander og indrulninger i mellemzonen viser, at hun også engang imellem må minde sig selv om, at hun også 'selv skal have noget ud af det'. Der er lidt intellektualitet i de høje t-streger og de magre underzoner, men generelt er oplevelsesevnen og det intuitive væsentlig mere udviklet end det rationelle og analytiske, og det er måske også forklaringen på, at hun i New York havde nogle vanskeligheder med at blive godtaget af triumviratet Mann, Bertine og Harding.

Hun tilbragte også mange år i Californien og Alaska, og da hun overlevede sine børn testamenterede hun sin formue til den jungianske verden.

De engelske relationer

Foruden englænderne Peter Baynes og Ruth Bailey, som vi har set på under **Rejserne**, samt Ester Harding, som var født engelsk, men hvis hele virke var i USA, kom en anden engelsk kvinde til at spille en stor rolle for den analytiske psykologi:

Barbara Hannah (1891-1971) var engelsk biskopdatter, hun forsøgte sig uden større held som maler i Paris, kom til Zürich i 1929 og begyndte analyse med Peter Baynes, Toni Wolff, Emma Jung, men kom til sidst til Jung, der på den tid ofte meldte ud, at han var overbebyrdet, og at han var nødt til at delegere det analytiske 'baby-stadie' til sine medarbejdere. Hun blev ven med Joseph Henderson, som hun først delte lejlighed med, siden blev det med **Marie-Louise von Franz**, først i Küsnacht, senere i Bollingen. Jung mente ikke to kvindelige analytikere skulle leve alene. Men de skændtes bravt, for som vi skal se, var de vidt forskellige temperamenter.

Barbara oversatte en del af Jungs skrifter til engelsk, men ambitiøst og ikke særlig godt iflg. Cary F. Baynes, som overbeviste Jung om at R.F.C. Hull var langt bedre. Barbara var lesbisk og forelsket i Toni W., som dog ikke var interesseret. På Jungs gamle dage tog Barbara sig af ham, lige som Ruth Bailey, gik spadsereture med ham og var chauffør for ham, og fik på den måde ekstra tid med ham. Hun har skrevet en del bøger inkl. sine biografiske erindringer om Jung og hans værk.

Hendes håndskrift er overraskende udenfor kategori:

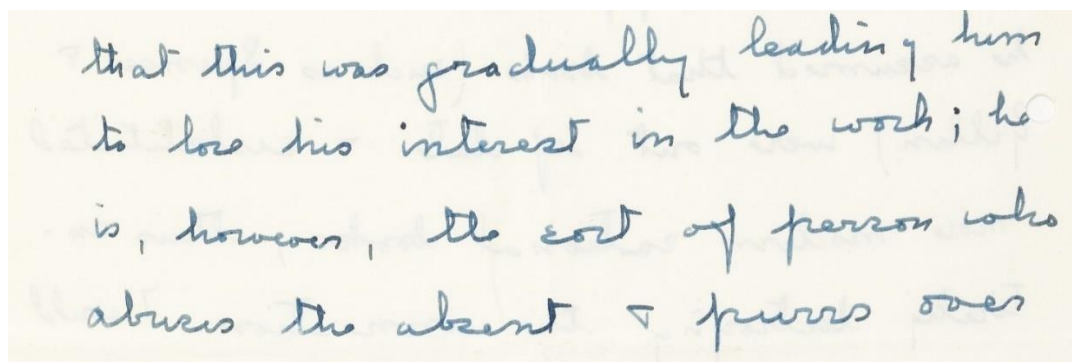


Fig. 47: Barbara Hannah (1956)

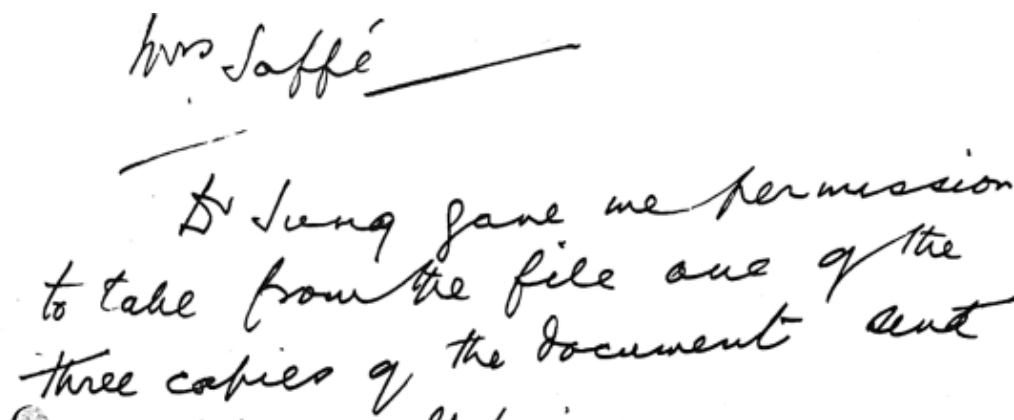
Den er vertikal, veldisponeret med ret stor ord- og linjeafstand, lidt stiv rytme og stregelasticitet, enkel og lidt konventionel formgivning, ikke særlig hurtig, forenklet, lidt bred, venstre-og overzonebetonet med ejendommeligt prægede, insisterende arkader, lidt tværtryk:

Hun er grundig, klarhjernet og velstruktureret, og har en vis distance til omgivelserne. Hun besidder overblik og en meget tænkso og konturbekvidst iagttagelsesevne, men fantasi og det kunstnerisk-maleriske er ikke så fremherskende som man kunne forvente, eftersom hun startede sit liv som kunstner. Mht. samlivet med Marie-Louise von Franz mente Jung, at Marlus, som hun blev kaldt, havde en negativ moderbinding, hvorfor Barbara kunne være en positiv udgave af det moderlige. Selvom der ses en sensitiv varme, er der dog ikke så meget moderlighed i Barbaras skrift, snarere noget enkelt og solidt faderligt. Hun er selvstændig og søger uafhængighed, hun kan være næsten mandlig robust, selvbehersket og standhaftig; ikke direkte konfrontatorisk, mere som defensivt værn og resistens overfor påvirkninger. Den ret simple udformning tyder dog også på, at hun kan være lidt barnligt naiv på visse områder, og den meget avancerede spiritualitet, som også fandtes i kredsen om Jung var næppe hendes sag. Hun skændtes også tit med CG og er blevet beskrevet af flere, herunder MLvF, som en "hvæsende svane med vingerne udslået til kamp". Både CG og Emma var lidt forbeholdne overfor denne side og kaldte hende en '*bad hound*', som snart var høflig, snart bissen. (hun elskede bulldoggs).

Den lidt drævende rytme og de til tider klemte, men meget 'villede' arkader i mellemzonen tyder på problemer med den følelsesmæssige udvikling, at hun lukker af for nogle dybe indtryk og impulser, og er dermed også selvbeskyttende i relationer. Bag det prægnante udadtil ligger også sårbarhed og stort behov for indre *temenos*. Der er mere logos end eros i skriften, hun har ikke fået udviklet sin kvindelighed og indfølings- og medsvingningsevne i samme grad som sin analytiske sans og almene horisont, og det er fristende at tænke på faderkomplekser. Men der er noget large og perspektivrigt i stilen, og også lidt tryk, hun vil gerne være til stede og bidrage ihærdigt. Typologisk mente hun selv at hun var intuitiv, medens Toni Wolff anså hende for en sansetype. Grafologisk bedømt kunne hun meget vel være en sanse-tænketype.

Edward Armstrong Benneth (1888-1977) studerede filosofi og teologi, og blev militærpræst og -psykiater, der deltog i begge verdenskrige. Han mødte Jung tidligt i 30'erne og fik et langvarigt samarbejde med ham, inviterede f.eks. Jung til at holde Tavistock forelæsningerne i London 1935. Efter 2. verdenskrig fortsatte samarbejdet bl.a. med initiativer til at skrive en Jung-biografi parallelt med Jungs samarbejde med Aniela Jaffé.

Håndskriften er hurtig, forenklet, højrebetonet, sammenhængende og bred:



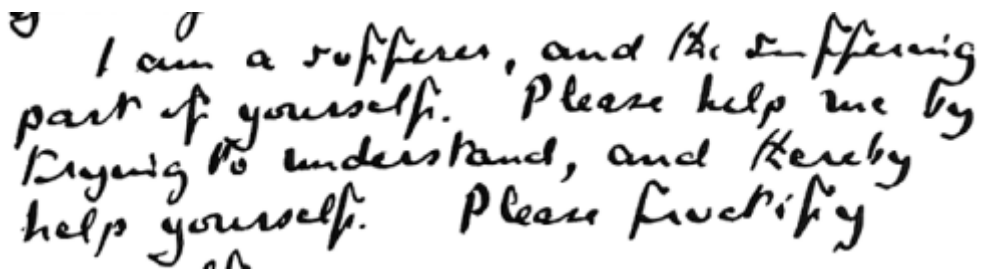
The image shows a handwritten signature 'Mrs Jaffé' followed by a horizontal line. Below this, there is a handwritten note in cursive script that reads: 'Dr Jung gave me permission to take from the file one of the three copies of the document and ...'.

Fig. 48: E. A. Benneth (1959)

Bevægelsesrytmen med opadgående linjer giver indtryk af begejstring og stor trang til at udfolde sig og tage initiativer, men han vil samtidig også gerne være ubunden og fri. Han søger orden og klarhed, og meget af foretagsomheden er knyttet til etik og principper. Som hos Jung er sammenhængen udvidet til forbindelser mellem ordene, nogle steder næsten som en Primat der springer fra gren til gren i trætoppene, hvilket betyder engagement og vilje til at forfølge idéer og mål på lang sigt, koste hvad det vil, men med fare for at skøjte over andre, evt. følelsesmæssige sider af sig selv; for bredden er også mange steder forceret, hvilket sammen med forenklingen og de magre underzoner betyder, at han også dyrker nogle formalistiske tilbøjeligheder. Guirlanderne viser sammen med højre-orienteringen god kontakt-evne og glæde ved fælles bestræbelser. Grafologisk bedømt synes han at være intuitiv, muligvis ekstraverteret.

John Layard (1891-1974) voksede op i London i en litterær familie, men studerede sprog i Cambridge, og senere antropologi, som førte til rejser og omfattende beskrivelser af stenstatuerne i Malekula. Ved hjemkomsten fik han depressioner og gik i terapi uden gode resultater. Han forsøgte selvmord, men overlevede og kom sidst i 30'erne under behandling og uddannelse hos Jung. Ligesom Henry A. Murray var han imidlertid forbeholden overfor Jungs terapi, som han mente i for høj grad gik ud på at drøfte og udnytte klientens faglige bagage, i dette tilfælde antropologi. Layard blev analyseret af Jungs senere ven, dominikanerpræsten Victor White.

Hans håndskrift er særpræget, næsten 'gammeldags' formgivet, men tungt uelastisk:



I am a sufferer, and the suffering part of yourself. Please help me by trying to understand, and thereby help yourself. Please justify

Fig. 49: John Layard (1947)

Begavelsen og den historiske orientering fremgår af den unike formgivning, og i pastositeten ses naturglæden, som var en vigtig ingrediens i de antropologiske rejser. Det massive tryk i forbindelse med knækket elasticitet viser de depressive anlæg, og at der er kræfter, der ikke svinger sammen med følelser og intellekt, og som fungerer regressivt. Jung kunne derfor have god grund til at styrke Layard's komplicerede og martrede temperament med faglige samtaler der konstellerede kreativ spiritualitet, jfr. Layard's kritik ovenfor.

Michael Fordham (1905-1995) voksede op i London, men da hans mor døde i 1920 tog Peter Baynes sig af ham og blev både ven og analytiker. Opfordringen til at fortsætte hos Jung blev kun til et enkelt møde + senere brevslinger og kontakt, herunder om LSD, dels på grund af misforståelser,

dels på grund af stop for arbejdstilladelser i Zürich. Michael Fordham fortsatte analysen hos Hilde Kirsch, og som den betydelige børnepsykolog han blev, var han i sit praktiske virke og sine psykologiske værker meget inspireret af den analytiske psykologi uden at være regulær jungianer. Han var således også medredaktør af oversættelserne af Jungs samlede værker til engelsk, og han var medstifter af SAP i London, som senere kom i modsætning til 'Zürich-skolen', og dermed også til kollegaen i London Gerhard Adler, der bevægede sig i klassisk jungiansk retning.

Håndskriften er veldisponeret og selvstændig formgivet, rytmen er relativt harmonisk og elasticiteten er god:

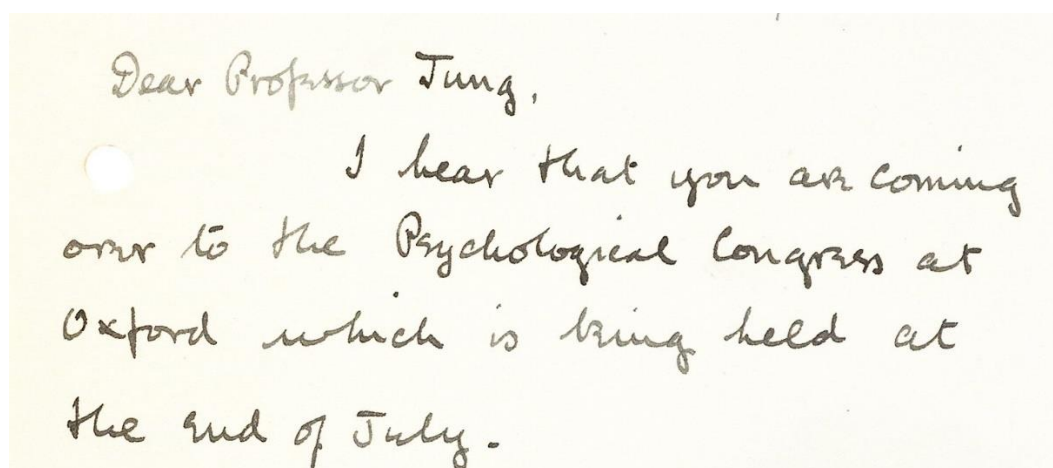


Fig.50a: Michael Fordham (1938)

Desuden vertikal, pastos, mellemzonebetonet inkl. guirlander med lidt tværtryk. Helhedsindtrykket er alsidig begavelse, også følelsesmæssigt, i forbindelse med beskedenhed og balanceret selvfølelse. Udsynet er stort og han har selvstændige tanker og idéer, jfr. højtsatte i-prikker, men uden de store spirituelle armbevægelser, han søger først og fremmest det nære og duelige. Han søger ikke at markere sig særlig stærkt og er således heller ikke udfordrende, men moderat og venskabeligt anlagt, koncentreret om det nære og gode relationer. Han er aktiv omkring det essentielle, men ikke udpræget dynamisk. Måske er der et element af resignation i hans stilfærdige varme. I en del skriftprøver ses bredpen-skrift + lidt forskubbet tværtryk, hvilket kan

indicere at en del af energien investeres ud fra etiske målsætninger og forbil-
leder, men også at noget af denne investering er uhensigtsmæssig i forhold
til personlige behov.

A handwritten note in cursive script on a light background. The text reads: "I should very much like to know whether it would be possible for me to obtain copies of the Zurich Seminar".

I should very much like to know whether it would be possible for me to obtain copies of the Zurich Seminar

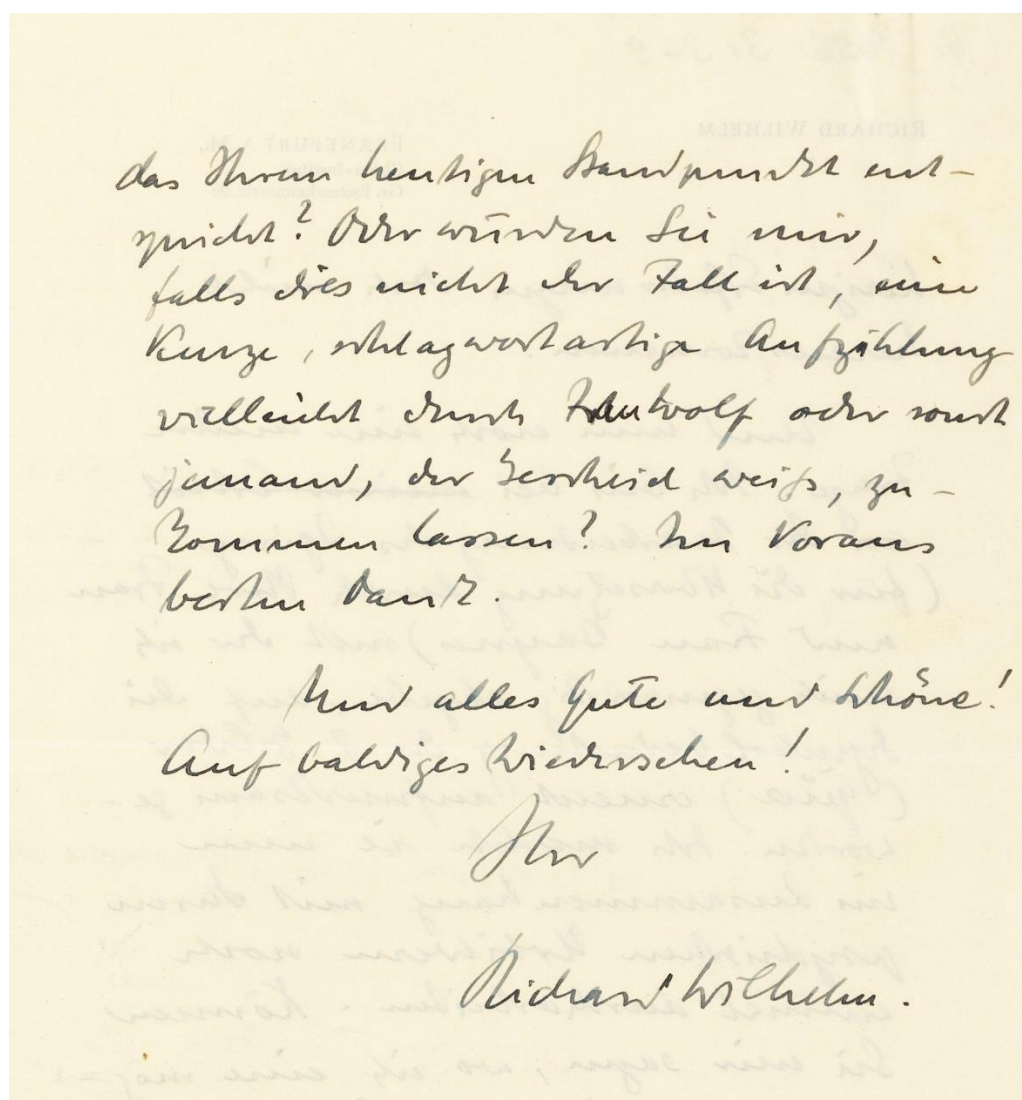
Fig. 50b: Michael Fordham (1936)

Alkymien

Det var egentlig den unge freudianske psykoanalytiker Herbert Silberer fra Østrig, der først henledte opmærksomheden på, at alkymiens mystik repræsenterede indre psykologiske processer. Det inspirerede både Flournoy og Jung. Men Jungs interesse lå i dvale indtil vennen **Richard Wilhelm**, i slutningen af 1920'erne sendte ham sin oversættelse af et kinesisk hermetisk skrift: 'Geheimnis der goldene Blüte' ('Den gyldne blomsts hemmelighed', oversat til dansk), som beskrev parallelle processer, der med ét slog bro mellem Jungs interesser for det gnostiske, kabbalaen og alkymien. Bag det hele fandtes temaet *Coniunctio*, foreningen af modsætninger, som Jung sammenfattede i de kommende års studier og publikationer som individuationsprocessen.

Richard Wilhelm (1873-1930) var hverken psykolog eller særskilt alkymistisk interesseret, men sinolog og oversætter af alle de store klassiske kinesiske værker, mest kendt for sin version af de taoistiske og konfutsianske orakeltekster i I CHING, Forvandlingernes Bog. Han var oprindeligt udsendt som kristen missionær, men blev dybt forankret i østens tankegang, herunder den 'naturlige' synkronistiske oplevelse, og med den ballast fik han stor betydning for Jung. De mødtes 1920 i Graf Keyserlings spirituelle forum 'Schule der Weisheit', en slags forløber for det senere forum Eranos i Ascona, hvor Wilhelm introducerede Jung for I CHING, og hvor de blev venner. Efter de mange år i Kina døde Wilhelm desværre hurtigt i 1930 efter tilbagekomsten til Europa, og nåede således ikke at formidle sin store viden i Eranos-sammenhænge, hvor han ville have været en selvskreven deltager. Jung skrev senere en introduktion til Cary F. Baynes videreoversættelse af I CHING til engelsk, og forsynede sine erindringer med et særligt afsnit om Wilhelm.

Wilhelms håndskrift, se fig.51, er bemærkelsesværdig harmonisk. Højreskrå, forenklet, ensartet, ret regelmæssig med rolig rytme og god stregelasticitet vidner den om et følsomt, kvalitetsbetonet menneske med stor modtagelighed og sans for nuancer og essens. Pligtfølelse og stabil arbejdssevne er balanceret med fin kontaktevne og tilpasning til omgivelserne. Underskriften og grundskriften er skrevet i helt samme stil, hvilket er ret sjældent og viser, at han som menneske ikke forsøger at fremstå anderledes end den han er, dvs. som et begavet, differentieret og uprætentiøst menneske, helliget sin opgave og mission.



das Ihnen heutige Hauptproblem ent-
scheidet? Oder würden Sie mir,
falls dies nicht der Fall ist, eine
kurze, schlagwortartige Aufzählung
vielleicht durch Paul Wolf oder sonst
jemand, der Gertrud weiß, zu-
kommen lassen? Im Voraus
besten Dank.

Nur alles Gute und Schöne!
Auf baldiges Wiedersehen!

Ihr

Richard Wilhelm.

Fig. 51: Richard Wilhelm (1929)

Med studiet af alkymien gik Jung ind i en ny kreativ fase, som ganske vist havde været forberedt gennem Liber Novus, De sorte bøger og arbejdet og meditationerne i det nu færdigbyggede Bollingen, som blev et rustikt og spirituelt fristed som alternativ til rejserne, seminarerne og verdensberømmelsen. Biblioteket befandt sig fortsat i Küsnacht, men mange tanker blev født i Bollingen. Jung havde egentlig først kig på en ø ude i Zürich-søen, men der var problemer med nogle historiske levninger fra hellige munke, så han fik ikke lov at købe det. Det havde også i alderdommen været ganske upraktisk, at han kun kunne sejle dertil, og at han heller ikke så let kunne få besøgende, for med sit nye projekt i Bollingen kom der efterhånden flere gæster, selv om det var tiltænkt hans ensomhed. Det tog 4-5 timer at sejle dertil, og han fik først bil i slutningen af 20'erne, ellers måtte man tage toget. Han havde flere drømme om at bygge det domicil i Bollingen som blev et livseventyr for ham, og også en bolig for hans forfædre, selvom han fik hjælp både fra sønnen Franz samt andre arkitekter og håndværkere. Det blev en storslået og tilfredsstillende periode i midten af hans liv og midt mellem verdenskrigen, hvor han også nåede til en endelig ro omkring Toni og Emma, som ofte begge sammen fulgte CG på forelæsninger overalt. Emma var præsident for klubben 1916-20 og startede sit eget professionelle terapeutiske liv omkring 1930, men hun brød sig ikke om at være i Bollingen med dets middelalderlige mangel på nutidige faciliteter. Toni var ofte ugevis i Bollingen, ikke fordi hun syntes det var så pragtfuldt, men så havde hun CG for sig selv. Ruth Bailey var den eneste af kvinderne der kunne lide at være i Bollingen.

Jungs håndskrift i disse faser, når han havde fred til at fordybe sig, er mere vertikal, prentet og meditativ, den viser munkeagtig ro og centroverson, for at bruge et Neumannsk udtryk, men også, som Hanne Bøje har gjort opmærksom på i sin analyse, en kunstnerisk indstilling:

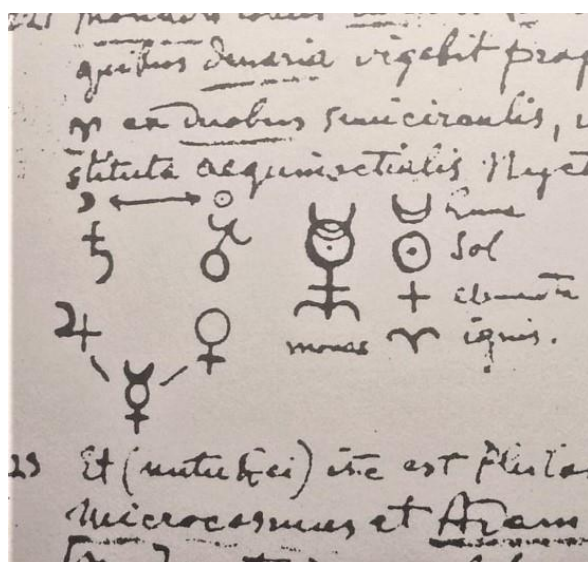


Fig. 52: 'Gnostikeren' Jung (1936)

Jungs kreative nyorientering mod slutningen af 20'erne betød også ændring i forholdet til Toni Wolff. Hun havde været hans *soror mystica* og indlevende støtte efter bruddet med Freud, og i perioden hvor han blev indfaldsport for 1. verdenskrigs indre tsunami i det kollektive ubevidste. Og hun havde været hans nære medarbejder gennem udviklingen af typologien og teorierne om komplekserne og arketyperne, men hun interesserede sig ikke for alkymien. På det område var hun en elegant, storrygende kvinde med langt cigaretrør, udsøgte hatte og egen BMW, og fremfor alt tilpasset nutidig, europæisk kristendom. Og derudover var hun nervøs for, at Jungs interesse for så obskure emner skulle gøre indhug i den internationale agtelse, han havde vundet, og måske dermed også en bekymring for sin egen status. Så hun gled langsomt ud som den vigtigste medarbejder og blev erstattet af en purung studine Marie-Louise von Franz. Ikke at hun med ét forsvandt ud af Jungs liv, for relationen fortsatte, de sås fast på onsdage, og Tonis voksende karriere både som terapeut og forelæser var koordineret med Jung.

Marie-Louise von Franz (1915-1998) var datter af en østrigsk baron. 'Marlus', som hun blev kaldt, kom helt uforvarende ind i Jungs liv. Jung havde sammen med sine børn fået idéen at indbyde deres medstuderende til

et uformelt træf med middag i det primitive Bollingen. Alle fik hver sin opgave, og MLvF skulle snitte grøntsager, men skar sig også i fingeren, og blodet flød stille, men skæbnesvangert som i eventyrerne, hvor prinsessen stikker sig i fingeren med tenen. Hun skulle senere blive den største eventyrtolker i den analytiske psykologi. Men hun studerede på det tidspunkt alle de gamle sprog, hvilket Jung kunne bruge til oversættelse af Middelhavsområdets og Mellemøstens gnostiske og alkymistiske tekster, så de indgik en deal, hvor MLvF fik analyse mod at levere oversættelser og være forskende 'biblioteksulv' (en naturalieøkonomi i al stilfærdighed, som moderne skatte- og momsvesen ikke ville bryde sig om 😊).

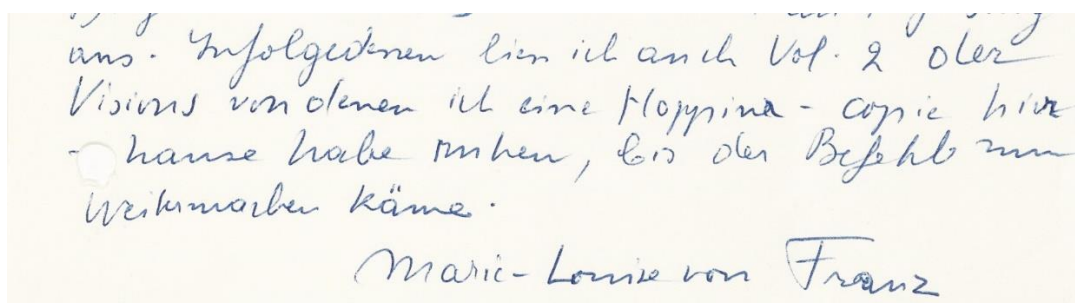
Hun blev aldrig gift, men fik dog en forelsket beundrer i den gifte nobelpristager fysikeren Wolfgang Pauli, men det blev så vidt vides kun til et spirituelt forhold. Hun flyttede efter Jungs anbefaling pragmatisk sammen med den lesbiske Barbara Hannah (se afsnittet om hende) først i en lejlighed i Küsnacht, senere i et tårn-domicil i Bollingen tæt ved Jungs, og tegnet af Jungs søn, arkitekten Franz Jung. Trods alders- og temperamentsforskel med Barbara blev det basis for en enorm produktion.

Sammen med Erich Neumann blev hun Jungs primære arvtager. Hun sagde engang at vores største drifter hverken var sex eller magt, men den lyksalige dovenskab (sandsynligvis et Jung-citat). På grund af juridisk småtskårne spidsfindigheder blev hun af en rivaliserende kollega, som hun havde samarbejdet med, tvunget til at opgive selvstændige bogudgivelser om eventyrtolkninger, men da paragrafferne ikke omfattede seminarer med efterfølgende trykte referater, blev verden beriget med hendes levende, lærde og mundtligt stimulerende vid, noget i modsætning til de mere tørre skriftlige bidrag, og således kom der endnu engang noget godt ud af det onde. På dansk har vi en lang række af hendes tapede seminarer.

Mod slutningen af firserne fik hun Parkinson, og hun anså sygdommen som straf for sin 'alt for dybtgående' bog 'Traum und Tod', med andre ord en 'reciprok Ikaros-afstraffelse'. Meget von Franz'sk at tematisere sådan, men en nøgtern alternativ forklaring kunne være, at hun med sin dybde i 80'ernes analyse af terminale drømme slet ikke *konstellerede* noget i sin egen psykologiske husholdning, men 'blot' samtidig detekterede eller blotlagde sin skæbnesvangre neurologiske disposition. Hun udtalte engang at hun gerne ville have haft børn, men at hun ikke havde helbred til det, så hun har ikke været

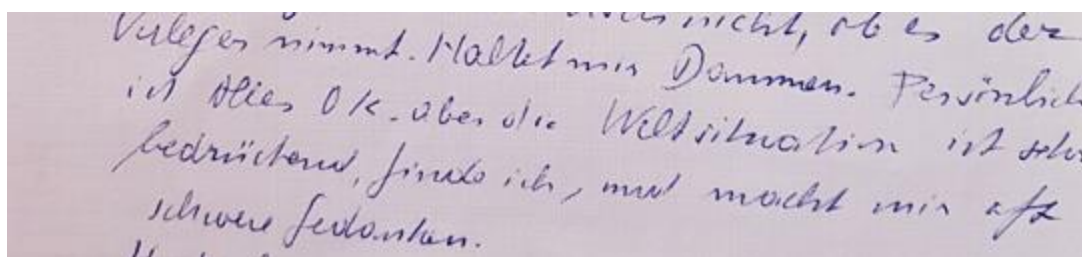
uvidende om sine skrøbelighed. Hun bevarede sin åndskraft til det sidste, tilfreds med i Jungs ånd at have bidraget både til eventyr- og alkymiforskningen og have analyseret 60.000 af klienternes drømme, og blev i 90'erne protektor for et nyt klassisk jungiansk Forschungszentrum, og i sine allersidste dage besvarede hun beskedent et brev fra en japansk yngre kollega sådan: "Alt vel, jeg pakker til den sidste store rejse".

Det har kun været muligt at finde håndskrifter fra 1956 og 60'erne. De er som hende selv uden for kategori, meget svære at bedømme grafologisk, og dette studies største udfordring.



ans. Infolgedessen bin ich auch Vol. 2 über
Visionen von denen ich eine Floppina - copie hier
- habe habe machen, bis der Befehl zum
Werkmarben käme.
Marie-Louise von Franz

Fig 53a: Marie-Louise von Franz (1956)



Vorleser nimmt. Haltet mir Danksagen. Persönliche
ist alles OK. aber die Welt situation ist sehr
bedrückend, finde ich, und macht mir oft
schwere Gedanken.

Fig. 53b: Marie-Louise von Franz

Håndskriften i fig. 53a og fig. 53b er ret lille, forenklet, uregelmæssig, lidt kantede ubestemte bindingsformer, ikke særlig hurtig, ofte lidt tryk og gode underzoner, selvstændige former, men gennemgående ift. øvrige kvinder påfaldende uelastisk og med uharmonisk rytme og svingende, evt. nedadgående linjer. Hun var en yderst reflekteret introverteret tænketype, hvilket gjorde at hun blev respekteret, men ikke særlig vellidt, mange fandt hende

for 'brainy'. De bløde vinkler og arkader tyder på modstandskraft i relationer, det følelsesmæssige er ikke hendes stærke side, men de forholdsvis elastiske underzoner viser flair for kontakt med det ubevidste.

Men der er noget træt, næsten deflationeret og asperger-agtigt over skrifterne, i visse passager er der dissociationer, det er som om noget dræner eller skader hende. Måske føler hun tyngden af CG's opgaver, som hun nu skal bære som arving, og påtager sig for meget arbejde. Eller måske er det hendes senere sygdom, der som disposition ubevidst underminerer hende.

Et brev fra slutningen af 60'erne viser langt bedre elasticitet:

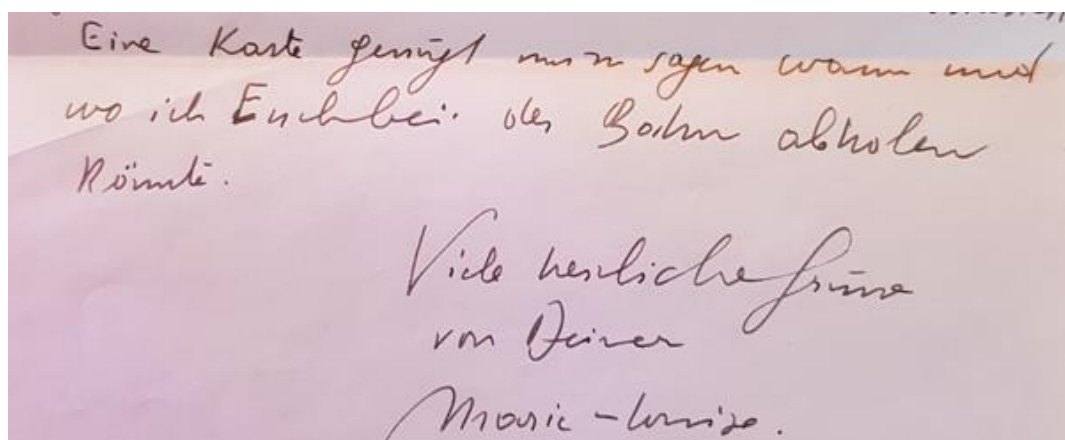


Fig. 53c: Marie-Louise von Franz

Formgivningen og rytmen er langt bedre. De trådede, elastiske bindingsformer viser smidighed og indfølelse, og de store begyndelsesbogstaver betyder større selvsikkerhed og glæde ved at optræde. Det er tydeligt at der har fundet en god udvikling sted, og at hun har fundet en ny kreativ livsorientering uden Jung ved sin side.

De jødiske relationer

Jungs involvering i den internationale psykoterapeutiske forening med sæde i Tyskland voldte gennem nazisternes vækst i 30'erne store problemer. Han blev vicepræsident i 1930 og præsident i 1933, et stort karriereløft, men det blev hurtigt en stor belastning, da nazisterne ville have magten i foreningen. Jung trak sig i 1940 og blev kun i embedet i de sidste år for at kunne beskytte de ikke-nazistiske tyske psykoterapeuter. Balancegangen og nogle uheldige udtalelser afstedkom imidlertid beskyldninger for nazi-sympatier og antisemitisme, også med udgangspunkt i Jungs tidligere brud med Freud. I virkeligheden gjorde Jung meget for jøderne, bl.a. tilbød han gratis terapi og uddannelse til jødiske psykologistuderende, der immigrerede fra Tyskland til Schweiz, f.eks. **Aniela Jaffé**, og han havde mange venner og kolleger der var jødiske. Men nogle af hans kulturpsykologiske formuleringer blev misforstået som antisemitiske. Han udtalte f.eks. at 'det germanske udviklingspotentiale var større end det jødiske', hvilket blev opfattet nedsættende overfor jøder. Meningen var imidlertid, at jøderne gennem 2 årtusinder havde udviklet sig maksimalt gennem tilpasning til andre kulturer, hvorimod den germanske udvikling var stagneret, og derfor i højere grad havde fremtidig udvikling for sig. Ifølge **Gershom Scholem** indrømmede Jung dog efter krigen overfor Rabbi Leo Baeck at have 'gledet lidt i det'. Jungs opfattelse af mange jøder som psykologisk rodløse voldte imidlertid også problemer, som schweizer havde han et positivt forhold til jorden, naturen og det nære, men uden at være fundamentalistisk, og alene arketypeteorien om fælles psykiske anlæg hos alle kulturer, og hans agtelse for de indfødte i Afrika og Amerika, umuliggjorde en seriøs opfattelse af ham som ren og skær nationalist. Mange af kollegerne i kredsen i Zürich opfordrede ham til at tage til genmæle imod beskyldningerne, men han afstod for det meste for ikke at gøre ondt værre. Hans kulturpsykologiske syn på udviklingen blev i 1945 nedfældet i artiklen 'Efter katastrofen'.

James Kirsch (1901-89) blev født i Guatamala, men den jødiske familie flyttede i 1907 til Berlin, hvor James blev uddannet læge og fik praksis. I 1928 mødte han Jung og gik fra 1929 i analyse hos ham og Toni Wolff i pendling mellem Berlin og Zürich. I 1933 emigrerede han fra det jødefjendske Tyskland til Tel Aviv i Palæstina, hvor han etablerede sin analytiske praksis. Han havde taget sin analysand Hilde med, som han blev gift med efter at være blevet skilt fra sin kone Eva. James Kirsch og Erich Neumann kom til at bo et par huse fra hinanden, og fra brevvekslingerne med Jung at dømme var der noget 'søskende-jalousi' imellem dem i relation til Jung. Via London tog James og Hilde i 1940 til Los Angeles, hvor de var med til at grundlægge Junginstituttet dér. Hans håndskrift (1931) er bemærkelsesværdig intens og samtidig harmonisk (her vist let formindsket):

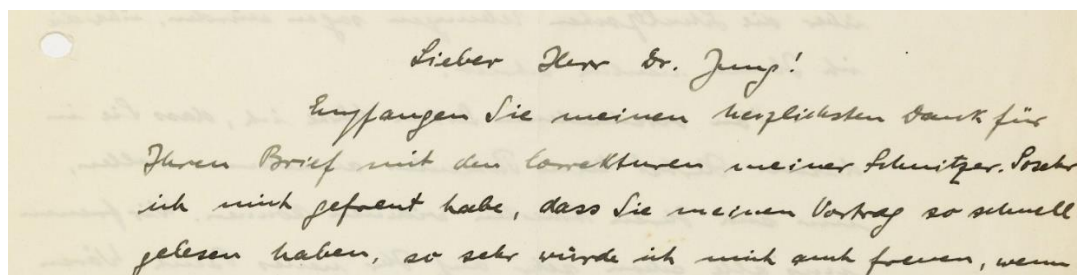
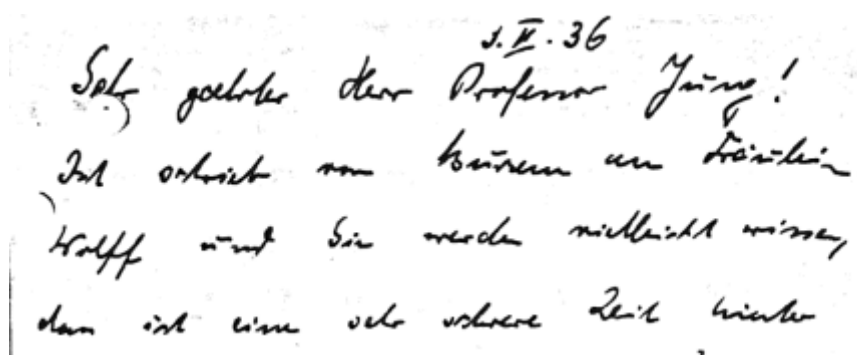


Fig. 54: James Kirsch (1935)

Den er bred, højreskrå, ensartet og ret regelmæssig, guirlander, original men behersket stilfuld formgivning, god rytme og stregelasticitet, og viser en begavet yngre mand med stor integritet. Han har en vid horisont, og hans udviklede analytiske sans og klarhed er parret med social indstilling, fin imødekommende kontaktevne og ægte beskedenhed. Der er meget Etos i skriften, han er yderst realistisk, flittig og pligtfølelse og kan uden besvær fastholde sit langsigtede engagement. På mange måder var hans analytiske begavelse i slægt med Neumanns, men han var mere kontaktsøgende.

Hilde Kirsch (1902-1978) Født i Tyskland, gik først i analyse hos Jung sidst i tyverne, tog til Palæstina i 1933 sammen med og som patient af James Kirsch. De boede side om side med Erich Neumann i Tel Aviv, hvor bomberne regnede i kvarteret, der var visse spændinger dem imellem, specielt kunne Neumann ikke døje Kirschs første kone Eva, som han fandt alt for prætentios og inflateret. Det endte også med at James Kirsch lod sig skille fra Eva og giftede sig med Hilde. James og Hilde tog til London og siden 1940 til USA, hvor de var med til at opbygge Los Angeles jungianske samfund.

Hendes skrift er ret lille, veldisponeret, overzonebetonet og med stor længdeforskel som i øvrigt øges med alderen, skrå, ret sammenhængende som sin mand James Kirsch.



1.11.36
Sehr geehrter Herr Professor Jung!
Ich verbitte mir Ihnen um Fräulein
Hilff mit Sie werden nicht leicht wissen,
denn ich bin sehr sehr sehr jung

Fig. 55a: Hilde Kirsch (1936)

Hun er nøgtern, realistisk, samvittighedsfuld og hensynsfuld, men stræbsom uden at være fordringsfuld. Der er sædvanligvis en god fordelingsrytme, som tyder på orden og klarhed, hun er flittig og gennemhæderlig. Skriftprøven fra 1960 med større overzoner er mere levende og rytmisk, selvtilliden og kontaktberedskabet er større, også foretagsomhed som er parret med stor idealisme.

Ich habe sehr, Sie kommen gut durch
den Winter und Sie fühlen sich wohl an
mich. Hoffentlich darf ich Sie dieses Jahr
wiedersehen.
hochw. vielen Dank
Ihre ergeben
Hilde Kirsch

Fig. 55 b: Hilde Kirsch (1960)

Erich Neumann (1905-60) blev sammen med Marie-Louise von Franz Jungs primære arvtager, og hans kreative indsats i sit korte liv spændte foruden den analytiske psykologi over poesi, kunstanalyse (f.eks. essays om Kafka og Henry Moore) og filosofi i et stort forfatterskab. Han blev født i Berlin, hvor han også uddannede sig og fik doktorgrad i 1927. Neumann kom i analyse hos både Jung og Toni Wolff i 1933, og tog efter endt træning til Tel Aviv i 1934, kort efter James og Hilde Kirsch, jfr. omtalen af dem. Ven-skabet mellem Jung og Neumann varede livet ud og Neumanns korrespon-dance med Jung blev Jungs største, og den omfatter også diskussioner om jødisk psykologi og kultur, som de kun delvis kunne blive enige om. Neu-mann forholdt sig skeptisk til Jungs delvise samarbejde med 30'ernes tyskere for at redde psykologerne, og han tilgav aldrig nogle af Jungs udtalelser i relation til det germanske udviklingspotentiale.

Efter krigen underviste Neumann både på Junginstituttet i Zürich og i Eng-land, Frankrig og Holland, ligesom han holdt foredrag i Eranos-kredsen, som han betragtede som sit spirituelle hjem, da han heller ikke følte sig sær-ligt hjemme i de nye israelske omgivelser, uagtet at han var zionist. Men hans 'Tiefenpsychologie und neue Etik' provokerede som kulturpsykologisk skrift den jungianske højborg i Zürich, endskønt den 'blot' viste skyggepro-

jektionerne og syndebukopsykologien i den daværende europæiske nationalfundamentalisme. Neumann skrev bl.a. til Jung, at bagsiden ved den schweiziske neutralitet var en tilbøjelighed til at føle sig på det godes side, fordi man ikke havde med det onde at gøre.

Jung, som anså Neumann som en "kreativ sjæl, en sjælden fugl" støttede bogen for sin lysende klarhed og kompromisløshed, og fandt det rigeligt for-tjent, at de såkaldt kristne havde fået noget at tænke over. Men den 'kristne' Toni Wolff f.eks. kunne ikke se den rensende effekt, hun skrev til Neumann, at hans etiske koncept ikke hørte hjemme i den analytiske psykologi: "du synes ikke længere at være på god fod med naturen, og derfor heller ikke med det ubevidste og naturens love. Dit gammel-testamentelige perspektiv spærrer din udsigt, det er derfor, at det for dig nødvendigvis må blive en tekst om etik". Ironisk nok betød denne 'ny-testamentelige' orientering, at Toni heller ikke kunne følge Jung i hans interesse for alkymien, af hvilken grund hun mistede det nære samarbejde med Jung til fordel for Marie-Louise von Franz. Kritik af Neumann kom også fra C.A. Meier, R.F.C. Hull og endda den straighte Cary F. Baynes, og det er svært ikke mistænke 'hyleko-ret' for en god portion søskendejalousi.

Skønt Jung vedkendte sig den samme polemiske tendens hos sig selv, jfr. 'Antwort auf Job', måtte han som kommandant for 'the fire brigade' mægle mellem Neumann og resten af kredsen, af hensyn til det nyoprettede institut, "som med sine svage ben ikke tålte for mange opponenter". Man måtte forstå at Neumann skrev i et vacuum fra et exil i Israel, og at det derfor måtte blive en monolog, og at Jung ikke forsvarede alt hvad han skrev osv. Men det blev ikke desto mindre til et støttende forord til Neumanns største værk 'Ursprungsgeschichte des Bewusstseins'. Neumann nåede at deltage kritisk kommenterende på Aniela Jaffé's redaktion af Jungs erindringer, inden han døde alt for tidligt af nyrekræft.

Neumanns håndskrift er usædvanlig intens, se fig. 56. Hovedindtrykket er en god struktur og en stærk form-og billedrytme med god stregelasticitet, som indicerer overblik, kreativitet og evne til at formulere og præsentere komplicerede emner. Han er differentieret og bevidst om sin opgave såvel som sin rolle og position. De originale former indicerer uafhængighed i tankegang og tillid til egne indsigter, selvom kun få er i stand til at følge ham. En dominerende detalje i Neumanns håndskrift er ret stor afstand mellem

ord og linjer. Det indikerer intellektuel klarhed og orden, objektivitet og upartiskhed, og også etisk orientering. Han har en udviklet evne til at være kritisk og evnen til at distancere sig fra inferiøre eller følelsesmæssige reaktioner, og han kan adskille oplevelser fra sit personlige engagement. Men rytmen og den forfinede formgivning viser også fantasi og poetisk sans. Skriften udviser også arkadeformede træk og diakritiske forbindelser i overzonen, hvilket betyder evne til at tilegne sig kulturelle landvindinger og at bygge videre på dem. Et andet dominerende træk er en vis snæverhed i mellemzonen, hvilket betyder, at han kan være forsigtig og selektiv i relationer og selvbeskyttende og skeptisk i følelsesmæssige anliggender, på grund af sine kvalitetsstandarder og fordi han er meget følsom.

Og givetvis følte han sig ofte isoleret. Jung var med baggrund i sine egne erfaringer efter bruddet med Freud bekymret for at Neumann kunne få en psykose i sin marginaliserede position, og skrev til ham: "du bliver nødt til at deltage i fællesskabet". Og det gjorde han så i Eranos, men folkelig blev han ikke. Der er en hel del ord, der hælder svagt nedad i slutningen, men som begynder oppe igen i det næste ord – 'tagstens-hældninger'. Det betyder nogle depressive tendenser, som han konstant overvinder, bl.a. fordi han er bevidst om dem, han var yderst fænomenologisk introspektiv. Men der er ingen grafologiske tegn på egentlige anlæg for depression, det handler mere om at afstanden til det mere jævne og folkelige kunne tynde ham, fordi han karakterologisk var en 'einzeltgänger'. Hans 'exilering' var måske delvist en betingelse for hans individuation og selvrespekt, selvom han kom til at lide under den. Der er i den forbindelse spekuleret over, om han havde et skyggeproblem, men det er der grafologisk ikke noget der tyder på. Bindingsformerne i mellemzonen er skrevet med vinkler. Sammen med snæverheden og lidt tryk indikerer det intensitet, koncentration om substans, flid, disciplin, alvor, og viljen til at kæmpe for sine standpunkter og etiske standarder. Neumanns etik implicerede ikke kun handlinger, men også tanker og forestillinger. Dog er vinklerne ret bløde, det vil sige, han er ikke - som det til tider er blevet antaget - en aggressiv krigernatur, men mere en defensiv, men skarp og kompromisløs forsvarende af indsigt og sandhed, typologisk meget i slægt med Jung, bortset fra at Jung med årene udviklede mere smidig ekstraversion end Neumann. Neumann stilede i sit korte liv efter centroverson, og

han var måske den i hele kredsen omkring Jung, der havde den mest udviklede transcendent funktion.

Wofür die Begegnung mit Ihnen bedeutet und bedeutet muss.
Weniger fließt mein Traum und ich nach Dürantina
zurück, in die Arbeit. Gerade aber wenn Sie die Tiefe meiner
Dankbarkeit und Verbundenheit verstehen, werden Sie mir auch
glauben, daß ich alles, was mir möglich ist, dafür tun werde,
diese menschlich-Personliche in lebendiger Grösse zu bringen.
In aller Dankbarkeit
Ihr
Erich Neumann
Wollen Sie bitte so gut sein, Ihre Frau meine besten Grüße aus-
zusprechen. Falls Ihre Frau übrigens irgendwelche Anregung zu mein-
em Gut, bin ich natürlich sehr dankbar dafür.

Fig. 56: Erich Neumann (1947).

Gerhard Adler (1904-1988) voksede op i Berlin, studerede og tog sin PhD i Freiburg, og kom i 1932 til Zürich, hvor han arbejdede på Burghölzli klinikken og studerede hos Jung. Gennem alle årene fra studentertiden og frem var han ven med Erich Neumann. I 1936 emigrerede han til England, hvor han etablerede en praksis i London. Han forelæste både i England og Tyskland og forsvarede Jung imod Nazi-anklager, ligesom han var Erich Neumanns kontakt til Europa og Eranos. Jung bad Adler om at medredigere

den engelske oversættelse af de samlede værker, ligesom Adler sammen med Aniela Jaffé redigerede Jungs breve. Han er desuden forfatter til en række betydelige jungianske værker. Han var medstifter af IAAP men søgte i 1977 i utilfredshed med de engelske jungianske trends mere i retning af den klassiske analytiske psykologi inkl. psykens transcendentale aspekter og dannede en ny forening af jungianske analytikere AJA.

Gerhard Adlers håndskrift er ret stor, kurvet, fyldig, pastos og trykstærk, rytmen er vital og formgivningen original, uregelmæssig men alligevel ensartet, der er både saft og kraft, men også længsel efter det ophøjede. Der er en lille smule snæverhed i mellemzonen, især guirlanderne, som ofte er støttede eller gennemsløjfede. På visse punkter er den grafologisk næsten som en vital mandlig udgave af Toni Wolffs, som var han en åndelig fætter:

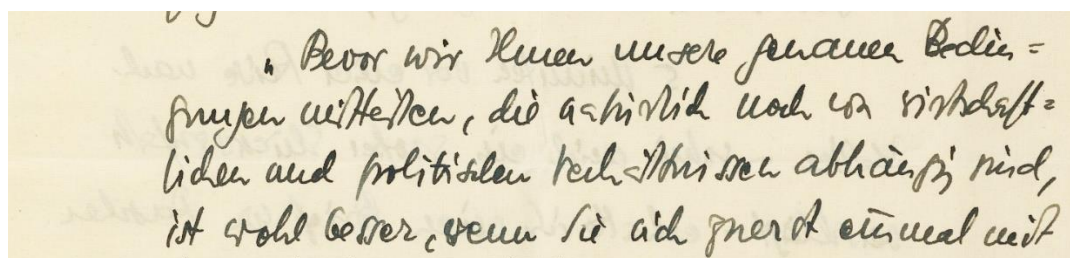


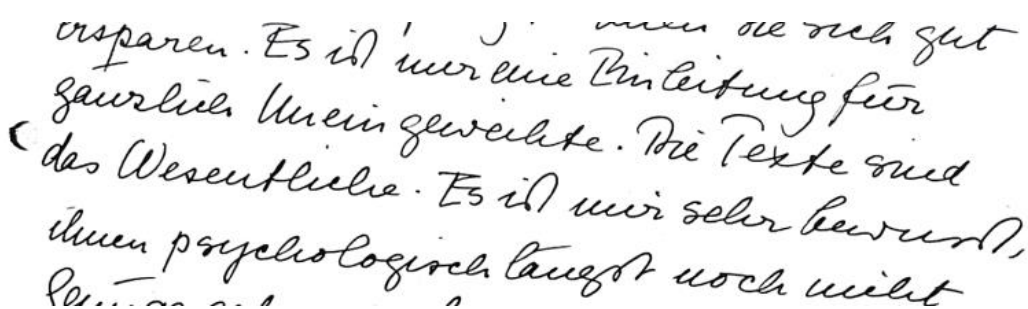
Fig. 57: Gerhard Adler (1932)

Han besidder stor sjælelig styrke, der er både spiritualitet og stor åndskraft i skriften, men også sensitivitet, naturglæde og et frodigt følelsesliv. Han er anlagt for nærhed og er et varmblodigt, begavet og givende menneske, men også med store følelsesmæssige behov og lidenskaber. Indtryksmodtageligheden er stor, tyngden i skriften gør, at der måske også er indtryk der bliver hængende og ikke er så lette at afreagere. Fyldigheden og trykket viser foruden livsglæde og en sund selvfølelse en stærkt udviklet forestillingsevne, engagement og en utrættelig, robust arbejdssevne; og snæverheden at han holder sammen på sin store indre husholdning med disciplinering. Han har et stærkt behov for at virkeliggøre indre billeder og mål, og det er tydeligt, at lidenskabeligheden også er viet til spirituelle mål, og at han vrister sig løs af åndeligt traditionelle og stagnerende orienteringer for at formidle helt nye horisonter, som han imidlertid er klar over, ikke uden videre harmonerer

med kollektive normer, og kræver strategiske forarbejdninger, jfr. snæverheden. Frodigheden i hans natur følelsesmæssigt såvel som spirituelt synes at have stof til flere liv.

Rivkah Schärf Kluger (1907-1987)

Levede i Zürich fra hun var 2 år, og blev doktor i semitiske sprog og religionshistorie fra universitetet i Zürich. Hun gik i analyse og blev uddannet hos Jung og underviste senere både på Junginstituttet i Zürich og en lang række europæiske og amerikanske institutter. Jung værdsatte hendes Ph.D.-tese 'Die Gestalt des Satans im Alten Testament' så højt, at han indlemmede den i sit eget værk 'Symbolik des Geistes'. Hun bidrog også med stenografering af nogle af Jungs seminarer og med korrespondance. Efter ægteskabet med Yehezkel Kluger i 1955 praktiserede og underviste hun ved forskellige jungianske træningscentre, først i Los Angeles indtil 1969, senere i Haifa i Israel, hvor hun levede til hun døde i 1987.



ersparen. Es ist mir eine Einleitung für
ganzlich Uneingeweihte. Die Texte sind
das Wesentliche. Es ist mir sehr bewusst,
ihnen psychologisch laugst noch nicht
bewusst.

Fig. 58: Rivkah Schärf Kluger (1959)

Håndskriftens domanter er en dynamisk levende rytme, stor sammenhæng og guirlander, som placerer hende i den store hovedgruppe af følelsesmæssigt begavede og spirituelt anlagte kvinder. Der ses nogle labile træk som imidlertid modvirkes af varme og ægthed i relationer, engagement, og markant flid og arbejdsomhed, jfr. lignende egenskaber hos Toni Wolff, Cary F. Baynes og Hilde Kirsch.

De dalende linjer som ses i tilgængelige håndskrifter i en lang periode fra 1947-59 er påfaldende og tyder på depressive anlæg. Da de grafologisk ikke synes at have endogene træk, er det nærliggende at forbinde dem med tidens antisemitisme såvel som den kollektive nedprioritering af det sjælelige og spirituelle, som til stadighed kræver nøjere analyse. Men hun fik Alzheimer i begyndelsen af 70'erne, så der er også den mulighed at hun ubevidst har mærket en disposition.

En særlig detalje fortjener opmærksomhed: begyndelsesbetoninger og overzonebetoninger. Hun vil gerne markere sig og har et stort program, selvom harmoniske relationer og introverteret følsomhed måske er det vigtigste. Men hun skriver også midt i ordene markant arkadebetonede overzoner, som indicerer konstruktivitet som overtager og bygger videre på indvundne erfaringer, og dermed gerne begejstret vil lancere videreførelsen. Det ses undertiden hos arkitekter, men sjældent hos psykologer, findes dog hos Erich Neumann.

Vladimir Rosenbaum (1894-1984) blev født i Minsk, men kom som 8-årig til Schweiz, hvor han studerede jura. Da Jung som præsident for den internationale psykotераpeutiske forening, med sæde i Tyskland, i slutningen af 30'erne kom i vanskeligheder med de tyske nazister, fik han substansiell juridisk hjælp af Rosenbaum til at udfærdige nye foreningsvedtægter, som tilgodeså Jungs europæiske balancestrategier. Men Rosenbaum deltog desuden i de spanske protester imod Franco og blev efter hjemkomst i Schweiz straffet med 4 måneders fængsel og frataget sin bestalling. Hans individuationsdrømme i fængslet interesserede dog Jung, som imidlertid blev nødt til at acceptere beslutningen fra den psykologiske klub, at den nu psykologisk interesserede Rosenbaum ikke var velkommen dér. I parentes bemærket havde Jung også haft markante sympatier for Franco-styret. Den nødstedte Rosenbaum fik dog en aftale om et besøg hos Jung i Bollingen, men kom ikke indenfor; udenfor på den støvede vej ved jernbanesporet mødte Jung ham med retorikken, "at selv et dødeligt såret dyr ved hvor det må gå hen alene og lægge sig til at dø". Umiddelbart en følelsesmæssigt uforståelig reaktion fra Jung, som dermed viste sin utilstrækkelighed i sammenhængen, med mindre man udlægger det som et specielt, men noget brutalt

terapeutisk spark for at konstellere livsvilje hos den slagne Rosenbaum. **Olga Fröbe-Kapteyn** tilgav i hvert fald aldrig Jung den behandling og inviterede Rosenbaum til Eranos-møderne, hvor hun forgæves forsøgte at sætte dem sammen til samtale. Rosenbaum slog sig ned i Ascona, hvor han blev en kendt og skattet antikvitethandler, og det får stå hen i det uvisse om Jung ville opfatte en sådan metier som et godt sjæleligt gravsted.

Rosenbaums håndskrift er ensartet, lille, mager, forenklet, ret sammenhængende med god stregelasticitet og med guirlander i mellemzonen:

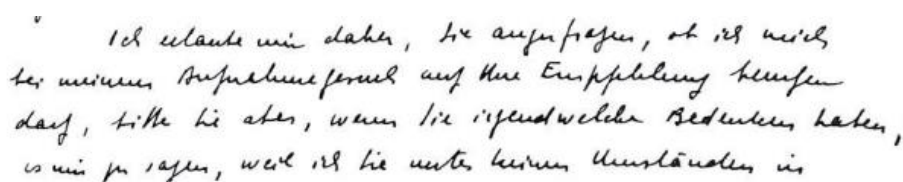


Fig. 59: Wladimir Rosenbaum (1935)

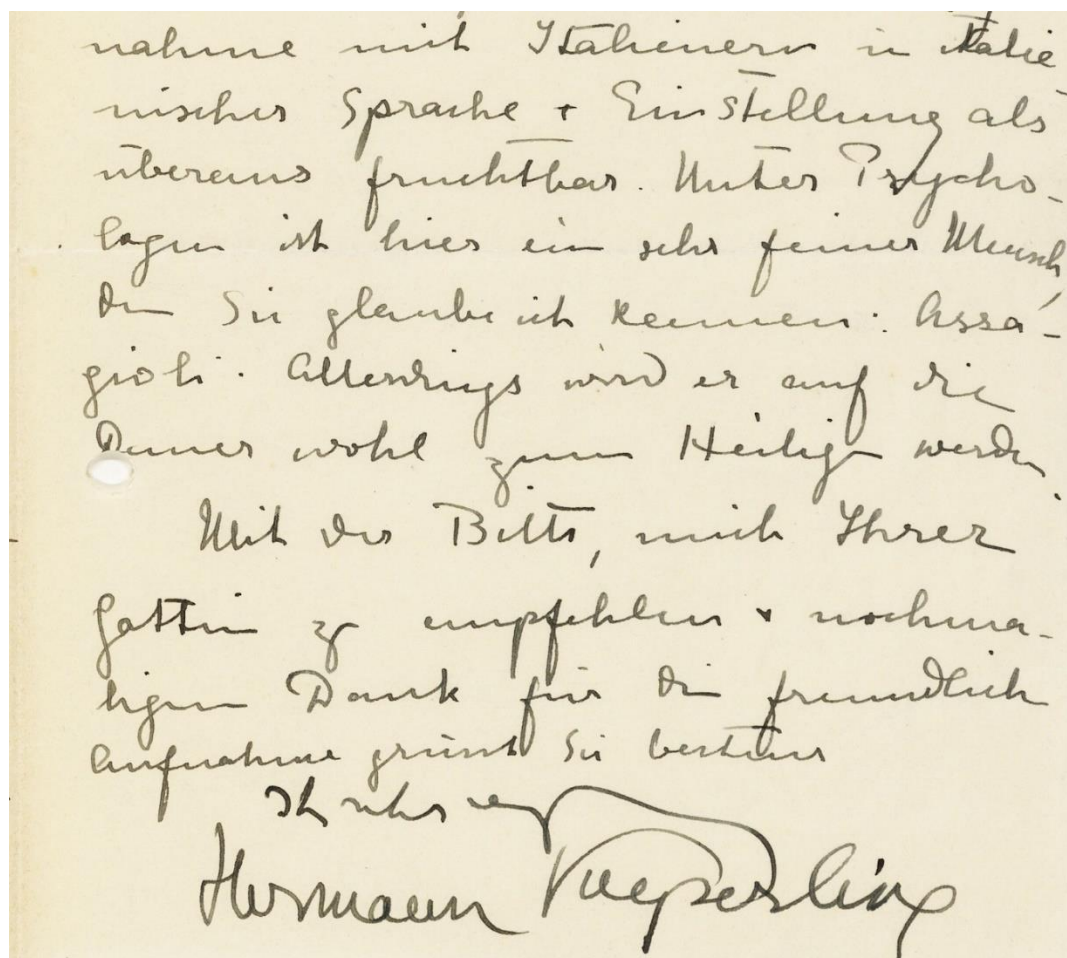
Skriftkendetegnene udstråler overblik, forstandsstyrke, intensitet, følsomhed, ægte beskedenhed, tilpasningsevne og venlig kontaktevne. Indfølelse, evnen, skønsomheden og pligtfølelsen har træk tilfælles med sinologen Richard Wilhelm (fig. 51)

Eranos

Eranos betyder på græsk en pulje af bidrag, og selskabet, der havde fået sit navn fra Rudolf Otto, der ikke selv deltog i møderne, startede sine årlige august-symposier i 1933 i Ascona i Schweiz med bidrag fra psykologer, antropologer, mytologer, filosoffer, religionsforskere m.fl. Initiativet kom fra Olga Fröbe-Kapteyn med støtte fra Jung. De havde mødt hinanden i **Graf Hermann Keyserlings** 'Schule der Weisheit' i Darmstad, hvor Jung i øvrigt også havde mødt Richard Wilhelm. Skolen der blev dannet 1920 havde præsentationer og foredrag af kunstnere og repræsentanter fra de humanistiske videnskaber og kan ses som forløber for Eranos konferencerne, som blev et unikt europæisk forum for spirituel brobygning mellem Vestens og Østens orientering. Jung skrev senere inskriptionen i Ascona: "Måtte lyset fra den europæiske ånd, som fra Eranos i denne dunkle tid er udgået i så mange år, blive tildelt et endnu længere liv, således at det kan opfylde sin rolle som et fyr for den europæiske samling."

Graf Herman Keyserling (1880-1946) og hans 'Schule der Weisheit', støttet af Thomas Mann, blev således en forløber for Eranos, så vi begynder med ham. Han voksede op i en aristokratisk familie i Litauen og studerede i Rusland både geologi og filosofi. Han er mest kendt for sit store værk 'Reisetagebuch eines Philosophen' om sine rejser i Asien og Amerika. Jungs og Keyserlings relation var lidt kompliceret, de var på linje mht. Østens filosofi, og Jung respekterede det excentriske element hos aristokraten Keyserling, men mente at han levede i en drømmeverden uden føling med hvad der foregik i mellemkrigsårenes Europa, og uden evne til at forarbejde skyggesiderne. Der var desuden mange irritationsmomenter, bl.a. mente Keyserling, at han kunne sende sine drømme med posten til Jung og få gratis tolkninger tilsendt dagen efter. I mundtlige samtaler talte Keyserling uophørligt og Jung fik ikke et ord indført, en meget uvant situation. Keyserling var redaktør på udgivelser af essays om ægteskabet, og inviterede Jung til at skrive

om 'Ægteskabet som psykologisk relation'. Hans håndskrift svarer lidt til Jungs opfattelse af ham:



nahme mit Italienern in italie-
nische Sprache + Einstellung als
überaus fruchtbar. Unter Psycho-
logen ist hier ein sehr feiner Mensch
den Sie glaube ich kennen: Assa-
gioli. Allenfalls wird er auf die
Dauer wohl zum Heiligen werden.
Mit der Bitte, mich Ihrer
Güte zu empfehlen + nochma-
ligen Dank für die freundlich-
aufnahme grüße Sie besten
Hermann Keyserling

Fig. 60: Hermann Keyserling (1925)

Den er stærkt uregelmæssig, men originalt formgivet. Rytmen er uharmonisk og elasticiteten svinger mellem det løse og det spændte. Mellemzonen er bred og sammenhængende. Markante t-streger i overzonen og ret dybe underzoner. Den meget store og berigede underskrift viser hans selvfølelse og det aristokrastisk-prætentiose i hans væsen. De øvrige tegn tyder på en righoldig husholdning af tanker, idéer og følelser, som flyder i en stadig strøm uden at han dog får det hele anbragt i en større og stabil orden. Selvdisciplinen kommer i anden række. Han er meget åben, impulsiv og intuitiv,

også overfor sine medmennesker, men han binder sig ikke gerne i forpligtende relationer, dertil er uafhængighedstrangen for stor.

Olga Fröbe-Kapteyn (1881-1962) var den egentlige grundlægger af Eranos sammen med Jung i Ascona 1933. Hun var datter af hollandske forældre i London og fik en meget fysisk betonet ungdom, hun var cirkusrytter, dyrkede skisport og var en af de første kvinder der besteg Mount Everest. Da hendes mand, der var flyver og fotograf styrtede ned i Rusland, slog hun sig ned i Ascona i 1920, hvor hun byggede den konferencevilla, Casa Gabriela og Villa Eranos, som blev samlingsstedet for symposierne. Efter studier i indisk religion og samarbejde med den amerikanske teosof Alice Bailey om et muligt spirituelt center, mødte hun Jung i 1930, der støttede Eranos-projektet. Olga og CG fik et langt venskab, selvom hun aldrig tilgav ham den måde han havde behandlet Wladimir Rosenbaum på. Hun gik altid eksotisk klædt med smykker og gevandter, og var ligesom Keyserling en af de få der med sin talestrøm kunne gøre Jung fåmælt.

Hun fik desuden langt venskab og korrespondance med Erich Neumann, samt ægteparret Paul og Mary Mellon, med hvem Bollingen Foundation senere blev etableret. Hun malede og samlede på rejser i USA m.m. en mængde moderfigurer fra indfødte (FBI der ikke havde sans for det mistænkte hende under krigen for at disse ting var nazistiske budskaber), og blev spøgefuldt kaldt 'Den store moder' af Cary F. Baynes og Eranos deltagerne.

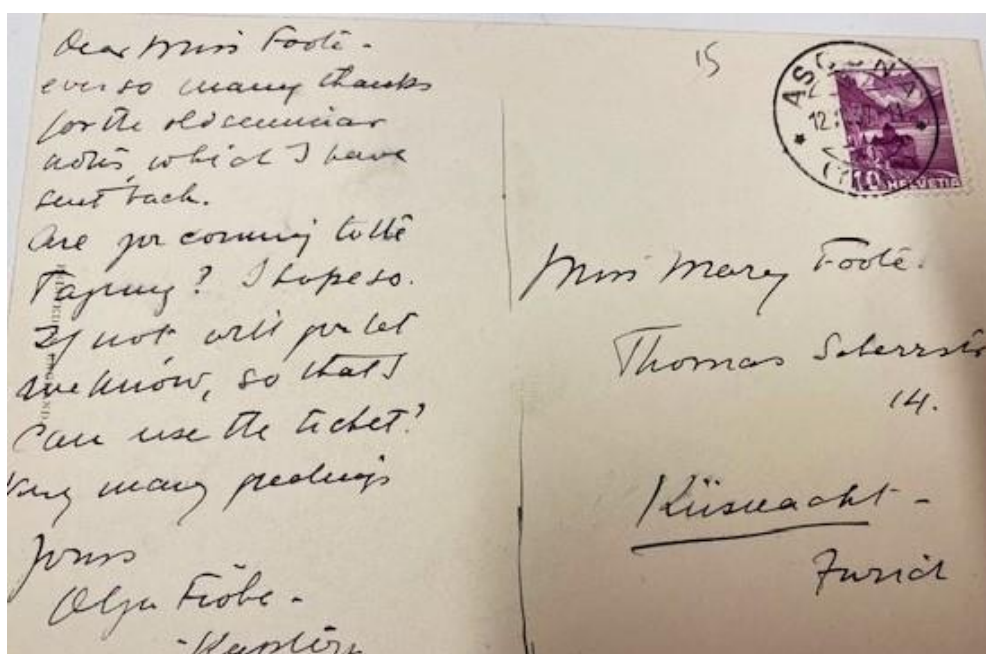
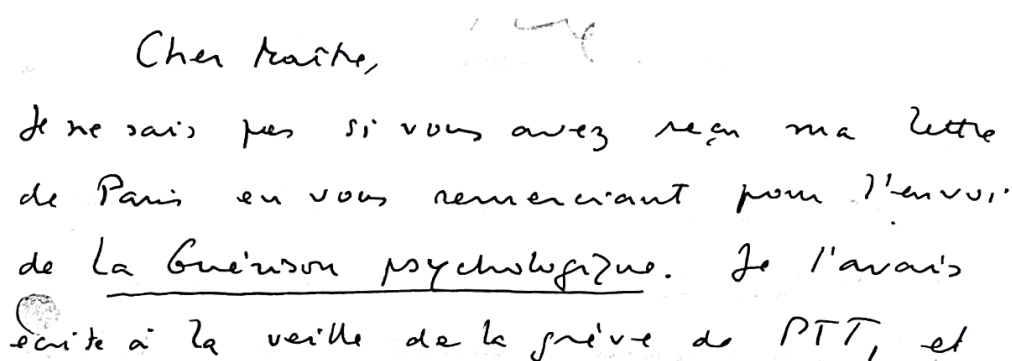


Fig. 61: Olga Fröbe-Kapteyn

Hendes håndskrift er hurtig, skrå, sammenhængende, forenklet med vinklede guirlander. Som tyder på stor energi og foretagsomhed. Hun er kontaktskabende, projektminded og funktionel, om ikke ekstraverteret af type, så ret udadgående i sit handlingsliv. Hun er åben og reel, der er f.eks. ikke tegn på tendenser til hverken magtkomplekser eller inflation mht. 'Den store moder', som nogle Eranos-deltagere havde hende i kikkerten for, tværtimod, hun er ærgerrig, men meget ærlig arbejdsom, næsten lidt puritansk, jfr. det lidt magre i formgivningen. Hun søger sammenhænge og indsigt, og besidder samtidig meget organisatorisk beslutsomhed og målbevidsthed. Man kan grafologisk ikke se det mediumistiske, som hun gik for at have, men derimod ses meget 'nerve' for det essentielle, som nok var hendes 'linje' til f.eks. Erich Neumann. Og i de meget hurtigt skrevne opadstigende linjer med magre underzoner ses foruden selvdisciplin utålmodig optimisme og trang til forandringer. Mary Bancroft beskrev hende som én der livet igennem bevægede sig en tomme eller to over jorden. Grafologisk kan man tilføje, at selvom hun rejste på en højbane, var 'straightness' i relationer hendes adelsmærke.

Et af store navne i Eranos-kredsen var **Mircea Eliade (1907-86)**. Opvokset og uddannet i Rumænien blev han religionsfænomnolog, myteforsker og en kapacitet mht. indisk filosofihistorie. Efter 2. verdenskrigs udbrud blev han kulturattaché i London og Lissabon, og efter krigen slog han sig ned i Paris. I 1957 blev han professor i Chicago og samarbejdede med teologen **Paul Tillich**. Eliade og Jung mødtes i Eranos-sammenhænge og var meget på linje. F.eks. at religiøse forestillinger er en vital del af den menneskelige bevidsthed, og findes til alle tider i alle kulturer, nerven i hans store forfatterskab.

Hans håndskrift er en intuitiv, næsten poetisk begavet forskerskrift med stor indføling og sans for det egenartede, hvilket ses i den harmoniske disponering af ord og linjer, og den trådede, ret lille og usammenhængende mellemzone, som imidlertid også indeholder dét, der grafologisk kaldes usynlig sammenhæng, dvs. at det skrevne og rummet imellem det skrevne indgår i en billedmæssig helhed:



Cher Pierre,
Je ne sais pas si vous avez reçu ma lettre
de Paris en vous remerciant pour l'envoi
de La Guérison psychologique. Je l'avais
écrite à la veille de la grève de PTT, et

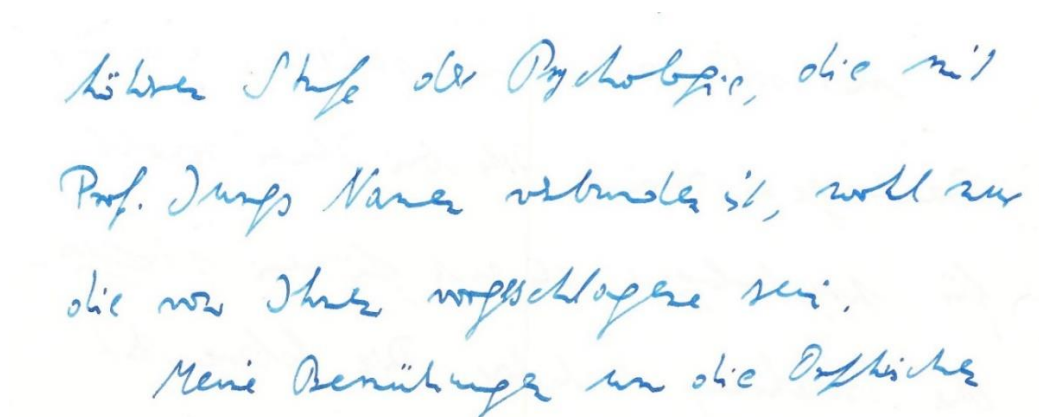
Fig. 62: Mircea Eliade (1953).

Det betyder at han kan 'læse' det bagvedliggende indhold i fremtoningerne, og at han fordringsløst er viet til disse sine opgaver. På det almenmenneskelige plan er han elskværdig, uselvisk og indlevende uden at være særlig social eller aktiv i relationer, og typologisk vil man på grafologisk grundlag bedømme ham som introverteret intuitiv.

Karl Kerényi (1897-1973) var en ungarn'sk filolog og religionshistoriker, og en anden hyppig deltager i Eranos symposierne, inviteret af Jung. Han

emigrerede i 1943 til Schweiz, men gav forelæsninger på en lang række universiteter i Europa, ligesom han gennem flere årtier havde en omfattende korrespondance med Thomas Mann om mytologi, religion og psykologi. Han blev desuden medstifter af Jung-instituttet i Zürich, hvor han også forelæste. Hans store forfatterskab er centreret i den psykologiske forståelse af myterne, især de græske og romerske.

Hans håndskrift er præget af en uregelmæssig, men meget ekspressiv og levende stil med originale forbindelser:



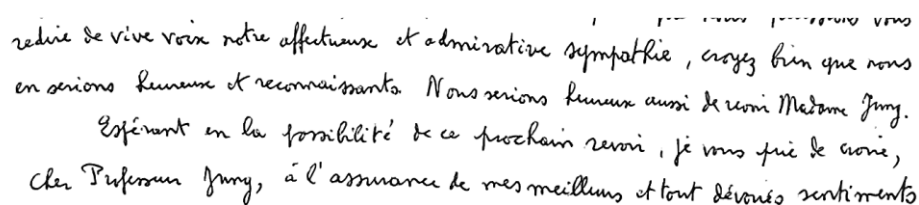
höher Stufe der Psychologie, die mit
Prof. Jungs Namen verbunden ist, wohl nur
die von Ihnen vorgeschlagene sei.
Meine Bemerkungen zu der Aufsicht

Fig. 63: Karl Kerényi (1946)

Den trådede, men ret elastiske stil vidner sammen med de øvrige skriftkendetegn om en usædvanlig intuitiv begavelse med et frodigt væld af indtryk, tanker og indsigter. Han har en stor horisont og han har også brug for plads til sin utraditionelle udfoldelse. Der er næsten noget kunstnerisk ekspressivt over stilen, og som hos Eliade viser billedharmonien mellem det skrevne og rummet mellem det skrevne evnen til at 'læse' det indre indhold bag de ydre fænomener. Men modsat Eliade vil Kerényi ikke kun analysere, men også potensere mytologien og det livstematisk. Følelsesmæssigt er han modtagelig, sensitiv, indlevende og meget varm og givende, samtidig med at han i relationer er aldeles uafhængig og frihedssøgende, og derfor behøver rum, anerkendelse og tilpasning.

Henry Corbin (1903-1978) var en fransk filosof og teolog der kastede sig over studierne af den persiske tolvhundredtals muslimske tænker Suhrawardi, og blev professor i iranske studier. Han oversatte også Heidegger og skrev om kristen mystik inkl. Swedenborg. Han var på linje med Jungs teorier om det kollektive ubevidste og blev fra 1949 en respekteret forelæser i Eranos symposier. Han fik stor indflydelse på 2.generationsudviklingen af den analytiske psykologi, bl.a. James Hillman.

Hans håndskrift er lille, vertikal, relativ langsom, sammenhængende med arkader i mellemzonen:



redire de vive voix notre affectueuse et admirative sympathie, croyez bien que nous
en serions heureux et reconnaissants. Nous serions heureux aussi de revoir Madame Jung.
Espérant en la possibilité de ce prochain revoir, je vous prie de croire,
Cher Professeur Jung, à l'assurance de mes meilleurs et tout dévoués sentiments

Henry Corbin

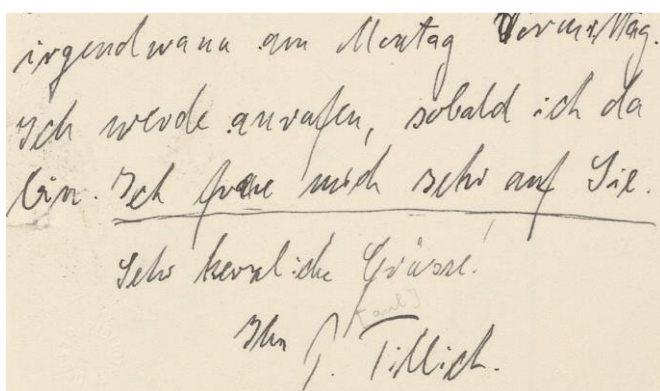
Fig. 64: Henry Corbin (1953)

Stilen er meget meditativ og introverteret, og rytmen er ikke særlig stærk. Han har horisont og overblik intellektuelt, bl.a. fordi han ikke tillader at ego'et overskygger udsynet, men sjæleligt, spirituelt og følelsesmæssigt søger han stilfærdigt ly uden for den ydre verdens friktioner. Formgivningen er meget enkel, nogle steder næsten barnligt ukompliceret, han tilpasser sig for ikke at blive forstyrret og for at kunne hellige sig hvad han opfatter som det essentielle og meningsfulde. Grafologisk kan man ikke se tegn på vitalitet, han gemmer sig for ikke at komme til skade.

Paul Tillich (1886-1965) var tyskfødt teolog og eksistensfilosof, blev professor i Frankfurt am Main og holdt foredrag over det meste af Tyskland, men kom i modsætningsforhold til nazisterne, og måtte i 1933 emigrere til

USA. Han var påvirket af bl.a. Schellings naturfilosofi og Heidegger, hans mest kendte værk er *'The courage to be'*

Håndskriften er skrå, ret hurtig, snæver med bløde vinkler og stærkt uregelmæssig. Originalt formgivet, og i nogle af skriftprøverne med dybe og magre underzoner, men stregelasticiteten er meget svingende mellem løs og knækket elasticitet, lige som trykket er stærkt svingende. Skriftkendetegnene inkl. mange rystelser og en meget uharmonisk rytme vidner om et begavet og uhyre følsomt menneske martret af store indre modsætninger og udfordringer, som han forsøger at finde fodfæste i. Han er stræbsom og har et stærkt behov for at formulere sig, men selvfølelsen undermineres af ukendte dissocierende kræfter og en ængstelighed, som han har svært ved at indkredse. Han føler sig ofte som et jaget vildt, er næste dostojevski'sk 'nervøs' i relationer samtidig med at han inderligt håber at varm nærhed og anerkendelse kan frisætte og støtte ham til det han er sat i verden for: formulering af spirituelle perspektiver.



irgendwann am Montag Vorunt. Tag.
ich werde anrufen, sobald ich da
bin. Ich freue mich sehr auf Sie.
Sehr herzlich Grüsse.
Hr. P. Tillich.

Fig. 65: Paul Tillich (1932)

Max Pulver (1889-1952) var en schweizisk forfatter og jungiansk orienteret grafolog, som interesserede sig for rumsymbolik, men også udtryk for begavelse såvel som kriminalitet i håndskriften. Kendt for bøger som *'Symbolik der Handschrift'*, *'Trieb und Verbrechen in der Handschrift'* og *'Intelligenz im Schriftausdruck'*. Han grundlagde Schweizerische Graphologische Gesellschaft i 1950, hvor han var præsident til sin død.

Håndskriften fra 1935 er skrevet i en meget selvstændig, ekspresiv, næsten designbetonet, visuel stil:

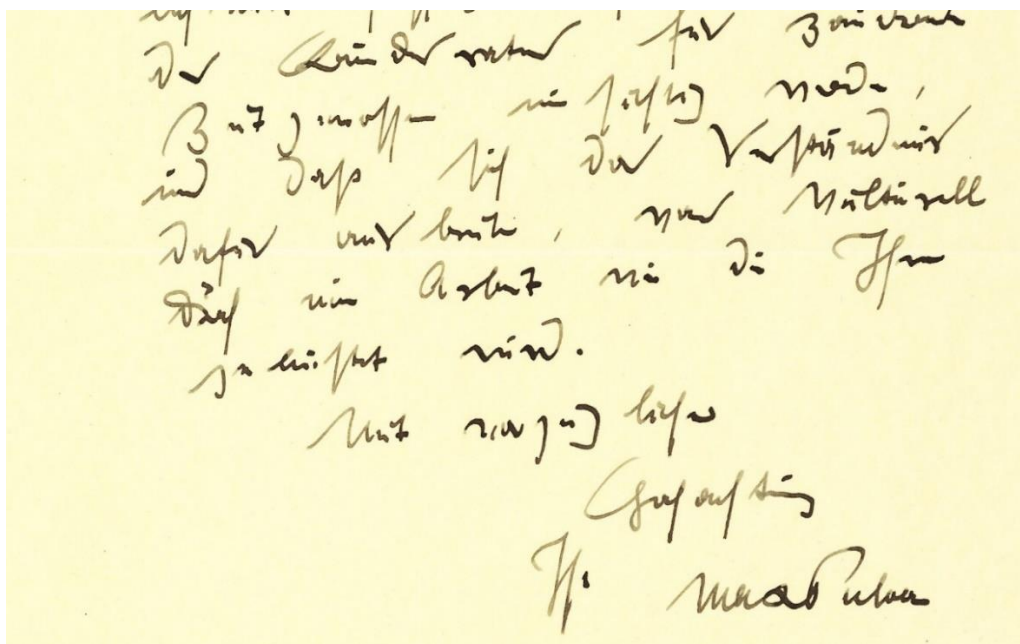


Fig. 66 a: Max Pulver (1935)

Den vidner om et usædvanligt alsidigt begavet menneske med stort overblik og stor sans for essens, værdi og intensitet, og tilsvarende stor og dybtgående arbejdsomhed. Formgivningen er original, forenklet, men også fyldig og stedvis beriget, der er stor trang til at 'skrive på tavler', og derigennem både bevidne, som også historisk levere sin tribut til frigørelse og selvtilblivelse. Han prøver næsten med sin håndskrift visuelt at vise, hvad hans karakterologiske guddom har fristet ham til at fortælle om menneskelig frigørelse og mulighed for manifestation. Forestillings- evnen er højt udviklet, og der er klare tegn på, at behovet for at forene analytiske pointer med vitale behov for at kunne gestalte indre virkelighed synligt udadtil er et centralt individuationstema. De senere håndskrifter er mere modererede guirlandeskrifter, indre kontra ydre rum er ikke et stort filosofisk eller eksistentielt tema, menneskelig midte derimod, håndskriften viser klarhed og vitalitet såvel som tilpasning, modtagelighed, grundighed og realitetssans.

Gegenwärtig ist bei mir Schreibepause - aber
 die Bismarckung & an eine europäische Zeit & ruhens
 ich werde auf, sobald einmal Ferien sind
 Mit aufrichtigem Dank
 Ihr Max Pulver

Fig. 66b: Max Pulver (1949)

Friedrich Seifert (1891-1963) hørte til den tyske kollegakreds, som Jung bekymrede sig for før og omkring 2. verdenskrig. Han frekventerede Jung og Toni Wolff før krigen og blev et ankerpunkt i Jungs bestræbelser på at beskytte de tyske dybdepsykologer. Seifert blev ligesom Jung professor ved et teknisk universitet, i München og som filosof, og havde en omfattende korrespondance med Jung om grænseområderne mellem filosofi og psykologi, herunder Hegel. Det var til Seifert at Jung skrev – ironisk såvel som selvironisk: "Hegel er en psykolog forklædt som filosof – ligesom jeg er en filosof forklædt som psykolog". Seifert er bl.a. kendt for en lysende klar fremstilling af dybdepsykologiens udvikling fra Freud til Jung: 'Tiefenpsychologie'

Liegung Ihre Lefra nicht als Witz in die Luft ausst.
 Für alle Fälle überprüfe ich Ihnen für
 die Revisionsbüro, damit die die Möglichst
 Leben, Ihre Kindheit niederentzweifeln; selbst =

Fig. 67: Friedrich Seifert (1930)

Hans skrift er yderst formbetonet, sammenhængende og kompleks, som Jungs egen håndskrift og som fx Trübs fig.22, Erich Neumanns fig. 56 og Max Pulver fig.66, men har ligesom disse også bevægelsesrytme, som vidner

om dynamik og kreativitet. Guirlanderne viser åbenhed og relationsevne både indadtil og udadtil. Originaliteten i skriftbilledet viser en usædvanlig sammensat begavelse, frodigheden viser fantasi og sjælelig dybde, sammenhængen og de skarpe forbindelser et overlegent intellekt. Men alt i alt en kompliceret natur, karakterologisk næsten en moderne udgave af Søren Kierkegaard, men mere farverig og bredspektret, jfr. Fig. 68. Grafologisk er det bemærkelsesværdigt, at der foruden trykket, som viser den kreative lidenskabelighed, også er tværtryk, som fx også ses hos Elianor Bertine, og som betyder omdirigering eller forskydning af basal libido; i denne udgave formentlig til erkendelse.

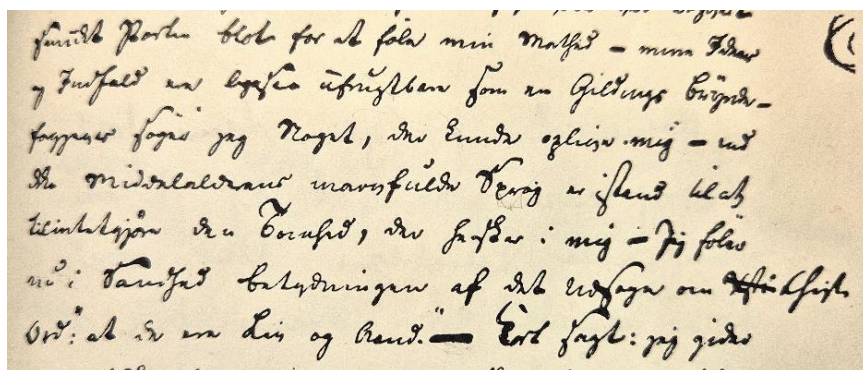


Fig. 68: Søren Kierkegaard

Gilles Quispel (1916-2006) var søn af en grovsmed fra Rotterdam, men han egnede sig ikke til at gå i faderens fodspor og viede i stedet sit liv til klassisk filologi, teologi og religionshistorie, især studiet af gnosticismen i alle dens facetter. Han blev professor i Utrecht i 1951, var bl.a. involveret i den såkaldte 'Jung Codex' og havde en stor korrespondance med Jung. Han var en flittig foredragsholder i Eranos såvel som Junginstituttet i Zürich. Det store forfatterskab er samlet i 'Gnostica, Judaica, Catholica: collected essays of Gilles Quispel'.

Neugierig, geküsst. Herr Barnes braucht das nicht
 zu fürchten. Es wäre doch schön, wenn ich während
 meinen Vorträgen in Zürich im Frühjahr erstmalig
 den Inhalt des Evangeliums der Wahrheit bekannt
 geben könnte.

Hochachtungsvoll
 G. Quispel

Fig. 69: Gilles Quispel (1950)

Håndskriften adskiller sig fra de øvrige religionshistorikere i kredsen ved at være udpræget ensartet og regelmæssig med en lidt kantet rytme, og med 'sekundær bredde' i mellemzonen, dvs. med ret snævre bogstaver, men med stor og lidt forceret afstand imellem dem. Det indikerer meget stor viljesstyrke, selvdisciplin, pligtfølelse og ansvarsbevidsthed, men også med visse omkostninger for følelseslivet personligt. Hans etik, konsekvens og arbejdsmoral er høj, han stræber vedholdende og omhyggeligt efter orden og klarhed, hvilket også bliver en del af hans persona og karakteristisk for hans relationer. Han er på alle måder meget struktureret, men der er en risiko for at hans ihærdighed leder tankegangen og kreativiteten i formalistisk/konceptualistisk retning.

Herbert Read (1893-1968) var en engelsk digter, litteraturkritiker og kunsthistoriker, som blev medredaktør sammen med Gerhard Adler og Michael Fordham på den engelske oversættelse af Jungs samlede værker. Og det var Herbert Read som anbefalede R.F.C. Hull som oversætter, og ikke Cary F. Baynes som også var på tale, eller Barbara Hannah som var i gang. Herbert Read købte sig også ind i forlaget Routledge, som senere sammen med Kegan Paul stod for udgivelsen. Read havde mange drøftelser med Jung om moderne kunst, og han deltog også i de sene forhandlinger om udgivelsen af Jungs erindringer.

Håndskriften er bred, trådet, sammenhængende, ret tryksvag og løs elastisk med kurvet formgivning, og vidner om indfølelse, intuition, alsidighed og smidighed.

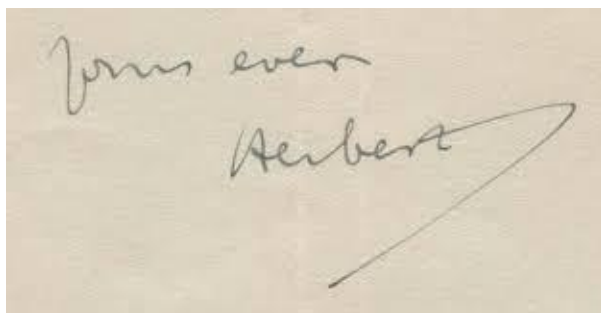
A photograph of a handwritten signature on a piece of aged, light brown paper. The signature is written in a cursive, flowing script. The first line reads "Yours ever" and the second line reads "Herbert". A long, sweeping horizontal stroke extends from the end of the name "Herbert" across the bottom of the signature.

Fig 70: Sir Herbert Read

Den jødiske religionsforsker **Gershom Scholem** var også en skattet Erannos-deltager, men det har ikke været muligt at finde håndskrifter fra ham.

Sekretærene

I begyndelsen af Jungs karriere var det Emma Jung der var sekretær, lidt senere også Jungs søster Trudy der kom hver lørdag i mange år, og indimellem Jungs datter Marianne. Forelæsninger og seminarer blev stenograferet af flere, men først og fremmest af Cary F. Baynes, men da hun og Peter Baynes tog til Californien i 1927/28 manglede Jung en sekretær der kunne stenografere. Han fik herefter og frem til sin død en længere række af sekretærer, og han advarede dem om sit hidsige temperament, og at de ikke skulle prøve på at gøre sig uundværlige, "et typisk kvindeligt forsøg på at tilrive sig magt".

Mary Foote (1872-1968) blev den der kunne træde ind som stenograf efter Cary F. Baynes.

Hun var en amerikansk professionel kunstmaler, kendt for portrætter. Hun havde studeret ved Yale, og havde en stor begavet vennekreds bl.a. O'Neil og D.H. Lawrence. Hun var en høj, elegant, men skrøbelig kvinde, arbejdede skiftevis i New York, Paris og Beijing, og efter en tur i Kina, hvor hun var på randen af et nervesammenbrud, tog hun i 1927 efter råd fra vennerne med den transsibiriske jernbane tilbage for at mødes med 'den gamle djævel i Seestrasse' i Zürich. Jung var ikke meget for at tage hende i analyse, men da han så hendes portrætter af indfødte amerikanere ombestemte han sig. Men hun blev også hurtigt sekretær og tog noter og referater til alle Jungs seminarer og lavede kopier mm., opgav maleriet og solgte sit atelier i New York, dvs. hun malede i smug. Til hjælp med sekretærarbejdet fik hun desuden en engelsk dame som assistent. Hun havde kun planlagt et år i Zürich, men endte med at blive i nærheden af Jung omtrent til hans sidste dage.

Hendes håndskrift er pastos, fyldig, stærkt uregelmæssig, meget trykstærk, originalt formgivet med kunstneriske stilelementer, guirlander og ret sammenhængende. Rytmen er stærk men uharmonisk og stregelasticiteten varierer mellem løs og spændt:

A handwritten note in cursive script on a light-colored, textured paper. The text is written in dark ink and reads: "And here is a little notice which I happened to see just now — just what you have told us before." The note is slightly tilted to the right.

And here is a little notice
which I happened to see just
now — just what you have
told us before.

Fig.71a: Mary Foote (1938)

A handwritten note in cursive script on a light-colored, textured paper. The text is written in dark ink and reads: "me - - get on to Kusnacht soon + but am held up here for the next two or three weeks anyway. As ever, Affectionately - Mary Foote". The note is slightly tilted to the right.

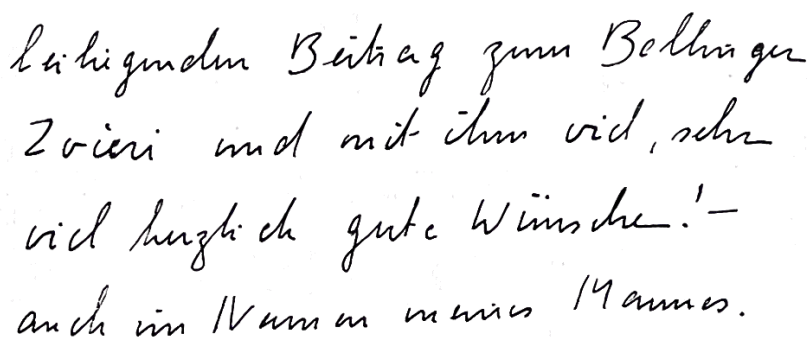
me - - get on to Kusnacht soon +
but am held up here for the
next two or three weeks anyway.
As ever, Affectionately -
Mary Foote

Fig. 71b: Mary Foote (1959)

Hun er meget ekspressiv, natur- og farveglad, impulsiv, varmhjertet, lidenskabelig, utraditionel, bestemt ikke nogen typisk sekretærtype, bortset fra at hun er meget energisk. Bag det følsomt kunstneriske aner man en mørkere og tungere skyggeside. Ikke desto mindre havde hun ry for at være den mest selvudslættende af alle sekretærer, men det var det spirituelle som havde grebet hende. Og så var hun bange for at hun med sit stærke temperament skulle komme på kant med CG. Sammenhængen betyder målbevidsthed og funktionsduelighed. Hun forbinder også ord ligesom CG, hvilket betyder at hun vier sin energi til udvalgte formål og forfølger en indre linje.

Marie-Jeanne Schmid. Da det mere traditionelle sekretærarbejde, som Mary Foote ikke tog sig af, efterhånden gennem 20'erne voksede sig stort, forsøgte Jung sig med søster Trudi og datteren Marianne som sekretærer, men det blev ikke så vellykket. En reel løsning kom først, da Emma fik engageret den unge Marie-Jeanne Schmid i 1932. Hun var datter af Jungs kollega Hans Schmid fra Basel, som CG diskuterede typologi med omkring 1. verdenskrig, og hun havde gennem hele barndommen været veninde med Jungbørnene og var således vel bekendt med hele familien, husholdningen og arbejdet i Seestrasse. Marie-Jeanne blev en sand frelse, hun tog sig af al korrespondance, stenografi etc. – inkl. madlavning en gang imellem, samt at rense CG's piber. Jung underskrev alt som hun havde skrevet uden at læse det, det gjorde han ikke med andre sekretærer. Jung sagde til hende: "du spiller den perfekte sekretær, det er til at blive syg af". Hun blev ikke fornærmet, for hun forstod at det var hans måde at fortælle, at hun også skulle tage sig af sit private liv. Det gjorde hun så, og efter 20 år blev hun gift og stoppede som Jungs sekretær i 1952, men selv efter den tid lod hun sig hidskalde, hvis der var problemer i arkiverne.

Hendes skrift er ift. de øvrige kvinder ret konventionel, lille, nøjagtig, relativ usammenhængende, hvilket betyder realitetssans, uegennytte, beskedenhed, sans for enkeltheder. Hun er temperamentsmæssig modsætningen til May Foote, ikke særlig følelsesmæssig svingende, men forsigtig, påpasselig, stilfærdig, m.a.o. en 'klassisk' sekretær:



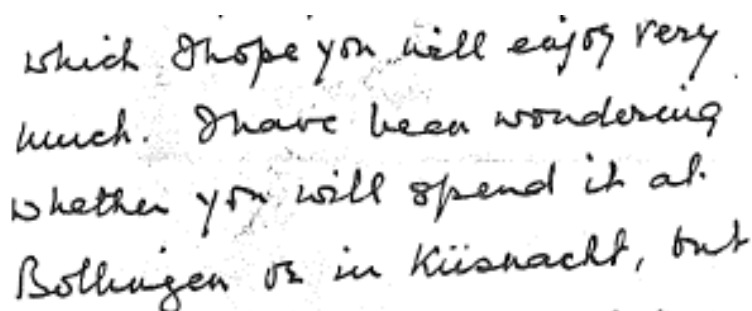
Lebigensten Beitrag zum Geburtstag
Zwiesli und mit ihm viel, sehr
viel herzlich gute Wünsche! -
auch im Namen meines Mannes.

Fig. 72: Marie-Jeanne Schmid (1957)

Toni Wolff forsøgte at presse hende til at afvise alle klienter til Jung, som ikke var psykologer, men det fik Ruth Bailey forhindret.

Una Thomas. Da Marie-Jeanne Schmid trådte tilbage efter 20 års tro tjeneste var der ingen til at udfylde tomrummet. Efter et mislykket forsøg med en ny sekretær lykkedes det Barbara Hannah at overtale Jung til at ansætte en af sine 'skæve' veninder Una Thomas. Hun havde gået i analyse længe før hos både Peter Baynes og Jung, havde levet en menneskealder i Zürich og færdedes i den psykologiske klub, men havde ingen sekretær-kompetencer, hun kunne f.eks. ikke stenograferer, og skrev på maskine som en 'politibetjent', men mente i øvrigt at hun var ufejlbarlig. Et problem var bl.a. at hun var ansat til at bistå om eftermiddagen, hvor Jung sov til eftermiddag, og hvor der ikke var andre hun kunne konferere med, så hun tilrettede Jungs breve som det bedst passede hende, og endte derfor med at måtte fratræde allerede efter et år i 1953.

Håndskriften er veldisponeret, mellemzone-betonet og sammenhængende, lidt forenklet, men ret grundigt og rytmisk formgivet med faste guirlander:



which I hope you will enjoy very
much. I have been wondering
whether you will spend it at
Boltingen or in Küsnacht, but

Fig. 73: Una Thomas (1952)

Markant er også de magre og korte underzoner: hun er intellektuel, rationel og klarhjernet, og virker også struktureret, funktionel og reel nok, når man tænker på hendes rygte, men hun kommer ikke langt ned i det instinktueller og emotionelle, og er dermed lidt beslægtet med sin veninde Barbara.

Aniela Jaffé (1903-1991) blev født af jødiske forældre i Berlin. Studerede psykologi, men flygtede fra nazisterne til Schweiz, hvor hun gik i analyse hos først Liliane Frey-Rohn, siden Jung. Jung tilbød mange jøder, herunder Aniela, gratis terapi hvis de flyttede til Schweiz. Hun blev sekretær for Junginstituttet 1947-55, og derefter Jungs private sekretær. Hun forskede lidt selv psykologisk og har udgivet en del bøger, men er mest kendt for Jungs erindringer, som hun har skrevet det meste af på basis af samtaler med CG. På grund af forlagsrettigheder, som Jung havde afgivet, kunne han ikke selv udgive sine erindringer, men måtte lade en slags ghost-writer gøre det. Det blev til store kontroverser med forlagene, og med Jung-familien, dvs. især datteren Marianne, som censurerede de familierelaterede dele af erindringerne. Hvilket afstedkom store protester fra Kurt Wolff og Cary F. Baynes. Og fra Erich Neumann, der var blevet inddraget som konsulent, og som mente at Jaffés mange tilføjede bidrag skulle reduceres. Hun var efter udvandringen fra Tyskland meget ensom, og erindringerne var hendes eneste indtægt (hun fik 50%!) så hun kæmpede for sin version, støttet af den mere end 80-årige Jung, som holdt sig på neutral og formentlig delvis uvidende afstand. Det lykkedes dog kritikerne at gå til Jung uden om Aniela Jaffé via Ruth Bailey, som på dette sene tidspunkt af Jungs liv var hans nærmeste, og boede i huset i Seestrasse. Og da udgiverne fik taget mod til sig og karakteriserede Jaffés version som '*tanteagtig*', vågnede Aniela chokeret op og fik bogen bedre på plads, selvom den udkom i lidt forskellige versioner på tysk og engelsk. Men Ruth endte med at overtage en del af sekretæropgaverne med CG's korrespondance til ærgrelse for Aniela. Skønt ikke uddannet som analytiker havde Aniela en terapeutisk praksis ved siden af sit litterære arbejde.

Aniela Jaffé's håndskrift fra analyseårene med Jung er en sammenhængende, bred guirlandeskrift, mellemzone-betonet, velordnet og harmonisk, men med store ordmellemrum og dalende linjer:

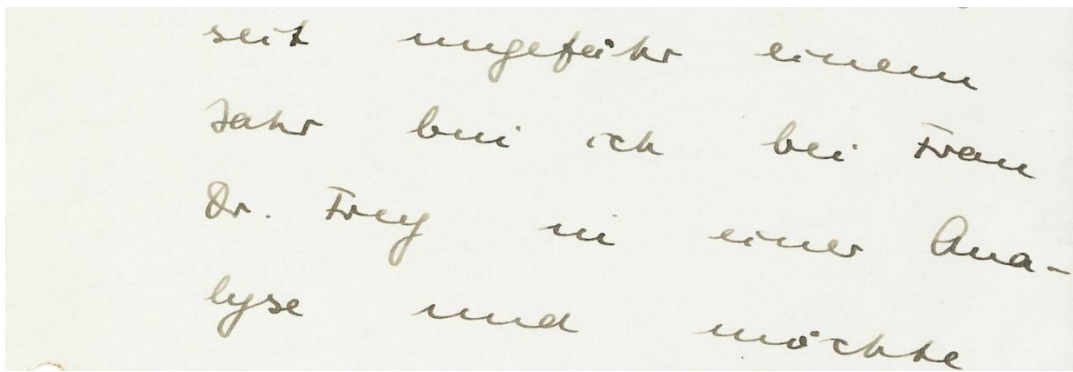


Fig. 74: Aniela Jaffé (1938)

Hun er varmhjertet, blid og elskværdig, indtryksmodtagelig, god til at formulere sig, og har stil- og skønhedssans. Det æteriske og spirituelle i hendes væsen er forbundet med distance og udsyn, og hun undgår friktioner i for tætte involveringer. Men der er brede, åbne guirlander: Hun er alligevel tilbidsfuld grænsende til det vegeterende og godtroende i mange relationer, hun vil gerne være den søde engel der gør alle glade. Hun er ganske uselvvisk og meget flittig og samvittighedsfuld, men kommer alligevel til at fylde meget med sin indlevelse og altruistiske omsorg, grundighed og funktionalitet. 'Det gode, det sande og det skønne' ligger hende nær som livsorientering – men 'det sunde' (hvis vi skal tænke i kvaternitet) mangler på et enkelt punkt: de store ord og linjeafstande, som forstærkes af de nedadgående linjer, viser ikke blot selvbeskyttende sensibilitet, men at følsomheden let bliver til melankoli og følelse af ensomhed. Ordene svømmer som smukke flydende øer på det store ocean. Hun er her i begyndelsen af sin relation med Jung næsten alt for modtagelig for andre og deres dagsorden, og lever for lidt og for uselvstændigt i forhold til sine egne behov.

Det har ikke været muligt at finde håndskrifter fra hendes senere år som sekretær for Jung.

Vennerne

Jung udtalte engang: "Jeg har en enorm korrespondance og træffer utallige mennesker, men har kun to virkelige venner, med hvem jeg kan tale om mine egne problemer; den ene er Erich Neumann, og han lever i Israel, og den anden er Father Victor White i England". Men det stemmer nu ikke helt, for Jung havde mange venner, også blandt dem der blev kolleger, men måske ikke så mange som han kunne drøfte sine individuationsproblemer med, et legitimt behov han måske havde ind imellem, eftersom han var den eneste i kredsen, som ikke var blevet analyseret af andre. Erich Neumann er beskrevet under 'De jødiske relationer', og Peter Baynes, Laurens van der Post og Fowler McCormick under 'Rejserne'. Ikke at forglemme er Ruth Bailey, som også er beskrevet under 'Rejserne', hun blev en livslang veninde, én af de få virkelige veninder

Albert Oeri (1875-1950) var skolekammerat med CG i Basel, og deres familier var nært knyttede sammen. Albert kaldte ham for 'dampvalsen' i studietiden, og de blev sejlervenner og i det hele taget venner for resten af livet. Oeri studerede klassisk filologi og historie, men blev journalist og redaktør af Basler Nachrichten. Han var desuden en glødende modstander af de nazistiske strømninger i 30'erne og blev politiker og medlem af det schweiziske parlament.

Håndskriften er højreskrå og trykstærk, skrevet i en kraftfuld, formsikker og ret ensartet stil med god rytme og elasticitet:

lieber Freund!

Unser Feuilletonredakteur sagt
mir, dass er nichts über das neue
Buch von Keyserling in Annehmlichkeit.
Wir sehen also Deinen Artikel sehr
gerne entgegen.

Mit nochmaligem herzlichem
Dank und Gruß Dein A. Oeri

Fig. 75: Albert Oeri (1934)

Skriften viser et alsidigt begavet og meget socialt engageret menneske med stor klarhed og integritet. Han er energisk og viljefast med stærke principper og etik uden at være usmidig. Et ærligt, modigt og konstruktivt menneske med meget varme og konsekvens, uophørligt indstillet på at gøre en indsats for andre og fællesskabet

Heinrich Zimmer (1890-1943) var en tysk lingvist og indolog. Han fik sin uddannelse ved universitetet i Berlin, og blev professor ved universitetet i Heidelberg 1924-1938, men måtte derefter, fordi hans kone havde jødiske aner, udvandre til England. Efter 2.verdenskrig tog han til USA, hvor han ved universiteterne i Baltimore og Colombia underviste i filosofi, men døde få år efter af lungebetændelse. Ligesom Richard Wilhelm alt for ung, og skønt han var en af de største eksperter i sanskrit nåede han aldrig selv at opleve Indien. Men han udgav bøger om både kundalini yoga og mandalaer i midten af 1920'erne, og i årene inden verdenskrigen gav han forelæsninger både i den psykologiske klub i Zürich og i Eranos, og blev i 1932 ven med CG såvel som mange andre i kredsen.

Håndskriften er en lille, ret usammenhængende forskerskrift, forenklet men grundig, uregelmæssig og med guirlander samt med relativ lille ord- og linjeafstand, som viser trangen til at fordybe sig intenst i et emne, såvel som også behovet for følsomt at bygge rede i tætte relationer:

Hs 1076. 30077

London 20. III. 39.

[Zimmer, H.]

Lieber Herr Professor Jung,
 herzlichsten Dank für Ihre freundlichen Zeilen.
 Sri Ramana (Maharshi, der große Heilige) kurzweg von
 dem Seinen Sri Bhagavan genannt (Bhagavan ist der
 Schöpfer, gewöhnlich Bezeichnung z. B. Krishnas und Jäh-
 dharas) lebt in Tiruvannamalai in Süd Indien. Seit seit
 seinem 17. Jahre zieht er am selben Fleck in Yogihal-
 tung, allmählich hat sich eine Einsiedelei (Ashram)
 und Wallfahrtsort um ihn gebildet mit einem tüchtigen
 Manager und eigenem Post Office (P.O.) und Book Depot,
 in dem Sanskrit, Tamil und in Buchform erschienen sind
 (Sanskrit, English, Tamil). Ich bin im Begriff, in fünf an-
 derhalb mit dem Manager aus diesen Dokumenten ein
 Buch zu drucken, um es zu machen; es wird noch sehr,
 daß die kleine Probe Ihnen sofort sagt. Viel guten

Fig. 76: Heinrich Zimmer (1939)

Victor White (1902-1967) var en engelsk thomistisk orienteret dominikanerpræst og dybt optaget af Jungs psykologi. White var meget yngre end Jung, og de mødtes først efter 2. verdenskrig, men de fik en omfattende korrespondance som for det meste handlede om gudsbegrebet, om Selvet, om det onde, samt immanens og transcendens. Victor White's bøger 'Soul and Psyche' og 'God and the Unconscious' svarede til emner Jung var optaget af, og de blev også drøftet i Bollingen, hvortil Jung inviterede Victor White. White kritiserede Jung for 'kanteisme' og 'dualistisk manikæisme', og Jung kritiserede White for kristendommens fastholdelse af 'privatio boni', dvs. at det onde ikke har selvstændig eksistens, men skal opfattes som fravær af det gode. De blev aldrig enige, specielt vakte Jungs 'Antwort auf Job' bestyrtelse,

men de fortsatte som venner og besøgte hinanden når de var indlagte på sygehuse, Jung med hjerteinfarkt, White efter styrt på sin scooter. Afstanden mellem dem blev dog større, men de sendte varme afskedshilsner i 1960, inden White døde af cancer.

Hans håndskrift er vertikal/let venstreskrå, lille, forenklet og meget usammenhængende, men skrevet i en ensartet stil med god fordelings-og billedrytme:

A photograph of a handwritten note on aged paper. The text is written in blue ink in a cursive, slightly slanted script. It reads: "for the first time. It's marvellous. I only wish I'd known it years ago to tell me what it was the book was doing to me - & others!" followed by "Very gratefully," and a signature "Victor". To the right of the signature is a red number "128". At the bottom left, there is a handwritten number "W1056130549".

for the first time. It's marvellous. I only wish I'd known it years ago to tell me what it was the book was doing to me - & others!
Very gratefully,
Victor
W1056130549 128

Fig. 77a: Victor White (1949)

Skriftkendetegnene viser megen klarhed, spiritualitet og intuition, men også ensom trang til at søge bort fra de vante veje og med puritansk afstand til verdslige problemstillinger og relationer. Alt overflødigt er destilleret bort, også sammenhængen mellem bogstaverne, det er kun essensen og det egentlige i livet der gælder. De opadgående t-streger viser imidlertid det dialektiske i hans orientering og trangen til at debattere.

Der findes imidlertid også skriftprøver med markant tryk, også i underzonerne, som viser djærvhed og lidenskabelighed bag spiritualiteten:

A photograph of a handwritten note on aged paper. The text is written in dark ink in a cursive script. It reads: "only Etobim. It occurs only the Prologue - Epilogue." The handwriting is more pronounced and has more vertical strokes than the previous sample.

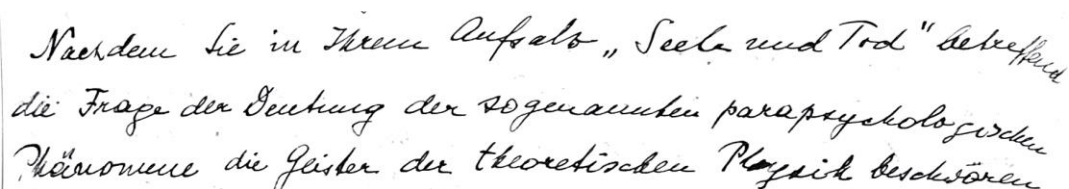
only Etobim. It occurs only the Prologue - Epilogue.

Fig. 77b: Victor White (1955)

Wolfgang Pauli (1900-1958) blev som søn af en kemiker uddannet i fysik i Wien og München. Arbejdede senere ved Göttingen universitet, Niels Bohr instituttet i København, og Hamborg Universitet, og blev professor i teoretisk fysik ved ETH i Zürich i 1928. Efter skilsmisse og moderens selvmord kom unge Pauli i krise, som også medførte alkoholproblemer, og han kom i kontakt med Jung, som i første omgang delegerede ham videre til Erna Rosenbaum, fordi mængden af Paulis arketyperiske drømme af videnskabelige grunde ikke måtte influeres af Jungs orientering. For Jung havde en publicering i sigte, hvilket fandt sted i 'Psychologie und Alchemie'. Endskønt Pauli ligesom Victor White var meget yngre end Jung førte også denne ulige kontakt til venskab. Men også til et vidtgående prævidenskabeligt samarbejde om de erkendelsesmæssige udfordringer i opfattelsen af psyke og materie, herunder synkronicitetsfænomener. Fysikkens nyopdagelser, at de mindste enhedsfænomener kunne optræde/forstås dualistisk som partikel eller bølger fascinerede Jung, fordi han deri så en mulig parallel til den gnostisk-alkymistiske opfattelse af Altet som Unus Mundus, hvilket førte til hypotesen om det 'psykoide', dvs. en principielt uerkendelig enhed mellem det psykiske og fysiske - men som udtrykte sig i synkroniciteterne. Skønt de ikke var enige om alle formuleringer var samarbejdet utrolig vigtigt for Jung på grund af den seriøse, videnskabelige konvergens.

Pauli fik også et kort samarbejde med Marie-Louise von Franz, som han forelskede sig lidt i, og skrev en ode til hendes ære. Men Marlus var uindtagelig, og selv om kontakten matchede hendes egne ambitioner om også at sætte sig ind i matematikkens og fysikkens verden blev hendes dom, at Pauli sværmede intellektuelt for den analytiske psykologi, men slet ikke var rede til at indgå i en konkret analyse af sin egen individualitet. I 1940 tog Pauli til USA, fik nobelprisen i fysik i 1945, og vendte i 1949 tilbage til Schweiz, hvor han blev statsborger.

Håndskriften er højreskrå, grundig, sammenhængende med guirlander. Rytmen er lidt uharmonisk og formgivningen er forholdsvis konventionel. Der er ingen marginer og ordene bliver ikke skilt for enden af en linje, men bøjet ned på næste linje.



Nachdem Sie in Ihrem Aufsatz „Seele und Tod“ betreffend die Frage der Existenz der sogenannten parapsychologischen Phänomene die Gesetze der theoretischen Physik beschwören

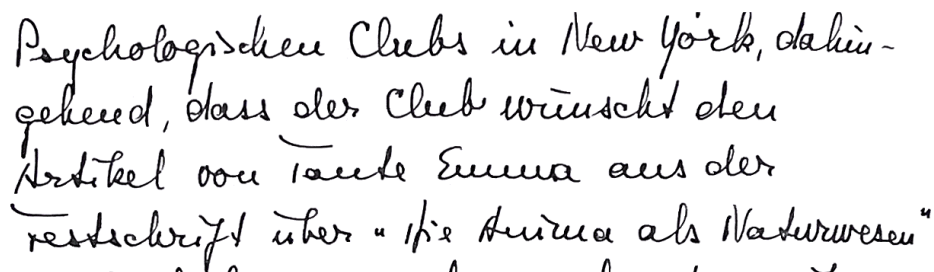
Fig. 78: Wolfgang Pauli (1934).

Skriften, som er fra hans kriseår, viser et følsomt, intelligent og indlevende menneske med aktuelle problemer med at finde ståsted og harmoni. Der findes en tendens til regelmæssighed, man mange skriftprøver viser, at det ikke holder ved. Det er karakteristisk for hans begavelse, at han ikke overkompenserer sin indre usikkerhed, men tager den til sig og forarbejder den med stor åbenhed, grundighed og konsekvens, så meget som det er ham muligt med den intellektualitet, som dominerer ham nu. Tilsvarende isolerer han sig ikke, men søger ivrigt, men sagligt kontakt og fællesskab, og hans meddelsomhed og evne til at kommunikere er glimrende. Han har anlæg for at følge andre og gå ind på andres tankegang, men der er også tegn på at han kan forcere sine bevidste holdninger og mål på bekostning af dybere, ubevidste sider af sig selv. At den formmæssige originalitet i skriften er moderat, og at den karakterologiske grundindstilling er tilpasning, kan måske undre med tanke på at Pauli blev nobelpristager. Psykologisk er det måske en påmindelse om at store opdagelser og indsigter ikke alene kan karakteriseres som kreativitet, men også som en begavelse for at kunne modtage, og at man følelsesmæssigt kan have behov for et kongenialt miljø, for at kunne fostre det unike.

Franz Riklin Jr. (1909-1969) var søn af Jung's kollega fra Burghölzli, Franz Riklin Sr., og var en halvnevø til Jung i og med at hans mor var Jungs kusine. Han studerede medicin i Zürich, gik i analyse hos Jung, blev psykiater efter træning på Burghölzli-klinikken og åbnede derefter sin egen praksis i analytisk psykologi. Han var med i den delegation umiddelbart før 2. verdenskrig, som rejste til Wien for at tilbyde Freud at tage til Schweiz, hvilket Freud afslog med ordene "Jeg tager ikke imod hjælp fra mine fjender!". Som bekendt lykkedes det kort efter for Freud at komme til England. Franz Riklin

Jr. underviste på det nydannede Junginstitut, blev medlem af kuratoriet i 1952 og præsident 1957-69, ligesom han var præsident for IAAP 1963-65.

Håndskriften er vertikal, uregelmæssig, ret stor og pastøs med guirlander, herunder også gennemsløjfede guirlander:



Psychologischen Clubs in New York, dankend,
dass der Club wünscht den
Artikel von Tadeusz E. aus der
Zeitschrift über "Die Seele als Naturwesen"

Fig. 79: Franz Riklin Jr. (1956)

Stilen er meget grundig og konkret/stoflig i formgivningen og minder ikke meget om faderens forfinede skrift, jfr. fig. 5. Han er en meget varmhjertet og sensuel mand, åben, ligefrem og givende. Jovial og måske også lidt enfoldigt godtroende, men han har lært at beskytte sig og stille sine egne følelsesmæssige krav. Han har idealer, men søger grundlæggende det enkle og frodige, også i sine relationer, og holder af natur og farver og alt oprindeligt og ukunstlet. De diakritiske bindinger og svungne T-og F streger i overzonen viser, at også det spirituelle har en stor plads i hans liv. Der er lidt tunge og gennemsløjfede guirlander, som tyder på at visse indtryk kan blive hængende længe inden han får forarbejdet dem. Typologisk er han formodentlig en sanse/føle-type, muligvis ekstraverteret.

C.A. Meier (1905-1995) studerede medicin i Zürich, Paris og Wien. Efter uddannelsen fortsatte han med træning i Burghölzli. Allerede som dreng havde han mødt Jung, sejlede sammen med ham, og blev ligesom Erich Neumann, Victor White, Wolfgang Pauli og Franz Riklin Jr. ven med Jung, næsten en generation yngre end Jung. Han gik i analyse hos Jung i 1920 og startede sin egen terapeutiske praksis i 1930. Han blev en slags 'kronprins', som (næsten) den eneste mandlige blandt de mange kvinder i kredsen, deltog i

Jung's arbejde i den internationale psykoterapeutiske forening, og efterfulgte Jung som professor på ETH i 1948. Han blev yderligere også den første præsident for Junginstituttet, samt den psykologiske klub efter Toni Wolff.

Han var desuden selskabelig anlagt og gode venner med mange, bl.a. Pauli, men ikke med Eric Neumann. Han havde enkelte kontroverser med Jung, bl.a. vedr. opfattelsen af synkronicitet, og mod slutningen af Jungs liv op-hørte venskabet brat mellem Jung og Meier, uvist af hvilken grund.

Hans håndskrift er præget af en levende, men labil rytme og løs streg-elasticitet. Den er uregelmæssig, ikke særlig trykstærk, kurvet og trådet med guir-lander og mange originale sammenhænge:

Fig. 80: C.A.Meier (1957)

Skriften viser et levende og begavet menneske med megen medsvingnings-evne og indtryksmodtagelighed. Han er åben og umiddelbar, er imødekommende og har udviklet kontaktevne og evne til at anerkende andre, og der ses også en god balance mellem introversion og ekstraversion. Typologisk er han formodentlig en intuitiv tænketype, han har en selvstændig, smidig tankegang, men arkadetilløb til overzoner betyder også, at han konstruktivt kan bygge videre på andres indsigter. Han er i det hele taget smidig og hurtigt opfattende og reagerende, men det kan undertiden gå ud over intensiteten og vedholdenheden. Han har meget flair og også bevægelighed socialt, og hans mangler mht. stabilitet, dybde og målbevidsthed kompenseres han med intellektualitet. Karakterologisk har han ikke været så 'borgerlig', som Erich Neumann anså ham for at være.

2. Verdenskrig, Junginstituttet og de sene år

Mod slutningen af 30'erne drog de fleste af Jungs klienter og studerende hjem, mange til USA. Neumann og Kirsch var for længst taget til Tel Aviv, Kirsch endda yderligere på vej til London, som også Freud. Nogle få blev tilbage i Zürich. For Jung betød det mindre belastning fra klienterne og mere tid til at skrive, bortset fra de almindelige bekymringer over udviklingen i Europa, og at indiensrejsen med Fowler McCormick i 1938-39 havde gjort et stort indhug i hans helbred.

En af de kvinder der blev i Schweiz og som kom til at betyde meget for udviklingen af den analytiske psykologi i den kommende periode var:

Jolande Jacobi (1890-1973). Som barn af jødiske forældre voksede hun op i Budapest, og kastede sig ud i et større selskabsliv og etablerede senere i 1928 et 'Kulturbund', et slags Eranos med indslag fra kulturbegavelser, hvortil Jung blev inviteret til at holde foredrag. I 1934 konverterede hun til katolicismen og søgte om at blive uddannet hos Jung, men han forlangte at hun først fik en medicinsk uddannelse, hvilket han normalt kun krævede af mandlige studerende, de kvindelige elever skulle helst være antropologer eller filologer, som kunne bistå Jung med den psykologisk-kulturhistoriske forskning. Hun studerede derefter i Østrig, men kun få måneder fra sin afgangseksamen annekterede Tyskland Østrig, og Jacobi måtte flygte til Budapest. Herfra søgte hun dispensation hos Jung, som imidlertid nådesløst forlangte at hun blev helt færdig med den medicinske uddannelse. Hun må tage tilbage til Wien og fuldføre i jødisk skjul, først i 1938 accepterede Jung hende som elev.

I 1942 udgav hun en bog om Jungs psykologi, som blev så anerkendt, at Jung var tæt på at være jaloux over dens popularitet. Jacobi havde længe haft planer om et jungiansk universitet, og i 1945 ville hun give Jung en udarbejdet fundats for et Junginstitut som gave til Jungs 75 årsdag, men ventede til året efter, hvor Jung imidlertid afslog, han frygtede at det institutionelle ville tage livet af den analytiske psykologis fokus på individuation, og tilføjede yderligere bemærkningen: "Vi har jo kun en række mere eller mindre kurede ældre damer, men ingen medicinsk uddannede". Efterhånden blev han

imidlertid klar over, at instituttet ville blive dannet før eller senere, og at han derfor ligeså godt kunne godtage idéen mens han var i live og dermed kunne få indflydelse på udformningen. Den meget energiske og udadvendte Jacobi havde allerede klarlagt alle juridiske og samfundsrelaterede implikationer og havde således udarbejdet en reel drejebog for etableringen af instituttet. Så meget mere besynderligt var det, at de andre i kredsen ikke ville have hende med i kuratoriet.

Jacobi var ikke vellidt af de mange introverterede, fordi hun var for pågående, rapkæftet og dynamisk. Hun fik øgenavnet 'lokomotivet' for sit administrative drive. Barbara Hannah sagde om hende, at "hun altid havde forbenene nede i truget". Hun var også ofte på kant med CG, som en gang i raseri korporligt smed hende ned af trapperne i Küsnacht i overværelse af Joe Wheelwrigth, hvilket i dagens Danmark formentlig ville have kostet CG 2 måneder betinget. Hun ville analysere CG, og som han sagde 'pick my brain'. Jung respekterede hende imidlertid for hendes kunnen og mod, og overrølede 2 gange kuratoriets flertalsafstemning om ikke at tage hende med.

Jolande Jacobi udarbejdede også i et dossier et forsvar for Jungs deltagelse i de psykologiforeningsmæssige sammenhænge i 30'ernes Tyskland, ligesom hun var aktiv i den komplicerede tilblivelsesproces omkring Jungs erindringer.

Hendes håndskrift er stor, snæver, sammenhængende, med lille ord- og linjeafstand, vinkelguirlander, trykstærk, mellemzone-betonet, næsten ingen venstre og højre margin, og lidt spændt, halvtstiv elasticitet:

Fig. 81: Jolande Jacobi (1939)

Dermed har hun alle grafologiske tegn på en veritabel arbejdshest, hun er dynamisk, udadvendt, energisk, viljestærk, målbevidst, nyttig og idealistisk. Selvfølelsen er stor, hun ved hun er robust og praktisk og effektiv, og for hende er det OK at være engageret, livsnær og ekstraverteret intuitiv, og hun ytrede sig derfor bramfrit om alt. Den lille ord og linjeafstand sammen med mellemzonebetoningen betyder, at hun har et stort behov for nærhed, hun vil gerne bygge rede og danne team sammen med andre, men det betyder også at hun kan være påtrængende, selvom hun også disciplinerer sig, jfr. de snævre, ret regelmæssige vinkler. Selvkritikken er dog ikke hendes stærke side, hun har lidt skyklapper på, og hendes egne intentioner og projekter fylder så meget, at hun ikke oplever tilstrækkeligt hvor de andre er henne i processen. Hendes nogle steder klemte mellemzoner tyder på, at hun fortrænger følelser og finfølelse, samt på overkompenseret angst – angst for ensomhed og måske sine egne spøgelse. Det energiske og viljesbetonede, som således både er hendes force og værste fjende når det drejer sig om relationer, kan minde lidt om karakterologien i Freuds skrift, se fig.8. Hun skriver også med meget små marginer, det kan betyde at hun ofte er naiv overfor sin egen fortræffelighed og fører sig hovedkulds frem uden pli og stil. Grafologisk bedømt må man sige, at hun i alt væsentligt svarer godt til de biografiske beskrivelser af hende, bortset fra at der i dem ikke findes analyser af det lidt kompulsive i hendes karakter.

Instituttet blev til sidst dannet i 1948 med Jung som præsident og Emma som vicepræsident. Han tog bl.a. C.A. Meier, Kurt Binsvanger og Liliane Frey med i kuratoriet, men ikke Linda Fierz-David, hvilket hun ikke tilgav ham, og heller ikke Toni Wolff, hun var for introverteret, og som hun selv sagde, det var ikke hendes kop the. En patronage-gruppe af Jungs betydende venner og elever blev dannet, og Jolande Jacobi kunne ikke dy sig for at revse statutterne som "omnipotente med et stalinistisk kuratorium af livslangt valgte diktatorer". Flere af Jungs døtre fik roller i instituttet, og Jung selv deltog frem til 1950. Ligesom Jacobi blev Marie-Louise von Franz en skattet forelæser på instituttet gennem mange år, men hun forlod det i flere år i 70'erne i protest over, at den nye generation gerne ville udbygge undervisningen med et modul for gruppeterapi. MLvF ville ikke afvige en tomme fra Jungs klassiske psykologi, herunder at analyse var et individuelt anliggende, hun satte foden ned og udtalte, at skyggeproblematikken var så kritisk og

ofte så penibel en sag i individuationsprocessen, at gruppemedlemmer aldrig ville kunne være ærlige nok til at dele den i en gruppe. Først da projektet efter et par års konflikt blev taget af bordet, vendte hun tilbage. Også på dansk har vi en række af hendes senere forelæsninger i bogform.

Liliane Frey-Rohn (1901-1991) datter af ETH's præsident, var den anden ekstraverterede, som fik plads i instituttets kuratorium, blandt andet fordi hun havde ry for at være en fredsstifter. Hun havde studeret psykologi og filosofi og gik i analyse hos Jung hver mandag eftermiddag. Hun blev ligesom Linda Fierz-David involveret i den astrologigruppe, som Jung havde nedsat med deltagelse af bl.a. hans datter Gret Baumann-Jung og **Sabina Tauber**.

Hendes håndskrift der er lille, velordnet, skrå, og sammenhængende, med god rytme og elasticitet viser intelligens, kontaktevne og følelsesmæssig balance:

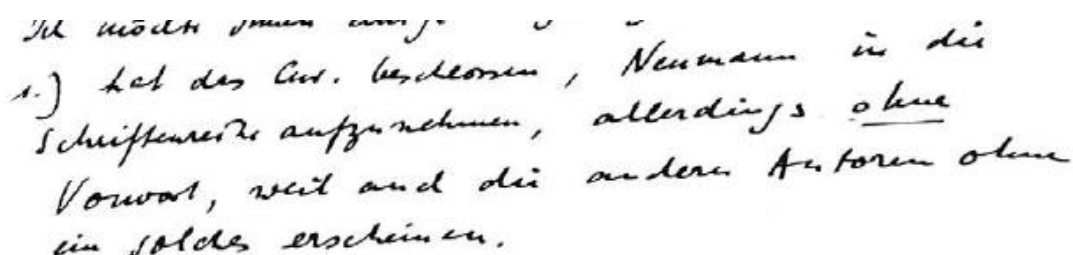


Fig. 82: Liliane Frey-Rohn (1949)

En meget stor del af sædvanlige skriftkendetegn er i midten uden særlig betoning, hvilket svarer til hendes karakter, at hun fremtræder beskeden, upåfaldende, moderat, klar og tænkso.

Det var en stor overraskelse for mange, at **Toni Wolff** ikke blev valgt ind i instituttets kuratorium. Men i forhold til Jung var hun kommet lidt på afstand efter at Marie-Louise von Franz med alkymien som det nye forsknings-emne så at sige overtog hendes plads som nærmeste medarbejder. Men hun

fortsatte sin terapeutiske praksis, overtog mange af Jungs klienter, herunder Erich Neumann og hans kone Julie Neumann, Jane Wheelwright, Barbara Hannah m.fl., og var præsident for den psykologiske klub fra 1928 til 1945 og holdt desuden en del forelæsninger, som imidlertid ikke var så besøgte. Hun havde også sine onsdagsmøder med Jung, men gløden var forsvundet, og når hun besøgte Jung i Küsnacht var han lidt fjern, sekretæren Marie-Jeanne Schmid sagde lige ud til Toni, at hun ikke forstod, at hun orkede at komme mere. Jung fortalte Henry A. Murray, "at lige så hurtigt hun kom ind i mit liv, lige så hurtigt kom hun ud". Tonis mor døde i 1940 og Jung havde håbet det blev anledning til en ny positiv livsorientering. Da Jung fik hjerteinfarkt 1944 og var indlagt i lang tid flyttede Emma med ind på hospitalet og afviste alle besøgende, inkl. Toni.

Hendes sene år var sørgmodige, bitre og smertefulde, hun havde det svært med at den lange intime periode med CG ebbede ud, og oveni var der kommet en invaliderende gigtsygdom, plus at hendes helbred var blevet undermineret af hendes civilforsvarstjeneste i bjergene under krigen, samt hendes eneste last: 40 cigaretter om dagen. Hun døde pludselig og alt for tidligt i 1953 som 65-årig. Jung deltog ikke i hendes begravelse, men lod Emma deltage på hans vegne, hvilket mange ikke har kunnet tilgive ham. Han var cho-keret som alle andre, og undskyldte sig med alderdom, men måske havde han dårlig samvittighed (sønnen Franz Jung mente at han havde skyldfø-lelse), eller han mistænkte hende måske for at have taget for mange piller mod gigten, i hvert fald havde han drømmevisioner om at hendes død var en misforståelse. I Zürich mente han at se en kvinde på gaden der lignede hende, og som måske var Toni der levede videre gennem hende. Han fik ikke løst gåden, men mejslede en smuk sten til hendes ære i Küsnacht. Ifølge Bar-bara Hannah udtrykte Emma ved begravelsen sin taknemmelighed over alt det Toni havde givet CG, som hun ikke selv eller andre havde kunne give ham.

Det er ikke lykkedes at finde håndskrift fra Toni Wolff fra 50'erne, den sene-ste er fra 1939:

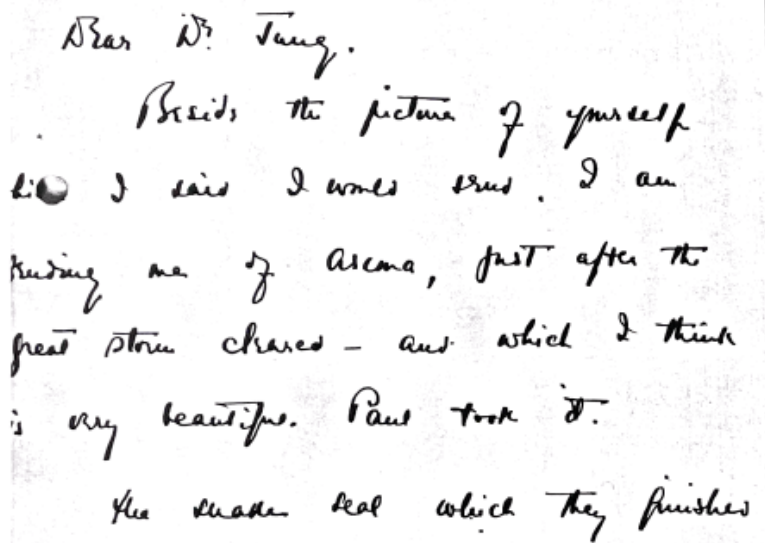
In Deutschland ist nicht alles auf die Wahlen
 eingestellt. Es ist ja ein einfaches, lebendes
 Moment. Kaffendampf kommt hier in München
 gleich.
 also natürlich herzlichsten Dank u. aller guten
 Wünsche.
 Ihre Toni Wolff.

Fig. 83: Toni Wolff (1939)

Som tillæg til analysen af fig. 17 ses, at i grundigheden i stregføringen og formgivningen, som er selvstændig, men ikke voldsom original, afsættes der en 'ekstra' energi, som ikke bliver brugt, men så at sige deponeres. Det kan måske have at gøre med de øvrige talenter og en landlig side af hendes væsen, som Jung mente hun havde, men ikke brugte. Han var meget tøvende med at uddanne hende som terapeut, fordi han mente hendes egentlige talent var litterært, men hun ville heller hjælpe mennesker end at skrive, og mange mente at hun var en bedre terapeut end Jung.

Ægteparret Paul og Mary Mellon

Mary (1904 - 1946) og hendes mand **Paul Mellon (1907-1999)** begyndte analyse med Jung i 30'erne. De var som flere af Jungs relationer meget velhavende, og spurgte ligefrem Jung hvad de skulle bruge deres mange penge til. Det blev bl.a. til Bollingen Press og grundlæggelsen af Bollingen Foundation, som bl.a. udgav værker af Jungs, men de fik ikke rettighederne til de samlede værker, der gik til Herbert Read og Kegan Paul. **Mary** var på god fod med Olga Fröbe-Kapteyn og sørgede for støtte til Eranos, og at Eranos foredragene udkom som årbog. Cary F. Baynes blev ansat som redaktør. Parret havde også støttet Mary Foote. CG mente at Mary med sin markante animus burde have stor frihed til at slå sig løs. Mary var meget betaget af Jung, hun drømte om 2 mænd og 2 af alting, CG søgte dog at holde hende lidt på afstand. Hun døde meget ung som 42-årig af astma.



Dear Dr. Jung.
Besides the picture of yourself
which I said I would send. I am
sending you of Arcana, just after the
great storm chases - and which I think
is very beautiful. Paul took it.
He made a deal which they finished

Fig. 84: Mary Mellon (1939)

Hendes skrift er ret lille, pastøs og trykstærk, forenklet og selvstændigt formgivet, guirlander og med meget stor ord- og linjeafstand. Skønt livsnær, varmhjertet og handlekraftig med sunde drifter, god kontaktevne og indlevelsessevne er hun meget intellektuel og spirituelt anlagt, kan tage tingene på afstand, hun er meget seriøs og klarhjernet med stort overblik og horisont, og med god evne til at se det væsentlige og ikke lade sig forstyrre af irrelevante omstændigheder, eller komplikationer i relationer. En klassisk kulturorienteret kvinde med moderne udsyn og energi, men også med fornem distance, hvilket giver nogle spændinger til hendes libido.

Paul Mellon nåede nogle bjergture med Jung inden parret måtte forlade Schweiz alarmeret af Tysklands invasion af Danmark og Holland, og Paul blev i 1941 indkaldt til militærtjeneste i USA i 1941. Han var meget betaget af engelsk litteratur, og kunne ikke dele faderens engagement i forretninger på anden måde end at være en stilfærdig filantrop. Efter krigen genoptog parret forhandlingerne med Kegan Paul om udgivelse af Jungs samlede værker på engelsk. Paul Mellon engagerede sig efter Jungs død mangeårigt i National Gallery of Art i Washington.

Hans håndskrift er trådet, bred, ret trykssvag og løs elastisk. Som Mary skriver han med store ord- og linjeafstande, men i og med at han ikke har samme lidenskabelighed som Mary bliver hans distance til omverdenen undertiden

til næsten faretruende isolation. Som dog modvirkes og balanceres af hans largeness, store horisont, fine indlevelsessevne og æteriske spiritualitet:

A handwritten note in cursive script on a light-colored background. The text is written in dark ink and is somewhat slanted. It reads: 'appearance, technical quality etc. of your Bollingen books, and satisfied with the way things are progressing.'

Fig.85: Paul Mellon (1960)

Cornelia Brunner

Efterfulgte C.A. Meier som præsident for den psykologiske klub og sad der endnu længere end Toni W, nemlig 25 år fra 1952-77. Hun er karakterologisk typisk for hovedgruppen af jungianske kvinder.

Hendes håndskrift er skrå, sammenhængende bred, med guirlander, meget ensartet og harmonisk velordnet. Lidt pæn og persona-præget, men hun er indlevende, large og varmhjertet, diplomatisk, stilfuld og intelligent, intet under at hun holdt 25 år som præsident for klubben.

A handwritten note in cursive script on a light-colored background. The text is written in dark ink and is somewhat slanted. It reads: 'Sie ist eine sehr lebendige, sympathische aufgeschlossene und kluge Frau. Sie würde sich wohl auch gerne gelegentlich zu einem Vortrag im...'

Fig. 86: Cornelia Brunner (1949)

Cornelia Brunner er desuden kendt for sin bog om 'Anima als Schicksalsproblem des Mannes'.

Emma. Efter at have været klubpræsident 1916-20, hvor hun var en kritiker af alt intellektuelt selvretfærdigt eller elitært opblæst, blev hun efter klubkrisen med Hans Trüb selv terapeut i 1930, som hun fortsatte med til sin død. Med sin saglighed og balance fik hun en stor og positiv indflydelse på kredsen, men hun deltog ikke i de berømte onsdagsmøder. Hun deltog i de årlige Eranos-sammenkomster i Ascona og i en del af Jungs rejser, i USA (Harvard, Bailey Island 1936) og England (1939).

Dr. C. G. Jung

Königsplatz-Zürich
Seestrasse 228

20. Juillet 1930

trist complète biographie -
lettre. Docteur Gilbert Robin

Monsieur, 9. rue Vézelay
Paris 17^{ème}

Votre lettre du 6 Juillet est
arrivée pendant que nous étions en voyage,
de là le délai de la réponse. Le Dr. Jung
est parti de nouveau, mais il m'a chargé
de vous envoyer les renseignements que
vous désirez. J'inclus donc une copie des
principales dates de la vie et d'une
liste des principaux ouvrages du Dr. Jung,
après que vous pourrez en tirer ce qui
vous semble bon.

Dr. Jung m'a chargé aussi de vous
remercier de votre lettre et de vous trans-
mettre ses compliments.

Fig. 87a: Emma Jung (1930)

Hun var som introverteret schweizer i begyndelsen ret skeptisk overfor USA, men endte alligevel med at blive lidt bjerget af den amerikanske umiddelbare udadvendthed, og hjemme i Schweiz fik hun sågar anskaffet sig en Chrysler til at færdes i trafikken med. I det nystiftede Junginstitut kom hun også med i kuratoriet og blev vicepræsident (1950) som en fredsstiftende kapacitet, og det var også hende der fandt de afgørende manuskripter til Jungs studier af Aurora Consurgens i et bibliotek i Paris.

Hendes håndskrifter fra sin livsmidte og frem er en af dette studiums store overraskelser, og viser hende som et usædvanlig modent og udviklet menneske: skriften viser selvstændig formgivning, sammenhæng og ensartethed, og en meget levende rytme med en usædvanlig spændstig og fin elasticitet. Der er ikke meget jævn husmor tilbage i hende, jfr. fig. 6, men meget kreativ og udadgående energi og spiritualitet. Hun gik for at være sanse-tænketype, men man ser alle funktioner veludviklede her, forenet i åbenhed for det indre såvel som det ydre, og en fin kontaktevne og indlevelse, jfr. de mange guirlander. Håndskriften lyser af langsigtet, perspektivrigt engagement, stringens, ædel etik og velvilje. Det fortælles dog, at hun godt kunne blive vred og forsvarede den legitime ret til at blive det, hvis tingene ikke var i orden, og hun kunne godt gå resolut i rette med CG, når han trængte til det. Man ser ingen kompleksbetonet heroisk tapperhed, som man måske kunne forvente i forbindelse med det komplicerede ægteskab. Der er dog lidt klemte mellemzoner, der tyder på, at det ikke er alle hendes personlige følelsesmæssige behov der får lov til at leve, og måske også lidt angst for at vedkende sig dem og præsentere dem. Datteren Gret Baumann-Jung har fortalt, at Emma i Bollingen gerne ville have et vindue med udsigt over søen, men CG sagde nej, først efter hendes død satte han et vindue i. Adspurgt om sit forhold til sin far svarede Gret efter lidt tøven: 'Min mor var et vidunderligt menneske'.

Og helhedsindtrykket af Emmas håndskrift er differentieret harmoni og balance, og det er ganske interessant hvor meget den mht. rytme og flow er kommet til at ligne Jungs. Hun endte med at blive den måske mest menneskeligt udviklede af alle kvinderne omkring Jung.

Men hun nåede ikke at fuldføre sit store arbejde om gralslegenden inden hun i 1955 døde af mavekræft, som datteren Marianne i øvrigt arvede og døde tidligt af. Marie-Louise von Franz måtte fuldføre på Jungs anmodning, og

han oplyste, at Emma ikke blev færdigt med sit værk, fordi troldmanden Merlin forblev hende en gåde.

Emma og Toni fik ret tidligt en triade-overenskomst, eller en *modus vivendi*, men der er ingen tvivl om at hun måtte stå ud med meget undervejs, selvom hun til stadighed betonedede de positive og lykkelige perspektiver ved det hele. Mange bemærkede en sørgmodig skygge hos hende, og en del af skriftprøverne viser nedadgående linjer som tegn på depressioner, som hun imidlertid til stadighed overvandt gennem sit sublime opgør med den traditionelle kvinde- og hustrurolle jfr. fig. 82b. Engang sad hun sammen med en veninde midt i salen hvor CG holdt foredrag. Emma udbrød: "Se nu alle de kvinder der sidder oppe foran og blomstrer, de længes efter at få det, som hun derovre fik", og så vendte hun hovedet i retning af Toni som sad ved væggen.

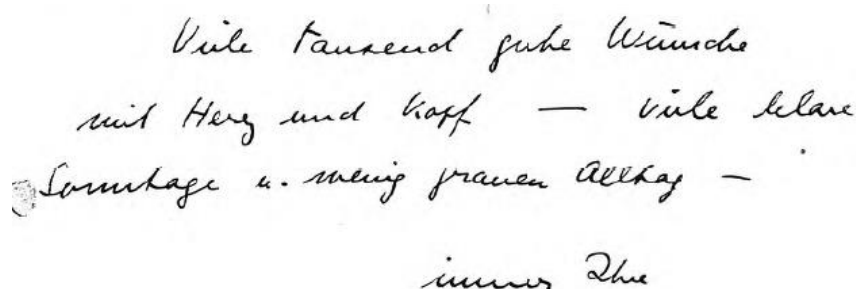
A photograph of a handwritten note in cursive script. The text is in German and reads: "Empfangen Sie meine herzlichsten Wünsche zu Ihrem Geburtstag. Wie ich eben hörte, seien Sie". The ink is dark, and the paper appears slightly aged or off-white.

Fig. 87b: Emma Jung (1951)

Sabi Tauber (1913-2001) havde som Emma Jung 5 børn og var gift med Ignaz Tauber, der senere blev præsident for den psykologiske klub 1977-84. De var begge medlemmer af klubben, men fik i en periode et kompliceret ægteskab, da han forelskede sig i en anden. Sabi var længe deprimeret og gik i analyse hos Barbara Hannah og havde møder med Jung, hvilket hun har udgivet en journalbeskrivelse af, men hun var også medlem af den synkronicitetsgruppe, som interviewede folk på hospitalet, der havde været ude for ulykker, samtidig med at der blev lavet horoskoper over dem. Jung ville se om der var empirisk sammenfald mellem ulykkerne og horoskoperne. CG's datter Gret Baumann-Jung og Lilian Frey var også med i gruppen, som endte

til opsummering hos Hilde Fierz til megen frustration for de øvrige. Sabi arrangerede de sidste 5 år af Jungs liv private aftensammenkomster, bl.a. i gruppen 'Vildgæssene', hvor Jung talte over temaer, som deltagerne forinden skriftligt havde spurgt ind til.

Hendes skrift er ensartet, ret lille med sammenhængende guirlander, rolig men med en lidt passiv rytme. Hun er nænsom og følsom, medgørlig og tolerant, meget indlevende og uselvisk, måske en lille smule for tilpasset og uopmærksom på egne behov, med risiko for stagnation.



Viele Tausend gute Wünsche
mit Herz und Kopf — viele liebe
Sonntage u. wenig freien Alltag —
immer Ihre

Fig. 88: Sabi Tauber (1961)

Den aldrende Jung

Jung nåede sin tur til Indien sammen med Fowler McCormick i 1939 inden verdenskrigen brød ud. De fleste af hans udenlandske klienter tog hjem, og Jung fik dermed større arbejdsro til at skrive, bortset fra at krigen i sig selv betød bekymringer, og at Jung i 1944 fik et hjerteanfald, der nær havde kostet ham livet. Han måtte overdrage sit professorat ved ETH, og C.A. Meier overtog det i 1948. Samme år blev Junginstituttet etableret i Gemeindestrasse i Zürich med Jung som præsident og Emma som vicepræsident.

I de følgende år skrev Jung med svingende helbred nogle af de vigtigste bøger: 'Psychologie und Alchemie', 'Die Psychologie der Übertragung', 'Symbolik des Geistes', 'Gestaltungen des Unbewussten', 'Aion', 'Antwort auf Job' og 'Naturerklärung und Psyche'. Toni Wolff's død i 1953 rystede Jung og

tvang ham til endnu engang at gennemgå sin tid med hende og med de kvindelige relationer i det hele taget. Og med Emmas død 2 år efter gled han ind i en langvarig sorgperiode med meget lidt interesse for ydre ting og begivenheder. Han mejslede 2 stentavler i erindringen af de to kvinder som havde betydet alt for hans liv og værk, og dette både slidsomme og skønsomme arbejde var det eneste der hjalp ham igennem, og han fulgte op med endnu en tilbygning til Bollingen, som sønnen og arkitekten Franz bistod med.

Men han fik utrættelig støtte fra omgivelserne. Barbara Hannah blev chauffør for ham overalt, og hun og von Franz var ofte i nærheden som direkte naboer til Jung i Bollingen, fordi de havde fået 'Gastrecht' til Fierz-familiens domicil ved siden af Jungs. Aniela Jaffé forblev den trofaste sekretær og Marie-Louise von Franz fortsatte som hans kongeniale sparringspartner på udgivelsen af de samlede værker.

Men vigtigst af alle relationerne var måske Ruth Bailey, som overholdt sit løfte til CG og Emma og flyttede ind hos Jung efter Emmas død og passede ham og dagligdagen både i Küsnacht og i Bollingen frem til hans død i 1961. Sammen med Fowler McCormich, som i 50'erne hvert år tilbragte flere måneder i Schweiz, turede CG og Ruth omkring i de nære omgivelser. I de sidste år skrev han 'Von den Wurzels des Bewusstseins', 'Mysterium Coniunctionis', 'Gegenwart und Zukunft', samt samarbejdede med Aniela Jaffé om Erindringerne. I 1960 blev han æresborger i Küsnacht.

Håndskriften fra disse år er mere ensartet med en fin og sikker fordelingsrytme:

12 VII 1951

Liebe Frau Froebe !

Besten Dank für Ihre Mitteilung !

Könnten Sie den überausreichen Vortrag von
G. Quispel nicht an den von Whyte anschließen,
an Stelle von H. Plessner ? Dann würden die
drei Vorträge, die sich um die Synchronizität herum-
bewegen, unmittelbar aufeinander folgen.

Somit einverstanden !

Mit besten Grüßen

Kreuzgeheimer

C.G. Jung.

Fig. 89: Jung (1951)

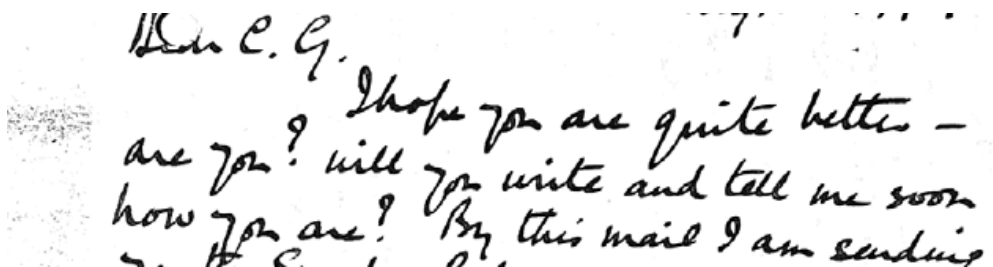
Den viser den afklarede Jung med næsten majestætisk ro, overblik og balance. Overzonerne dominerer mellemzonerne og viser den 76-årige CG med uformindsket åndskraft. Grundigheden i formgivningen viser det livslange engagement i ny erkendelse af værdi for fremtiden. Hældningen er lidt mindre højre-skrå og viser sammen med de brede begyndelsesbogstaver konsolideringen i værket og relationerne, samt selvsikkerheden.

På et Eranos-møde hvor Herbert Read holdt foredrag kunne Jung fra salen således ikke dy sig for at præcisere, hvad der var Herbert Reads egne teorier, og hvad der var Jungs. I samme impulsive, provokerende stil som han anvendte da den psykologiske klub startede i 1916, udbød CG i serier: #that's yours....that's mine....". 😊 En på en gang humoristisk og næsten semi-autistisk manifestation, som afspejler den maskuline identitetsfølelse via nye

erkendelser og ejerskabet til dem, i modsætning til den traditionelt kvindelige identitet i væren.

Det nye daglige samliv med den kærlige og engagerede livsveninde Ruth Bailey var uproblematisk og hun nød tilværelsen også i Bollingen under landlige og primitive vilkår, og deltog til og med i sejlads med CG. Jung der livet igennem kunne få misfornøjede vredesudbrud var nu blevet fredelig og tilpasningsparat. En enkelt gang – måske den allersidste – besværede han sig dog overfor Ruth, som havde brugt almindelige, købte tomater i madlavningen i stedet for de hjemmedyrkede. Ruth replicerede omgående, at hvis han ikke var tilfreds med forholdene, kunne hun gerne tage hjem med det samme, og CG faldt ned.

Hendes håndskrift bevarede sin pastøse, frodige, kurvede rytme og energiske trykstyrke fra ungdommen, som vidner om det usædvanligt livskunstneriske i hendes karakter:



Dear C. G.
I hope you are quite better -
are you? will you write and tell me soon
how you are? By this mail I am sending

Fig. 90: Ruth Bailey (1949)

Hun kunne også sige fra overfor andre, beskyttende CG med sin varme og livsnære robusthed i mange andre sammenhænge, især når de mere spirituelt ambitiøse af 'valkyrierne' forsøgte sig overfor Jung, eller der kom for meget 'tempelpræstinde' over Toni Wolff. Og karakterologisk er det interessant, at Jung blandt alle sine mange kvindelige og analytiske inspiratorer endte med at være og føle sig mest hjemme med den mest u-analytiske, men mest

'integrativt' følelsesmæssige begavelse, som forenede impulsivitet, naturlighed, reaktionsevne og praktisk kreativitet, karaktertræk som også lå i Jungs DNA, karakterologisk næsten som et missing link. Skæbnemæssigt er det tankevækkende, at hun flere gange i sin ungdom var tæt på et almindeligt godt ægteskab, men at alle døde fra hende, som om at den lykke var ikke tiltænkt hende, eller at hun måske var for god til de fleste. Hun nåede at blive betaget af Beckwith på afrikarejsen med Jung, og opleve vidunderlig forelskelse i Paris, men måtte skuffet opgive ham. Følelsesmæssigt og eksistentielt var og blev hun viet til større trofast seriøsitet, som blev hendes smukke, uselviske tribut til Jung-familien, og sammen med nogle få andre var hun hos Jung til det sidste.

I de sidste år drømte Jung gentagne gange om sit 'andet Bollingen', en bolig som han havde forladt, og som lå inde i det schweiziske landskab. Aniela Jaffé tolkede drømmen sådan, at han efter et livs succes længtes efter at genoptage sit tidligere arbejde med Liber Novus ('Den Røde Bog'), men som også var en indre forberedelse til et efterliv. Men måske handlede det om et mere ordinært hjem, måske spurgte Jung sig selv om hvilket slags menneske han var blevet, hvis han ikke havde fulgt sin Daimon og blevet en international kendt pioner?

Han gav små foredrag i private kredse og forsonede sig også med sit livs svagheder. Han var ærlig og indrømmede sine råheder i relationer, og forklarede dem med sin Daimon, som han var tvunget at følge. Den faustiske stræben efter erkendelse var han bekendt med allerede fra sin barnedrøm med den store, seende Fallos, som moderen Emilie Preiswerk Jung i drømmen betegnede som 'Menneskeæderen', som ville hun advare ham om skygesiderne ved den fortærende Daimon.

Han indrømmede desuden at han havde 'samplet' meget, og i virkeligheden kun havde været original på visse psykiatriske punkter. Og dermed takkede han så også alle medarbejderne fra de tidlige år, som han ikke havde været god til at kreditere, selv Marie-Louise von Franz havde ved en enkelt lejlighed været utilfreds. Men beskedenheden var måske lidt for beskeden, for selvom han i visse henseender havde været som en CEO for en gruppe af analytisk begavede mennesker og modtog mange bidrag derfra, så var Jung uden tvivl den mest syntese-begavede af dem alle, og den eneste der kunne

formulere den nye dybdepsykologi i sin helhed, og med sin egen pionerindsats som basis. Og med den bidrog han også til de øvriges kreative udvikling.

Hans håndskrift fra sit sidste år viser vital, men harmonisk rytme, den er bred, højre-skrå, sammenhængende med originale former og forbindelser:

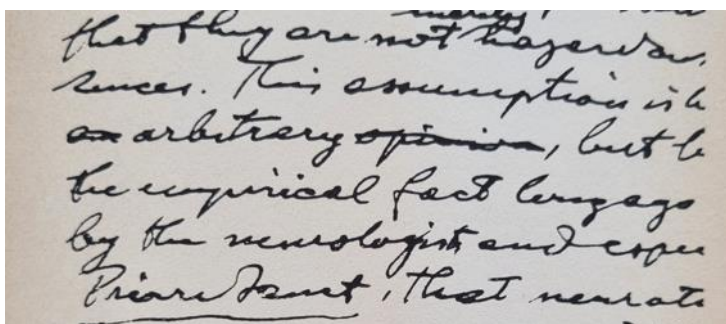
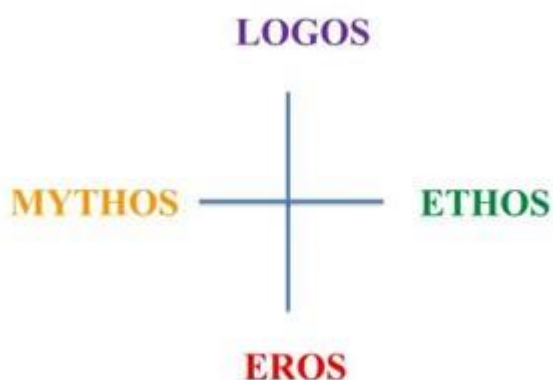


Fig. 91: Jung (1960)

Skriften vidner om et højt niveau af dynamisk aktivitet og kreativitet, der er meget der skal nås endnu, usædvanligt for en 85-årig i sit sidste leveår. Der er næsten mere ungdommelig eventyrlyst i denne skriftprøve end i fig.1, hvor han som 23-årig startede sin karriere som en intellektuel professortype, typologisk som intuitiv tænketype. Et meget stort tema i Jungs udvikling, foreningen af det apollinske og det dionysiske synes løst. I bredden ligger foruden hans large og givende temperament også fremtidsorientering og en stor tillid til omverdenen, hvad der måske overrasker nogle, da Jung ikke altid havde høje tanker om de fleste menneskers selvindsigt. Håndskriften er kompleks og enkel på samme tid. På trods af det organiske, ekspansive drive er han stadig koncentreret og intens, han fanger impulserne i flugten og forarbejder samtidig konsekvenser og perspektiver og indbygger dem i de videre tankerækker. De skrå, brede guirlander vidner om stor kontaktevne og evne til at elske, han er taknemmelig for de begunstigelser han har modtaget, og bidrager tilbage med et åbent hjerte, han skal ikke forsvare sig længere, og vi ser en god balance mellem krop og sjæl, intuition og sansning, og mellem ekstraversion og introversion. Grafologisk bedømt har han udviklet ekstrasverteret følen som sin støttefunktion (og ikke som den primære typologi, som Nan Savage Healy er inde på i sin bog om Jung og Toni Wolff).

Hanne Bøje skrev til slut i sin analyse, at "Jung blev født gammel og døde ung. Men naturligvis kun på en måde, for han var en gammel vismand, da han døde. Hans mål var helhed, fuldstændighed, som han selv kaldte det. Han nåede sit mål". Og man kan tilføje, at hans udviklingsvej var lang og kompliceret, som den eneste i kredsen blev han ikke analyseret af andre end sig selv. Men Midte og helhed blev fuldført i kvaterniteten:



Karaktererne i kredsen om Jung

Hvis man karakterologisk vil kaste et forskende blik ud på den store aktive og bidragende kreds omkring Jung 1900-1961, dels for at se om der var fællestræk, dels for at se i hvor høj grad de afspejlede eller kompletterede Jungs egen karakter, kommer man næppe uden om at betragte kvinderne og mændene for sig, for selv om der er overlappende ligheder, er der også markante forskelle, især hvis man orienterer sig efter de grafologiske kendetegn.

Blandt kvinderne findes en stor hovedgruppe, som skriver brede, sammenhængende, højre-skrå og stregelastiske guirlander med god ensartet og harmonisk rytme, som positivt indicerer eros og kontaktevne: imødekommenhed og hengivenhed, umiddelbarhed, indfølelse, medsvingningsevne, godmodighed og tillid, evne til at følge andre og indpasse sig, engagement, langsigtede mål og vedholdenhed, largeness, optimisme og foretagsomhed samt god formuleringsevne. Negativt kan smidigheden slå om i uselvstændighed og kritikløshed, evt. labilitet.

I denne store gruppe var der højt begavede, sensitive kvinder med selvstændige bidrag, men mange har også været hvad man kunne kalde 'muliggørere', 'facilitators' for udviklingen af den analytiske psykologi.

in my behalf. I have some more my
affairs with the State Department are in
reasonable order now, and I leave and
700. Illinois June 7th at the Isle de France-

In Deutschland ist nicht alles auf die Waagen
eingestellt. Es ist ein unbehagliches, unruhiges
Moment. Hoffentlich kommt die Ruhe in München
bleiben
also nochmal herzlichsten Dank u. alle guten

arrivé pendant que vous étiez en voyage
de la le délé de la réponse. Le Dr. Jung
est parti de nouveau, mais il n'a chargé
de vous envoie les renseignements.

Fig. 92 a, b, c: udsnit af Cary F. Baynes, Toni Wolff, Emma Jung

Gruppen tæller primært: Toni Wolff, Emma Jung, Cary F. Baynes og Kristine Mann som de følelsesmæssigt mest begavede, samt Jane Whellwright, Olga Fröbe-kapteyn, Frances G. Wickes, Cornelia Brunner, Sabi Tauber, men også Christiane Morgan, Lillian Frey-Rohn og Ruth Bayley og til en vis grad Mary Mellon. De mest 'livsbegavede' synes at være Ruth Bailey og Cary F. Baines.

Det er interessant at kun 3-4 af de mange mandlige relationer slægter denne gruppe på, nemlig: Richard Wilhelm, Wladimir Rosenbaum, Wolfgang Pauli og til dels også James Kirch.

Blandt kvinderne findes der desuden **en mindre gruppe** af ret driftstærke, lidenskabelige og sensuelle kvinder, der grafologisk udmærker sig med tryk, fyldighed, pastositet, uregelmæssighed og uharmonisk rytme:

hatten aber gar keinen
Sticht! Mein heimgewandter
Wunsch ist dass ich
mich lebend von ihm

The respectable newspapers
show you & the fly saucers -
But I thought you might
like these from the Hearst press.

me - - - - -
get on to Kusnacht soon +
but am held up here for the
next two or three weeks anyway.
As ever, Affectionately -
Mary Foote

Fig. 93 a,b,c: udsnit af Sabina Spielrein, Mary Bancroft og Mary Foote

I denne gruppe hører foruden Sabina Spielrein og Mary Bancroft også Mary Foote.

En tredje mindre gruppe blandt kvinderne er energiske, handlekraftige kvinder, som grafologisk kendes på vinkler, tryk og en vis regelmæssighed, samt stærk, men uharmonisk rytme:

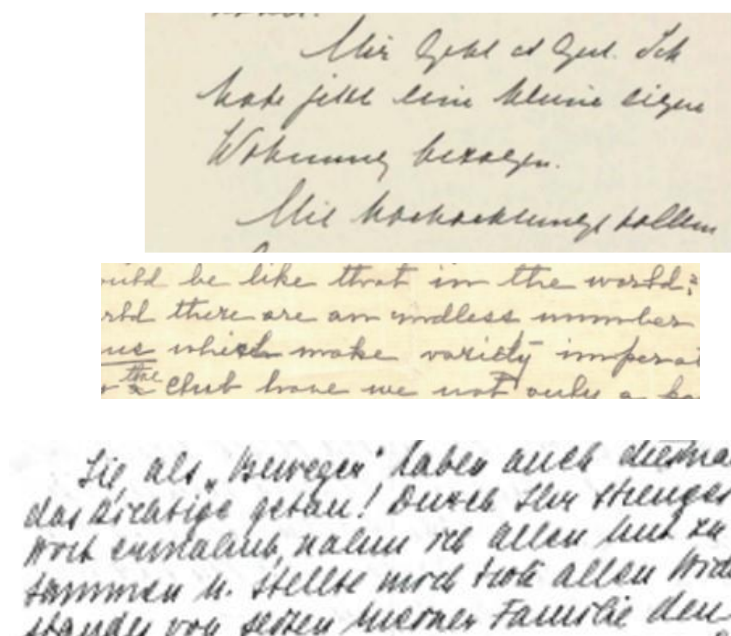


Fig. 94 a,b,c: udsnit af Maria Moltzer, Edith McCormick og Jolande Jacobi.

I denne gruppe finder vi Maria Moltzer, Edith McCormick og Jolande Jacobi, men til en vis grad også Cary F. Baynes og Olga Fröbe-Kapteyn. Dem havde Jung også i høj grad brug for.

Herudover findes **en lille gruppe forskningsmindedede** uden fælles grafologiske kendetegn, f.eks. Marie-Louise von Franz, Ester Harding og Elinor Bertine.

Samt en del kvinder som ikke helt passer i disse kategorier, f.eks. Katy Cabot, Hilda Kirsch, Una Thomas, Barbara Hannah, Beatrice Hinkle, Martha Sigg-Böddinghaus, Tina Keller og Marie-Jeanne Schmid.

Blandt mændene findes der på samme måde ikke en række grupper med fælles grafologiske og karakterologiske træk, men en ret stor hovedgruppe med fællestræk i det 'Ludwig Klages'ke spektrum' mellem sjæl og ånd: særpræget formgivning på højt niveau, indikerende sammensat karakter, kreativ, spirituel begavelse, ofte både filosofisk og psykologisk:

den Bedürfnis, die ein Jünger davon zu
geben, nicht widerstehen mag. Sowohl der
Inhalt, wie auch der Standort, den zu

auszuwerten (nach freier), habe unter
-dem Namen Büchsen studierte und
sehr viel daraus empfangen. In
der Folge darauf eingestellt, dies

Dauerhaft und Verbundenheit verstehen, werden Sie mir auch
glauben, daß ich alle, was mir möglich ist, dafür tun werde,
diese humanistisch-Personelle in lebendiger Grösse zu bringen.

höheren Stufe der Psychologie, die mit
Prof. Jungs Namen verbunden ist, wohl zu
die von Ihnen vorgeschlagene sei.

Begünstigung Ihre Aufsatz nicht als VHS in die Luft ausst.
Für alle Fälle überhand ist Ihnen für
die Revisionsbogen, damit Sie die Möglichkeit
haben, Ihre Gedanken niederzuschreiben; selbst-

Fig. 95 a, b, c, d: udsnit af Hans Trüb, Alphonse Maeder, Erich Neumann,
Karl Kerényi

Dvs. især William James, Hans Trüb, Alphonse Maeder, Joseph Wheelwright, Michael Fordham, Erich Neumann, Gerhard Adler, Mircea Eliade, Karl Kerényi, Max Pulver, Friedrich Seiferth, Heinrich Zimmer, Victor White, men også Hermann Keyserling, Richard Wilhelm, James Kirsch, Franz Riklin Sr., Otto Gross, Jamie de Angulo, Henry Murray, Joseph Henderson, Albert Oeri og C.A. Meier m.fl. Mange af dem var introverterede intuitive tænketyper beslægtede med den side af Jung, der engang udtalte: 'jeg er en filosof forklædt som psykolog.

Mange er også udpræget indfølelse med klare anlæg for frugtbar receptivitet, f.eks. Flournoy, Harold McCormick, Peter Baynes, Michael Fordham, Richard Wilhelm, James Kirsch, V. Rosenbaum, C.A. Meier, M. Eliade og W. Pauli. Relativt få har labile træk.

Der er relativt få udpræget fantasifulde og ekspressive, de fleste udenfor terapeut-kredsen, f.eks. Keyserling, Buber og Kerényi, men også Gerhard Adler og Joseph Wheelwright. Tilsvarende også ret få med meget højt og intenst energiniveau, f.eks., Franz Riklin Sr., Alphonse Maeder, James Kirsch, Erich Neumann, Albert Oeri og Gerhard Adler.

Grafologisk bedømt var begavelsesniveauet i jungianismens første generation meget højt, både blandt kvinderne og mændene, og det er indlevelses-evnen, det introspektive og intuitive der dominerer, ligesom trangen til klarhed. Dette at kaste sig hovedkulds ud i det ubevidste, i skyggesiderne eller det driftsbetonede for i 'mudderbadet' at vinde kontakten med det oprindelige og organiske, sådan som kunstnere ofte gør, forekommer ikke så tit i kredsen, hvis vi undtager Freud som uden fortilfælde netop gjorde det, selvom han ikke var kunstner, og dermed bidrog til første fase af den dybdepsykologiske udvikling. Men ses dog hos nogle lidenskabeligt anlagte kvinder, jfr. gruppen beskrevet ovenfor. Nogle få udviser udprægede etiske anlæg, f.eks. Franz Riklin Sr., Emma Jung, Erich Neumann, James og Hilde Kirsch, Richard Wilhelm og Olga Fröbe Kapteyn. Tilsvarende er der i kredsen relativt få der forener varm sensualitet og livsglæde harmonisk med åndelige og etiske mål. Toni Wolff og Ruth Bailey hører til dem, ligesom Joe

Wheelwright, Albert Oeri og Gerhard Adler hos mændene, alle på en balanceret måde, hvor man får indtryk af at denne helhed både er en udrustning og et karakterologisk mål, formentlig også med en særlig viden om denne modus som forudsætning for spiritualitet.

Tilsvarende kan man konkludere, at der i kredsen var meget få 'kompleksramte', eller uharmoniske, splittede naturer, hvilket måske ikke er så overraskende, i og med at de fleste håndskrifter er fra en tid, hvor de fleste allerede havde en analyse bag sig. Men MLvF skiller sig ud som en af de mest psykologisk komplicerede i kredsen, og som den, der måske levede mindst og analyserede mest. Mange har tænkt og følt med hendes livsvej og livsvalg, og måske også undret sig, eller ligefrem mistænkt hende for ensidighed. Grafologisk kan man kun bedømme, at hun mht. psykologisk DNA havde de sværeste udgangsbetingelser af alle i kredsen, men ikke desto mindre fandt en egen kreativ rytme.

En stor del af håndskrifterne i kredsen udviser *overzonebetoning*, som passer med den gængse opfattelse, at spiritualitet, forstandsbetonet intellektualitet og forskningsorientering i kredsen var stor, men viser også idealismen og stræbsomheden i gruppen. Og der var i kredsen flere intuitive tænketyper end føle-sansetyper.

Men det er en overraskelse i dette studie, at en meget stor del af håndskrifterne ikke alene udviser overzone betoning, men også udviser mange *magre og forenkledede underzoner*, som indikerer at kontakten med og 'prioriteringen' af det 'instinktueller', dybderne og det jordnære ikke var udpræget stor. Se f.eks. fig. 7, 14, 20, 28, 30, 32, 34, 35, 39, 44, 48, 63, og 66. Der er meget få undtagelser, som viser livsnær og driftsnær kontakt med det ubevidste, jfr. fig. 31, 43 og 71. I og med at den analytiske psykologi om nogen åbnede for det ubevidstes dimensioner kunne man måske forvente, at pionerkredsen også var karakteriseret af vital kontakt til de instinktnære og arkaiske lag i det ubevidste. Bortset fra at den analytiske psykologi netop udviklede sig bort fra Freuds overbetoning af seksualitetens betydning. Men mange af håndskrifterne, især de kvindelige, viser at driften efter spirituel bevidsthed var langt større. Eller at det sjælelige, psykiske, som den egentlige interesse, var tættere på det spirituelle end det driftsnære.

Mange af håndskrifterne i kredsen både blandt kvinder og mænd, og især hos terapeuterne, er kendetegnet ved *god rytme og elasticitet, sammenhæng, bredde, højreskrå hældning og guirlander*, som også ses hos Jung, og viser dermed udviklet indfølelse, åbenhed både udadtil og indadtil og ret stor indre harmoni og balance, herunder mellem introversion og ekstraversion. Stærk introverteret intensitet parret med forsigtighed i relationer ses sjældent.

Generelt ses de analytiske og psykologiske anlæg i et stort spektrum, en stor del af kredsen synes ikke alene at have været 'inkarnerede' terapeuter af natur, men lige som Jung selv sammensatte med en stor bredde af talenter og interesser, hvilket i sig selv har været livsbekræftende for klienter og følgere. Overføringsmæssigt er det en inspirerende værdi, at terapeuten også med sin egen konglomeratiske karakter og historie har kunnet finde vej. For andre er det tilstrækkeligt med et fælles neutralt analytisk samarbejde. For andre igen er det inspirerende, at terapeuten som personlig udrustning er dybt rod-fæstet i det naturlige og livsbekræftende, hvilket var tilfældet for flere af kredsens kvinder, der var harmonisk anlagte naturbegavelser.

Den store *sammenhæng* i mange af håndskrifterne vidner om udpræget funktionalitet og vedholdenhed i forbindelse med meget langsigtede mål, og grafologisk er det tydeligt, at kredsen om Jung på mange områder afspejlede hans egen karakter. Fælles for den brogede kreds var oplevelsen og erkendelsen af sjælelig virkelighed.

Bibliografi:

1. Abrahamowitz, Finn: Jung et liv. Gyldendal 1998
2. Anthony, Maggy: Jung's circle of women, the Valkyries. Nicolas-Hays, York Beach Maine 1999
3. Bailey, David: The English woman and C.G. Jung, Austin Macauley Publishers, London 2017
4. Bair, Deidre: Jung, Back Bay Books/Little, Bown and Company, New York 2003
5. Bennet, E.A.: C.G. Jung, Barrie and Rockliff, London 1961
6. Bøje, Hanne: En grafologisk analyse af C.G. Jung. Forlaget Klitrose 1987
7. Carotenuto, Aldo: A secret symmetri, Sabina Spielrein between Jung and Freud, Pantheon Books N.Y. 1982
8. Garde, Annelise: Lærebog i grafologi, Strubes Forlag 1982
9. Garde, Annelise: H.C. Andersen og hans kreds, Nyt Nordisk forlag/Arnold Busk 1967
10. Haaning, Aksel: Jung – en stemme fra dybet: Akademisk Forlag 2016
11. Hannah, Barbnara: Jung, his life and work, Chiron Publications 1997
12. Hayman, Ronald: A life of Jung, W.W. Norton & Company, New York 2002
13. Healy, Nan Savage: Toni Wolff & C.G. Jung, a collaboration. Tiberius press, Los Angeles 2017
14. Henderson, Robert & Jane: Living with Jung, vol. 1+2, Spring Journal Books, 2006/2008
15. I CHING, Forvandlingernes Bog, Richard Wilhelm version, translated by Jens Windeleff, Forlaget Klitrosen 2021
16. Jacobi, Jolande: C.G. Jungs psykologi, Gyldendal, København 1963
17. Jaffé, Aniela: Aus Leben und Werkstatt von C.G. Jung, Rascher Verlag, Zürich/Stuttgart 1968

18. Jaffé, Aniela: Streiflichter zum Leben und Denken C.G. Jungs, Daimon Verlag 2021
19. James, William: The Varieties of religious experience, Longmans, Green and Co, New York 1919
20. Jung, C.G: Psykologisk typologi, Gyldendals uglebøger 1975.
21. Jung, C.G. / Jaffé, Aniela: Erindringer, drømme, tanker v., Lindhart og Ringhof 1984
22. Jung, C.G.: Psykologiske typer, Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm 1941
23. Keyserling, Hermann: Das Reisetagebuch eines Philosophen. Otto Reichl Verlag, Darmstadt 1922
24. Kirsch, Thomas B.: The Jungians, Routledge, London 2000
25. Klages, Ludwig: Handschrift und Charakter, Bovier Verlag, Bonn 1956
26. Klages, Ludwig: Charakterkunde, S. Hirzel Verlag, Zürich 1948
27. Klages, Ludwig: Grundlegung der Wissenschaft vom Ausdruck, Bouvier &Co, Bonn 1964
28. Liebscher, Martin: Analytical psychology in exile, Princeton University Press 2015
29. Löwe, Angelica: Auf seiten der inneren Stimme – Erich Neumann leben und werk, Verlag Karl Alber, Freiburg/München 2014
30. Müller-Enskat: Graphologische Diagnostik, Verlag Hans Huber, Bern 1961
31. Neumann, Erich: Ursprungsgeschichte des Bewusstseins, Kindler Verlag, München 1949
32. Neumann, Erich: Tiefenpsychologie und Neue Ethik, Racher Verlag, Zürich 1949
33. Neumann, Erich: Krise und Erneuerung, Rhein Verlag, Zürich 1961
34. Neumann, Micha: The relationship between C.G. Jung and Erich Neumann, Chiron Publicatios, Asheville 2015.
35. Peterson, Cody: The shadow of a figure of light, Chiron Publication, Asheville 2024

36. Plastow, Michael G.: Sabina Spielrein, poésie et vérité, Éditions érès, Toulouse 2021
37. Pulver, Max: Symbolik der Handschrift, Orell Füssli Verlag 1993
38. Reid, Jane Cabot: Jung, my mother and I, Daimon Verlag 2001
39. Seifert, Friedrich: Charakterologie. Verlag Oldenburg, München/Berlin 1929
40. Seifert, Friedrich / Seifert-Helweg, Rotraut: Bilder und Urbilder, Ernst Reinhardt Verlag. München/Basel 1965
41. Seifert, Friedrich: Tiefenpsychologie, Eugen Diederich Verlag, Düsseldorf/Köln 1955
42. Shalit, Erel & Stein, Murray: Turbulent times, Creative minds, Chiron Publications 2016
43. Shamdasani, Sonu: Jung stripped bare by his biographers, even. Routledge 2018
44. Tauber, Sabi: Encounters with C.G. Jung. Daimon Verlag 2021
45. Teillard, Ania: Handschriftendeutung, Francke Verlag 1952/1963
46. Teillard, Ania: The soul and handwriting, Scriptor books 1993
47. Von Franz, Marie-Louise / Hillman, James: Jung's Typology, Spring Publications New York 1971
48. Von Franz, Marie-Louise: C.G. Jung - Sein Mythos in unserer Zeit, Verlag Huber, Frauenfeld 1972
49. Windeleff, Jens: Some notes of the characters of Jung and Neumann, www.jungforalle.dk 2017